

Välkomsthälsning

Anf. 1 TALMANNEN:

Innan debatten börjar vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på att vi bland åhörarna vid dagens debatt har besök från EU-utskottet i folkettinget och från den diplomatiska kåren. Jag vill hälsa våra danska vänner och den diplomatiska kåren varmt välkomna till riksdagen.

§ 1 Information från regeringen om regeringens prioriteringar och arbetsprogram inför ordförandeskapet i Europeiska unionens råd våren 2023

Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Varje tid har sin frihetsfråga, och trygghet har blivit vår tids stora svenska frihetsfråga. Vi förstår det när gängkriminella nu begränsar hederliga medborgares frihet i många bostadsområden, vi förstår det när hot och utpressning drabbar många småföretagare i socialt utsatta områden och vi förstår det när den nya regeringen har gjort tryggheten till en helt avgörande politisk prioritering.

I Europa är det i stället säkerhet som har blivit vår tids stora frihetsfråga. Då kommer hoten inte främst från kriminella gäng utan från en kriminell regim. Rysslands olagliga och oprovocerade invasion av ett fredligt grannland har stulit friheten från miljoner ukrainare och kastat Europa tillbaka till historieböckernas allra dystraste kapitel.

Den österrikiske författaren Stefan Zweig skrev 1942 om hur första världskriget för hans generation hade bränt alla broar till ett fredligt Europa och till det han kallade världen av i går. Exakt 80 år senare kan vi alla med sorg konstatera att det Europa vi har känt sedan Berlinmurens fall nu tillhör gårdagen. Det är en förändring som är så stor att den är svår att ta till sig.

När jag vaknade i Helsingfors klockan 04.00 den 24 februari, bara timmarna efter ett samtal med Finlands president Sauli Niinistö om det krig som ännu inte hade startat, insåg jag två saker: Nu är det krig i Europa. Då kommer EU:s allra mest fundamentala roll att ställas på sitt yttersta prov, och Sveriges plats är självklart i EU men också lika självklart i Nato.

Vi lider alla av kriget, men Ukraina betalar det högsta priset. Många har stupat eller på annat sätt fallit offer för den ryska aggressionen. Många

Välkomsthälsning

Information från regeringen om regeringens prioriteringar och arbetsprogram inför ordförandeskapet i Europeiska unionens råd våren 2023

fler är flyktingar i sitt eget land eller i andra europeiska länder. Trots det fortsätter det heroiska försvaret på land, till havs och i luften. De ukrainska soldaterna kämpar inte bara för sin egen frihet; de kämpar bokstavligt talat för hela Europas frihet.

I denna omskakande tid tar Sverige över ordförandeskapet i Europeiska unionen. Det är mycket förpliktande. Den union som har blivit synonym med fred, frihet och frihandel är i dag granne med det krig som en gång skapade behovet av EU. Kriget kommer på ett avgörande sätt att påverka hela det svenska ordförandeskapet.

Herr talman! Till del vet vi nog exakt hur. Det handlar om att behålla den europeiska enigheten i stödet till Ukraina, utöka den ekonomiska, humanitära och militära hjälpen till Ukraina, fortsätta att samla länder och resurser för Ukrainas återuppbyggnad, värna folkrätten, säkerställa ansvarsutkrävande och noga följa Ukrainas framsteg som kandidatland till EU. I andra delar har vi dock ingen aning. Vad kommer att hända ett år efter invasionen? Vad kommer att hända till våren och sommaren 2023?

Sverige som ordförandeland kommer att vara förberett att agera snabbt och resolut. Vårt främsta uppdrag som ordförandeland blir alltså att bidra till att trygga Europas säkerhet genom att systematiskt stå upp för Ukraina men också genom att i en alltmer osäker värld understryka EU:s unika geopolitiska betydelse. Vid sidan om Nato måste EU ta ett större samlat ansvar för europeisk säkerhet. Sverige kommer att vara en pådrivande ordförande för att genomföra målen i EU:s strategiska kompass men också för att prioritera den inre säkerheten och kampen mot grov organiserad brottslighet i Europa.

Herr talman! Om kriget i Ukraina avgör Europas möjlighet till en framtid i fred kommer den europeiska konkurrenskraften att vara avgörande för vår ekonomiska framtid.

Låt oss ta den europeiska bilindustrin som ett exempel. Bilen föddes i Europa i en tid när europeisk innovationskraft var världsekonomens motor. Under drygt hundra år har bilen blivit en symbol för europeisk uppfinningsrikedom och industriell kapacitet men också för mångfald och mycket vänskaplig kommersiell rivalitet. Under efterkrigstiden blev Volkswagens bubbla symbolen för det västtyska undret, Citroëns padda symbolen för fransk design och Volvos fyrkantighet symbolen för säkrare bilar i och med svenska innovationer som trepunktsbältet.

Bilen gav också miljoner européer rörelsefrihet och chansen att enkelt besöka andra länder. Bilen blev till och med ett verb på svenska: att bila. Vi bilade, till exempel i Europa. Jag tror att i tiden som kommer mellan helt elektrifierade bilar och helt elektrifierat flyg kommer vi att bila igen.

Bilen är också ett av många exempel på hur fri konkurrens på världens enskilt största marknad skapar produkter som gör livet bättre för människor. Sverige är ett litet land med stora företag som jobbar på en mycket tuff exportmarknad. EU:s inre marknad är basen för vårt välstånd och vår välfärd, men den förutsätter just EU:s fyra friheter – fri rörlighet för varor, kapital, tjänster och människor – liksom rättvisa och lika spelregler för europeiska företag oavsett i vilket land man har sin bas.

Europeiska biltillverkare blir vassare och bättre när de får lika villkor och får konkurrera med amerikanska eller asiatiska kollegor. EU ska tillvarata de dynamiska drivkrafter som bor i varje framgångsrikt företag, inte stjälp dem med överreglering. Då kan europeiska företag fortsatt hävda

sig i den tuffa globala konkurrensen. Därför är protektionism inte rätt väg att gå. Så var det inte i går, och så blir det heller inte i morgon, vare sig på denna sida eller på andra sidan av Atlanten.

Ett ekonomiskt starkt och konkurrenskraftigt EU är avgörande för unionens globala ställning. Vi vet att innovativa företag på en fri och öppen marknad inte bara bygger tillväxt och välfärd utan också leder den gröna och den digitala omställningen. Men sanningen är att EU nu faktiskt halkar efter. Därför behövs en tydlig konkurrenspolitik och bättre spelregler för europeisk industri.

Konkurrenskraft betyder också motståndskraft. Öppenhet får inte bli naivitet eller ensidigt beroende av vare sig rysk fossilenergi eller kinesiska mineraler. Därför måste EU sprida risken genom att slå vakt om en diversifierad och ömsesidigt fördjupad handel också med andra länder.

Att underlätta för digitala tjänster i nya handelsavtal liksom digitala tjänster på den inre marknaden är en viktig uppgift för det svenska ordförandeskapet, men också ökad egenproduktion för att säkra försörjningskedjor på strategiskt viktiga områden. Därför kommer Sverige som ordförande att leda det fortsatta arbetet med ett europeiskt ekosystem för halvledare. Detta låter tekniskt, och det är tekniskt avancerat. Men det är också helt avgörande om vi ska klara av elektrifieringen av till exempel hela Europas fordonsflotta.

Herr talman! Den inre marknaden är ett medel både för välbstånd och för den gröna omställningen. Att EU ska minska utsläppen med 55 procent till år 2030 är centralt för hela världens klimatomställning. EU:s paket, som heter Fit for 55, kommer att spela en avgörande roll, och vår ambition är att ro förhandlingarna om detta i hamn.

EU är världsledande i klimatarbetet, och denna position vill Sverige att EU ska förstärka under vårt ordförandeskap. Att EU:s institutioner har enats om att fasa ut alla fossildrivna bilar till 2035 är ett stort kliv i rätt riktning.

Klimatomställningen börjar och slutar med energifrågan. Det gäller transporter, och det gäller industri. Dessutom har Rysslands invasion av Ukraina gjort utfasningen av fossila bränslen ännu mer akut och ännu mer angelägen. Att bli av med allt fossilt började på 70-talet som en ren prisfråga; olja blev dyrt. Sedan blev det på 80- och 90-talen också en miljö- och klimatfråga, och nu har det dessutom blivit en stor säkerhetspolitisk fråga.

Under en kall vinter måste EU stå enat för att klara av både energiomställningen och uppgiften att värma upp europeiska hem. Därför kommer Sverige att prioritera arbetet med att påskynda EU:s elektrifiering, till exempel genom arbete med en ny batteriförordning och fortsatta förhandlingar om att öka den fossilfria energiproduktionen. Vi kommer att ta vidare arbetet med förslagen i gasmarknadspaketet för att ersätta rysk fossilenergi med andra koldioxidsnåla energikällor, samtidigt som de EU-länder som själva vill fortsätter att ta ansvar genom att också bygga helt ny kärnkraft.

Herr talman! Sverige ska vara en pådrivande ordförande och erbjuda ett konstruktivt ledarskap för att fördjupa EU:s styrkor och finna kompromisser i Europeiska rådet. Vi kommer att se till det gemensamma europeiska intresset och visa ödmjukhet inför EU-medlemmarnas inneboende mångfald.

Prot. 2022/23:38
14 december

Information från regeringen om regeringens prioriteringar och arbetsprogram inför ordförandeskapet i Europeiska unionens råd våren 2023

Precis som här hemma är den nya regeringens mål att samla, inte att splittra, att ena, inte att dela. Detta kommer att kräva att vi ibland lägger lite band på oss själva och medlar och mäklar lite mer än vi bara predikar för andra. Det kräver också ett mått av samling här hemma, herr talman. Precis som var fallet såväl 2001 som 2009 både hoppas och förväntar jag mig att hela riksdagen känner ansvar för Sveriges gemensamma ordförandeskap i EU.

I gengäld kommer regeringen att vara mycket aktiv med att söka mycket bred svensk enighet. Alla kommer naturligtvis inte att kunna enas om allt, men regeringen kommer att vilja diskutera med alla. Och jag hoppas att alla också kommer att vara beredda att diskutera med varandra. Då behövs både principfasthet och pragmatism, fasthet i värderingar och pragmatism i konkreta lösningar.

Till de fasta europeiska värderingarna hör respekten för demokratin, de individuella fri- och rättigheterna och rättsstatens principer. Oroande rapporter visar nu hur graden av demokrati har minskat i olika EU-länder. Men när jag samtidigt ser hur den blågula EU-flaggan är en frihetssymbol bredvid den blågula ukrainska flaggan övertygas jag om att ett blågult svenskt ordförandeskap har en viktig uppgift i att upprätthålla dessa värden i hela Europa. Därför kommer Sverige under ordförandeskapet att på ett konstruktivt sätt föra rådets arbete vidare i artikel 7-förfaranden och stå upp för EU:s rätt att villkora utbetalningar av gemensamma medel med rättsstatliga principer.

Herr talman! Sverige tar nu i januari vid med sitt tredje ordförandeskap sedan vi själva blev EU-medlemmar. Svenska statsråd och svenska tjänstemän kommer att leda ett par tusen olika möten i Bryssel och Luxemburg. Många fler tusen europeiska kollegor, politiker, experter, journalister och nyfikna medborgare kommer att besöka Sverige för de drygt 150 möten som ordnas i vårt land. Av dessa möten kommer 55 att äga rum över hela landet, från Malmö i söder till Kiruna i norr. Låt oss alla som möter dessa inresande européer visa upp vår nyfikenhet, vår uppriktighet och vår vilja att nästan alltid kunna hitta goda kompromisser. Det är precis vad EU behöver just nu.

Vi kommer att börja i januari i det lite bistra men mycket vackra mörkret vid Ishotellet i Jukkasjärvi, och vi slutar i juni när försommargrönskan övergår i de ljusa sommarnätterna. Båda sakerna är rätt exotiska för många människor. Och för första gången på många år ligger det inte ett europeiskt toppmöte på midsommarafton.

Både Frankrike och Tjeckien har som ordförande på ett föredömligt sätt arbetat för att möta Europas multipla kriser, först pandemin och nedstängningen och sedan kriget, energikrisen och inflationen. Nu tar Sverige vid med respekt och stor ödmjukhet inför alla de svårigheter som möter inte främst ett ordförandeskap, utan främst Europa, men också med beslutsamhet. Sverige är med och tar ansvar när det är svårt i Europa.

Hela min regering kommer att jobba hårt med detta, med stark tillit till den samlande förmåga som finns i andra EU-länder och i alla EU:s institutioner. Vi kommer att vara en konstruktiv förhandlingspart för både kommissionen och EU-parlamentet, som vi träffade i Stockholm för bara en vecka sedan.

Vi är olika länder. Vi har ibland lite olika perspektiv. Men jag tror att denna mångfald i grund och botten är en styrka. Tillsammans kan vi över-

vinna kriserna. Tillsammans kan vi bygga ett bättre Europa. Men vi kan bara göra det tillsammans och bara om vi i Sverige nu drar vårt strå till stacken.

(Applåder)

Anf. 3 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag tackar statsministern för detta ordförandeskapsprogram. Vi har väntat en tid på att få höra vad regeringen faktiskt tycker och tänker om ordförandeskapsprogrammet. Så det är bra att det är här nu. Det är alldeles självklart att det handlar om Ukraina, grön omställning och konkurrenskraft. Det hade varit häpnadsväckande om detta inte hade funnits med i regeringens ordförandeskapsprogram.

Det är många vackra ord. Men vad kommer det att bli i praktiken? Regeringen har ju valt Sverigedemokraterna som sitt samarbetsparti, och det är Sverigedemokraterna som också kommer att styra denna politik. Ingen-ting kommer att lämna Regeringskansliet utan att Sverigedemokraterna har godkänt det, ett parti som djupt ogillar EU-samarbetet och som inte ens erkänner klimatkrisen. Och jag måste säga att regeringen där har gett sig själv en uppförsbacke, inte bara genom att låta sig styras av Sverigedemokraterna utan också genom den politik som man har drivit på hemma-plan, där man nu har lämnat klimatledarskapet därhän.

Det är alltså många vackra ord. Men vad är det för politik som denna regering kommer att driva under ordförandeskapet? Vem är hussen som håller i kopplet? Vad är det exempelvis för politik som regeringen kommer att driva när det gäller Fit for 55-paketet?

Det är bra att regeringen inte gör om misstaget från regeringsförklaringen, där man glömde rättsstatens principer. Nu finns det med, och det är bra. Men det känns, ärligt talat, faktiskt lite inklämt med armbågen. Därför, återigen, räcker det inte med ord. Vi socialdemokrater kommer att granska hur regeringen inte bara predikar utan också faktiskt på riktigt fyller frågorna om både klimatet och rättsstatens principer med en aktiv handling och ett driv.

Anf. 4 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag vet att Socialdemokraterna är lite besatta av Sverigedemokraterna och i varje fråga, vad den än handlar om, alltid vill prata om Sverigedemokraterna. Jag tänkte uppehålla mig vid det svenska ordförandeskapet och gemensamma europeiska problem. Jag tar gärna en inrikesdebatt med Socialdemokraterna om deras favoritmotståndare varje dag, men jag hade inte tänkt att göra det i första hand just i dag.

Ytterst kommer regeringen och regeringens mandat att följa precis den lagstiftning som vi har i Sverige. Regeringen får sitt mandat i EU-nämnden. Jag ser mycket goda förutsättningar för hela Sveriges riksdag att enas om i stort sett allting i fråga om detta. Jag ser mycket få anledningar till att vi skulle vara oeniga om dessa fyra prioriteringar. Vad skulle vi vara oeniga om i kampen för att hjälpa Ukraina? Vad skulle vi vara oeniga om i kampen för en gemensam europeisk klimatpolitik som gör nytta på riktigt, i att värna rättsstatens principer och i att öka europeisk konkurrenskraft? Det finns många saker som man kan diskutera här. Men jag tror att det finns en grundläggande bred svensk enighet om det mesta av detta.

Prot. 2022/23:38
14 december

*Information från rege-
ringen om regeringens
prioriteringar och
arbetsprogram inför
ordförandeskapet i
Europeiska unionens
råd våren 2023*

Regeringen kommer att ha ett mycket öppet sinne. Vi inser att vår uppgift nu är att göra europeisk nytta och se till att EU kan enas så att vi kan få någonting gjort i Europa. Det är ordförandeskapets uppgift. Vi kommer inte att gå in i detta för att gräla i Sveriges riksdag om enskildheter. Det är inte min ambition, och det kommer inte heller att vara mina statsråds ambition. Kan vi enas brett är det väldigt bra. Skulle EU-nämndens majoritet bestämma sig för en annan linje än den som regeringen vill driva som ordförande kommer regeringen självklart att respektera denna majoritet.

Anf. 5 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag noterar att statsministern inte svarade på frågorna om vad det är för politik när det gäller exempelvis klimatet och Fit for 55 som regeringen kommer att driva. Vad är det för politik när det gäller rättsstatens principer som regeringen aktivt kommer att driva, så att det inte bara blir vackra ord utan politiken faktiskt fylls med innehåll?

När regeringen talar om att gräla i Sveriges riksdag är det en lågvattennivå från statsministern. Det handlar om att det är regeringen som ansvarar för ordförandeskapet och att det är regeringen som har valt sin samarbetspartner i Sverigedemokraterna, som är ett djupt EU-kritiskt parti. Så hur ska man lösa gemensamma EU-problem med ett parti som är djupt EU-kritiskt?

Jag kan också med en viss förvåning konstatera att migrationen men också kampen mot gängkriminalitet knappt ens nämns i det som statsministern säger. Det är väl verkligen problem som vi gemensamt behöver lösa i Europa. Men här har regeringen uppenbarligen bestämt sig för att man ska lösa frågorna om migrationen och gängkriminaliteten tillsammans med SD i Sverige. Då frågar man sig igen: Vem är hussen som håller i kopplet?

Anf. 6 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tror att de som lyssnade på mitt anförande noterade precis vad vi kommer att göra inom de fyra olika prioriteringar som jag beskrev. Jag tror att det var rätt uppenbart. Och i fråga om klimatpolitiken är det alldeles solklart.

När det gäller Fit for 55 kommer flera saker i bästa fall att vara färdiga för att drivas vidare under svenskt ordförandeskap. Det är precis det som vi kommer att göra.

Om EU-frågan är bredare hade jag skäl att diskutera med några av EU-parlamentets gruppledare när de var här. Då påpekade jag att åtta av Sveriges åtta riksdagspartier numera är för EU-medlemskapet. Rätt länge var det lite svajigt på den punkten. Man kan nog säga att det var fem partier som var för och tre som var emot. Numera är alla åtta för. Två av de gamla var på er sida i politiken. Ett av de gamla är numera på vår sida i politiken. Låt oss i stället välkomna att åtta av åtta partier ser värden i att Sverige samarbetar i Europa.
(Applåder)

Anf. 7 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Jag tackar statsministern för detta. Han redogjorde på ett förtjänstfullt sätt för hur ordförandeskapet under det kommande året kommer att präglas av kriget. Det märks även när man läser arbetsprogrammet.

Från Sverigedemokraternas sida vill vi tacka regeringen för god samverkan kring arbetet med arbetsprogrammet. Sverigedemokraterna kommer givetvis att fortsätta agera som en ansvarsfull samarbetspartner till regeringen under ordförandeskapet och visa förståelse för det ansvar som följer med det.

När det kommer till arbetsprogrammet vill jag särskilt peka på betydelsen av att konkurrenskraft och handel lyfts fram. Det är prioriterade frågor för Sverigedemokraterna, där vi ser att det finns en stor betydelse av EU-gemensam politik. Och det behövs snarare mer fokus på EU på detta område.

Sedan finns det även viktiga skrivningar, som vi uppskattar mycket, kring leveranssäker fossilfri energi. Detta är en tydlig hänvisning till såväl vattenkraft som kärnkraft. Och det är positivt att detta på ett tydligt sätt antligen kan framgå av ett arbetsprogram från ett ordförandeskap.

Herr talman! Statsministern nämnde gemensamma intressen och band på sig själva. Samtidigt vet vi att det är viktiga frågor för svensk del som kommer att avhandlas under det svenska ordförandeskapet. Det handlar om den svenska skogen, och det handlar om migrationspolitiken. Hur ser statsministern och regeringen på utmaningarna med att vi på något sätt ska agera som Europas talman samtidigt som vi har egna intressen här? Hur kommer regeringen att tackla dessa utmaningar?

Anf. 8 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag ska börja med den första delen. Krishantering har vi lärt oss från pandemin och kriget. Det är en absolut kärnkompetens för EU. Klarar man inte av kriser klarar man inte av någonting. Men krishantering räcker inte, utan vi måste göra det riktigt svåra. Vi måste ha ett öga stadigt på kriserna och stadigt på Ukraina men också ha ett öga på långsiktiga konkurrenskraftsfrågor, sådana saker som vi vet kommer att ta mycket lång tid för Europa självt att omvandla. Där finns det i grund och botten olika synsätt i Europa, där det är viktigt att våra synsätt när det gäller fri konkurrens, fri handel och öppenhet hela tiden får plats.

Detta kommer att vara svårt, för alla som någon gång har jobbat med kriser vet att kriser – på goda grunder – uppslukar en. Men vi kan inte bli helt uppslukade, utan vi måste ha dubbelt fullt fokus både på Ukraina och på långsiktiga ekonomiska frågor.

Sedan är det precis som Martin Kinnunen säger svårt när man ska vara ordförande, leda förhandlingar i många olika råd och mäkla fram det bästa som EU kan åstadkomma. Låt oss då tala klartext och säga som det är: Vi kommer att lägga ned mycket arbete på att nå fram så att de resultat som kan förverkligas blir så bra som möjligt. Det är en nödvändig ordförandeuppgift.

Det betyder naturligtvis inte att man lämnar sina egna ståndpunkter. Vi har ju väl kända sådana; det finns inte ett europeiskt land som inte vet vad Sverige numera tycker i skogsfrågan. Det kanske var lite svajigt ett tag – det håller jag med om – men nu tror jag att det är väldigt tydligt vad vi tycker i skogsfrågan. Ordförandeskapet betyder dock att andra länder som delar vår uppfattning nog får driva på lite hårdare, medan vi försöker samla ihop detta så bra som möjligt.

Där finns en likhet med inrikespolitik: Det är bara om man kan enas som man får någonting gjort. Alternativet är oenighet och att inte få någonting gjort.

Anf. 9 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Den senaste tiden har Ungern kohandlat. Man har blockerat stöd till Ukraina för att pressa fram ett beslut om sin egen återhämtningsplan. Nu har rådet nått en överenskommelse där Ungern säger ja till Ukrainalånet och rådet säger ja till återhämtningsplanen. Detta innebär dock inte att stödet till Ungern kommer att betalas ut eftersom prövning fortfarande ska göras mot rättsstatens principer.

Det jag skulle vilja veta är hur ordförandeskapet rent konkret kommer att arbeta med de länder som inte uppfyller unionens grundläggande värderingar. Det kan ju uppstå nya utpressningsliknande situationer när det gäller rättsstatens principer.

Jag har också en fråga om klimatet. Statsministern nämnde Fit for 55 och hur viktigt det är att arbeta med det. Statsministern sa också att EU är världsledande i klimatomställningen, men jag lade märke till att statsministern inte nämnde Sverige som ett föredöme. Sverige har alltid setts som ett föredöme både i världen och inom EU, och det jag skulle vilja veta är hur Sverige ska kunna leda arbetet med klimatomställningen när omvärlden – och nu även statsministern – inte längre ser Sverige som ett föregångsland.

Jag menar att det hämmar vår förmåga att vara ledande i klimatomställningen i EU att inte ens vår regering tycker att detta är viktigt utan menar att vi lyckas om vi lyckas, och uppnår vi inte målen – ja, då uppnår vi dem inte. Är det en inställning som statsministern kommer att ta med sig in i ordförandeskapet? Statsministern nämnde nämligen inte Sverige som ett föregångsland, som sagt.

Anf. 10 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag börjar med Ungern. Nästan varje gång ett enskilt land bestämmer sig för att blockera ett beslut som skulle kunna vara enhälligt med en helt annan fråga väcker det, helt naturligt, ett mått av misstänksamhet hos andra länder.

Det är formellt helt korrekt att göra på det sättet, och det kommer säkert att hända igen. Vi såg för en tid sedan att Cypern blockerade en helt annan fråga – det gällde en sanktion mot Belarus – för att man ville ha framgångar i ytterligare en annan fråga. Det nämns kanske inte lika ofta som Ungerns blockering, av någon anledning.

Jag tror att detta kommer att hända igen, eftersom det går att göra så. Jag tycker precis som frågeställaren att det i grund och botten är olyckligt att det sker. Alternativet hade dock varit att inte ha enhällighet utan att majoriteten alltid kan bestämma, och det tror jag skulle vara ett mycket sämre läge för många länder – inklusive Sverige. Man får alltså räkna med att sådant här händer, men ju färre gånger det händer desto bättre.

Jag står fullt ut upp för den uppgörelse som gjordes. Vi såg till att Ukraina får det ekonomiska stöd de behöver. Ibland måste man också bestämma sig för vad som är viktigast på riktigt just nu, och där kunde 27 länder enas.

När det gäller klimatet delar jag över huvud taget inte den bild som målas upp här. EU är världsledande, av det enkla skälet att vi kan fatta gemensamma beslut över en hel kontinent. Tänk om andra hade haft samma utsläppshandelssystem som EU har! Tänk om EU kunde förhandla med USA, Indien och Kina om snarlika system! EU är en förebild i detta.

Sverige ska göra att EU fungerar bättre i det som är gränsöverskridande. Det är mycket viktigare än att Sverige straffbeskattar bort bilism genom att höja bensinpriserna med 9 kronor litern – mycket, mycket viktigare.
(Applåder)

Anf. 11 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Jag tackar statsministern för det icke-svar som trots allt fick applåder.

Jag ställde frågor om hur man ska kunna se till att länder inte blockerar beslut eller skapar utpressningssituationer när det gäller rättsstatens principer. Det gällde inte de gånger länder använt samma metod i till exempel anslutningsprocessen eller liknande, utan nu handlar det om rättsstatens principer. Hur kommer ordförandeskapet att arbeta med det?

Min andra fråga gällde varför statsministern inte ser Sverige som världsledande i klimatomställningen. Hur ska Sverige kunna jobba med klimatomställningen? Min fråga gällde inte att EU är världsledande, för det vet vi att EU är.

Min sista fråga, lite snabbt, handlar om att stoppa den organiserade brottsligheten. Det är en fokuspunkt som har försvunnit när man har krympt listan från fem till fyra punkter. Jag skulle gärna vilja höra lite mer om det från statsministern.

Anf. 12 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag börjar bakifrån: Jag nämnde uttryckligen kampen mot organiserad brottslighet i mitt anförande – uttryckligen. Det är en del av den inre och den yttre säkerheten. Just nu kanske vårt gemensamma fokus ligger mycket på Ukraina, men den organiserade brottsligheten hör definitivt till säkerhetsfrågorna eftersom den är gränsöverskridande.

Mitt tal handlade om EU, och jag är här för att diskutera EU. Jag tar gärna en diskussion om svensk inrikespolitik vilken dag som helst, men det var inte där mitt fokus låg i dag.

Varje gång jag träffar europeiska kollegor uppfattar jag att Sverige har ett mycket gott anseende som en drivande part i gemensamma europeiska lösningar, inte minst inom klimatpolitiken, och så ska det förbli. Vi ska även förbli en kraftfull part när det gäller rättsstatens principer; jag hade som en av mina fyra prioriteringar att vi driver vidare precis det arbete som pågår just nu, inklusive artikel 7-förfarandena. Men vi konstaterar också att det är bra när man kan nå enighet trots oenighet på andra områden.

Anf. 13 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Regeringen lyfter fram konkurrenskraft som ett prioriterat område under ordförandeskapet, liksom den gröna omställningen. Det är välkommet.

På senare tid har USA:s Inflation Reduction Act skapat mycket oro i Europa. Den innebär en jättesatsning med statliga stöd på klimatområdet,

men den omfattar bara sådant som är amerikanskproducerat. Den signal som paketet skickar om klimatomställningens betydelse är givetvis välkommen efter att USA:s klimatarbete länge legat i träda, men de marknadsvriddande effekterna är mer problematiska. Genast kommer det från flera håll i EU krav på att svara med samma mynt. Det pratas om att ”buy European” och att vi ska subventionera oss fram till samma nivå som amerikanerna.

Vad är regeringens syn på hur EU bör agera i ljuset av IRA? Ser regeringen några möjligheter till fördjupad handel mellan EU och USA, till exempel på klimatområdet, och i så fall vilka?

Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! I grund och botten delar jag helt Malin Björks beskrivning av situationen, inklusive de rätt många risker som finns i detta. Jag har egentligen inga reservationer alls mot beskrivningen.

Vi får se hur mycket av detta som landar på vårt ordförandeskap, men att det kommer att tangeras i diskussionerna råder det ingen tvekan om; jag skulle tro att det tangeras redan i morgon, när Europeiska rådet träffas igen. Jag ska dock säga några ord om detta, som inte är alldeles okomplicerat.

Precis som Malin Björk säger är det väldigt bra att USA är tillbaka på banan när det gäller en gemensam klimatpolitik och ett klimatengagemang. Det svajade betänkligt under flera år i USA, så det tycker jag att vi har starka skäl att välkomna. Vi uppskattar att USA vill samarbeta om detta i olika former, på samma sätt som vi uppskattar ett transatlantiskt samarbete i säkerhetsfrågor och gällande hjälpen till Ukraina.

Men om det här betyder nya handelshinder eller ny protektionism – och det finns utan tvekan inslag i detta som bär den sortens signum – kan det bli ett riktigt stort problem. Då får man också värdesätta att ett slags högnivåsamtal nu har kommit igång mellan EU och USA för att diskutera implementeringen. Europa kommer att varna för riskerna för att detta blir en protektionistisk politik, som i värsta fall startar en våg av europeisk protektionism där de länder som har råd vill göra samma sak i Europa eller – i värsta fall – där hela Europa vill bygga murar omkring sig. Det vore dåligt för alla.

Det vore också dåligt att hamna i långvariga WTO-diskussioner med USA om detta. Ju mer vi kan hitta samsyn om det goda och begränsa skadorna av det dåliga, desto bättre tror jag att det är.

Jag tror kanske inte att vi kommer att komma i skarpt läge när det gäller detta under det svenska ordförandeskapet. Sverige kommer dock, som ett av de ganska många länder i Europa som värdesätter frihandel, fri konkurrens och stark konkurrenskraft, att driva dessa frågor, med respekt för att det görs tillsammans med andra länder som vill gå i ungefär samma riktning under Sveriges ordförandeskap.

Anf. 15 MALIN BJÖRK (C):

Herr talman! Jag hörde statsministern säga i sitt anförande att det behövs bättre spelregler i EU på det här området. Jag skulle gärna vilja höra mer om vilka spelregler som åsyftas i detta sammanhang.

EU:s konkurrenskraft påverkas självklart av IRA, precis som storskaliga subventioner i till exempel Kina och på andra ställen påverkar. Vilka

åtgärder ser regeringen att EU kan vidta för att stärka den egna konkurrenskraften, alldeles oavsett vilka vägar andra aktörer väljer?

Prot. 2022/23:38
14 december

Anf. 16 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Tiden begränsade mitt förra svar, men nu fick jag en ny chans – det uppskattar jag verkligen!

Det gäller bland annat att jobba vidare med uppenbara saker som redan finns. En sådan sak är att få den inre marknaden att fungera fullt ut som det var tänkt; det finns mycket mer att göra på detta område. Andra sådana saker är den inre marknaden för tjänster och digitala tjänster.

Nu ska jag inte bara tala om svenska intressen. Det är uppenbart – och alla vet – att det finns stora svenska techföretag som skulle ha stor glädje av mycket större europeisk konkurrens vad gäller digitala tjänster, men det skulle andra företag i Europa också ha. Jag är rädd för en utveckling där techindustrin alltmer domineras av den amerikanska västkusten och den kinesiska östkusten och där Europa blir en plats i mitten som får allt mindre betydelse. Den sortens konkurrenskraftsfrågor tror jag är viktiga.

Det handlar också om utbildning, forskning och utveckling samt om infrastruktur för långsiktig innovation. Där ligger Europa efter i dag.

Information från regeringen om regeringens prioriteringar och arbetsprogram inför ordförandeskapet i Europeiska unionens råd våren 2023

Anf. 17 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, statsministern, för redovisningen!

Statsministern sa i sitt anförande att klimatomställningen börjar och slutar med energi, men sanningen är ju att klimatomställningen börjar och slutar med klimatpolitik. Där har regeringen nu bekant färg, och man kan lugnt säga att den färgen inte är grön.

Denna regering gödslar med fossila subventioner för miljarder. Man lägger fram en budget som leder till många miljoner ton mer i utsläpp. Man tar bort den elbilsbonus som har gjort att Sverige ligger längst fram i EU när det gäller elektrifiering. Om statsministern får bestämma kommer vi att bila fossilt snarare än eldrivet, som statsministern sa tidigare.

Man pratar om en grön omställning, men de orden ekar väldigt tomt. Den här regeringen gör sig nu känd för en sak både i EU och nationellt: Man säger en sak men gör en annan. Man säger att man står bakom klimatmålen – både EU:s och Sveriges – men man gör motsatsen.

Även på EU-nivå är det tydligt. Statsministern säger att Sverige gör att EU fungerar bättre, men i praktiken – till exempel när det gäller lagen om skogsskövling, ett EU-direktiv om att minska konsumtionens påverkan på skogsskövling – har regeringen ägnat sig åt att försvaga i stället för att förstärka. Man har gjort detta till förmån för kortsiktiga egenintressen.

Sverige har som enda land i EU motsatt sig lagen om restaurering av värdefull natur, som kommer att hanteras under ordförandeskapet. Det är häpnadsväckande.

Miljöpartiet kommer att vara en grön nagel i ögat på regeringen och granska hur man arbetar med dessa frågor.

Jag undrar uppriktigt hur Ulf Kristersson och regeringen tror att de kommer att kunna ha någon som helst framgång med att få andra EU-länder att ställa om till att minska utsläppen och minska ingreppen i vår natur när Sverige som enda land i EU ställer sig självt i skamvrån och motarbetar och säger nej när EU försöker att skärpa ambitionerna.

Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag håller inte på någon punkt med om Per Bolunds eländesbeskrivning av Sverige. Det finns ett slags bitterhet och bitterhet över att ha förlorat ett val som gör att Sverige nu på punkt efter punkt beskrivs som ett land som inte klarar någonting. Det tycker jag är en felsyn. Jag tar gärna debatten om svensk inrikespolitik vilken dag som helst, men det var inte därför jag kom hit just i dag.

Det är väl känt att åsikterna om kärnkraft är olika – vi är för; ni är emot. Åsikterna är olika när det gäller svensk skogsindustri – vi är för; ni är emot. Åsikterna är olika om att människor ska kunna flyga. Vi är för att flyga, men vi är emot utsläppen. Ni verkar vara emot att människor ska kunna flyga.

Vi tycker olika om detta – låt oss acceptera det! Det är inte detta som det svenska ordförandeskapet handlar om över huvud taget, utan det handlar om hur Sverige ska samla Europa till att få någonting gjort, bland annat när det gäller den gröna omställningen.

Jag delar heller inte alls uppfattningen att klimatomställningen inte skulle börja och sluta med energin. Jag tycker att det är självklart. Om vi inte blir av med fossil energi finns det ingen klimatomställning att prata om. Det är A och O; den börjar och slutar där, ungefär på samma sätt som den geografiskt börjar och slutar i de riktigt stora utsläpparländerna.

Allt som Europa gemensamt kan göra för att se till att andra stora utsläppare minskar sina utsläpp genom gemensamma spelregler har ett värde av omätbar storlek. Ta bara en sådan enkel sak som att vi nu gemensamt i hela EU förbjuder fossildrivna fordon från 2035. Detta hade aldrig fungerat om ett enskilt land hade gjort det. Det hade fungerat för att stoppa just det landets bilindustri, men det är inte min ambition. Min ambition är att åstadkomma resultat.

Tänk om vi kan hjälpa Polen att bli av med kolet! Det skulle ha ett enormt värde för Europas samlade klimatpolitik.

Jag delar inte alls den dysterkvinstinställning som Per Bolund visar upp här.
(Applåder)

Anf. 19 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det är väl värt att notera att Ulf Kristersson inte svarar på frågan över huvud taget och låtsas som att detta är en fråga om allmänt tyckande och om att man kan tycka åt ena eller andra hålet. Det är dags att påminna om att det finns kunskap, fakta, information, forskning och vetenskap att luta sig mot, och där är bilden entydig.

Det regeringen gör är precis motsatsen till det som regeringen säger. Om man agerar på det sättet får man såklart ingen trovärdighet, varken i Sverige eller i EU. Om det bara var jag som sa detta hade jag kunnat förstå statsministerns inställning, men det är ju vetenskapsman på vetenskapsman och expertmyndighet på expertmyndighet. Det handlar heller inte bara om Sverige, utan också i EU finns en väldigt stor oro för vad det kommer att innebära att Sverige nu tar över ordförandeskapet med den inställning som regeringen har och med det stöd som regeringen har – Sverigedemokraternas inflytande kommer ju att vara stort.

Klimatkommissionären Frans Timmermans har uttryckt oro för vad som kommer att hända med EU:s klimat- och miljöarbete när Sverige tar

över. Förhandlingarna skyndas nu på för att så mycket som möjligt ska hinnas med innan Sverige tar över, så att man inte ska kunna förstöra.

Kommer regeringens inställning att vara den som vi har hört från regeringsföreträdare och från Sverigedemokraterna, det vill säga ”När vi inte målen så gör vi inte det”? Och hur kommer detta i så fall att påverka EU:s arbete?

Anf. 20 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag kan inte tvinga Per Bolund att vilja tro att Sverige ska kunna göra nytta i de stora europeiska frågorna; vill man inte det så vill man inte det. Min regering kommer dock att göra allt för att göra denna nytta.

Jag träffar Europeiska rådets ledare regelbundet. Det finns ingen som helst oro för Sveriges förmåga att leda arbetet eller för Sveriges klimatambitioner. Än mindre finns det någon oro för Sveriges förmåga att ena Europas länder i mycket svåra förhandlingar, där länder tycker olika och har olika beroenden.

Det räcker att titta på gasförhandlingarna, som i går strandade en gång till eftersom länderna är så olika beroende av gas. Detta skulle inte få mig att fördöma vare sig Tyskland eller Belgien, för de har sin situation.

Ju mer vi kan enas om gemensamma ståndpunkter, desto mer får vi gjort. Man är antingen med i detta arbete eller står bredvid och gnäller.

Anf. 21 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag tycker att vi kan tacka statsministern och regeringen för presentationen av EU-ordförandeprogrammet. Själva programmet och den replikväxling som har skett här indikerar att regeringen står för hoppfullhet samt att EU är – och ordförandeskapet blir – ett verktyg för att lösa verkliga problem. Jag hoppas att statsministern bär med sig hoppfullheten framgent under ordförandeskapet.

Herr talman! I dag den 14 december när programmet presenteras här i kammaren ljuder återigen sirenerna över Kiev. Människor springer ned i skyddsrum och tar skydd från ännu en dag av övergrepp mot det fria självständiga Ukraina. Det gör att det finns skäl att tro att kriget kommer att prägla de kommande sex månaderna i mycket stor utsträckning.

Det är bra att statsministern understryker det blågula ledarskapet och att det är ett dubbelt ledarskap, både på lång sikt och här och nu. Här och nu kommer det i mycket stor utsträckning att handla om Ukraina. Därför tror jag att det är bra att statsministern förbereder sig på att tillsammans med kollegor från de andra europeiska länderna mota den politiska trötthet som finns och som kan förmärkas i Europa. Vi måste hela tiden påminna oss om detta fruktansvärda krig som sliter sönder vår kontinent och hotar våra värden.

Jag tycker att vi därför ska betona den enighet som finns. Regeringen lade för ett par dagar sedan fram förslaget om vinterpaketet till Ukraina. Det möttes av stor enighet här i riksdagen. Den enigheten tror jag att det är bra att statsministern berättar för andra europeiska ledare om. Vi måste stå enade bakom Ukraina mot Ryssland.

Det är också viktigt att vi fokuserar på det EU-utvidgningsspår som finns mot Ukraina, mot Moldavien och mot Georgien.

Prot. 2022/23:38
14 december

Information från regeringen om regeringens prioriteringar och arbetsprogram inför ordförandeskapet i Europeiska unionens råd våren 2023

Anf. 22 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är bra att Hans Wallmark understryker hoppfullhet i en svår tid. Ingenting är lättare för oss som enskilda människor, som land eller som kontinent än att dras ned i en upplevelse av att det som sker är så förfärligt att man blir uppgiven. Jag tycker att Europa hittills har demonstrerat att vi inte är uppgivna. Vi är bekymrade – det är en underdrift – men vi är inte uppgivna.

Det leder också tanken mer rätt. Det leder tanken till att se till det som förenar och kan leda till gemensam handling snarare än till att bli förblindad av det som inte förenar och därför inte leder till gemensam handling. Det är fundamentalt för mig. Jag vet inte hur många procent Sverige har i det samlade Europa, men det är inte jättemånga. Men om man sitter på sin egen kammare med sina egna procent och bestämmer sig för att vi ska göra antingen på vårt sätt eller ingenting alls – det finns de i den här kammaren som tycker på det sättet också – får man ingenting gjort.

Om man däremot ser att vi kan förenas och åstadkomma någonting, som inte löser alla problem men som löser några problem och tar oss en bit på vägen under vår korta tid, inte här på jorden men som ordförande, kan vi åstadkomma någonting som andra sedan kan bygga vidare på. Vi ärver någonting från Tjeckien och från Frankrike, och vi lämnar vidare. Jag tycker att man ska se det på det sättet. Jag säger det inte för att det är enkelt. Tvärtom kommer även vi att uppleva att det är jättekomplicerat. Det kommer att konsumera enorma mängder tid, min och många andras. Men låt oss då verkligen göra det värt den tiden, så att vi lämnar efter oss ett EU i lite bättre skick än det vi fick.

Slutligen – det är uppenbart att den kalla vintern mycket väl kan riskera det varma hjärtat. Nu är alla i Europa engagerade i Ukrainas sak. Men en riktigt kall vinter med svindyra priser kan riskera mycket. Låt oss hålla den enigheten!

Anf. 23 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag hoppas att vi i EU-nämnden, där jag är ordförande, kan bidra till denna enighet och bredd och till att markera att det i Europafrågor finns en svensk linje. Jag tycker därför att det var bra att statsministern underströk att åtta partier ändå står bakom EU-tanken. Det ger förhoppningar om konstruktivitet.

Herr talman! Jag kommer senare i dag att träffa Ukrainas ambassadör, som kommer att berätta något om hur hans land nu förbereder sig för möjligheten att på lång sikt bli EU-medlem. Det är ett viktigt möte.

I det vinterpaket som regeringen lade fram, och som har riksdagens hela stöd, fanns också en liten del till Moldavien. Det är också väsentligt. Det är lätt att glömma bort de andra länderna. Därför tror jag att det är viktigt att man talar om den treenigheten. Ukraina, Moldavien och Georgien är olika, men de har alla ett EU-perspektiv.

Anf. 24 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag vill säga två korta saker. Det första gäller det jag sa i min inledning. Regeringen kommer att med öppet sinne vilja prata med alla i Sveriges riksdag och därmed med alla i EU-nämnden om de här frågorna. Min förhoppning är att alla i den här kammaren är beredda att prata med alla. Om man bestämmer sig för att det är någon som man inte kan

prata med blir det svårt att hitta enighet. Men om man bestämmer sig för att sakfrågan är det viktiga finns det utomordentligt goda förutsättningar.

Om regeringen vid något tillfälle skulle vara i minoritet och EU-nämndens majoritet vill något annat kommer regeringen att ha respekt för det också.

Det andra jag vill nämna är kandidatstatuslandet Ukraina. Om det finns förutsättningar för Sverige att uppmärksamma och vara med och bekräfta framgångar som Ukraina har gjort redan under vårt ordförandeskap ska vi självklart ta fasta på den möjligheten.

Anf. 25 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsministern för redogörelsen för prioriteringarna inför det svenska ordförandeskapet. Jag vill betona att det var rätt och rimligt att statsministern höll sig mycket till säkerhetsområdet, på grund av Rysslands orätfärdiga och olagliga krig i Ukraina. Jag vill också tacka för tydligheten i stödet till Ukraina som, som sagt, nu kämpar för hela Europas frihet. Enigheten och tydligheten från EU är oerhört viktig att bevara. Jag är glad över att det också nämndes.

Energifrågorna har i och med kriget i Ukraina blivit kopplade till säkerhetspolitiken. Vi har ett svenskt näringsliv som ligger i framkant i omställningen till en fossilfri framtid. De vet nämligen att om de inte ställer om kommer de inte att kunna sälja sina varor och tjänster inom ett antal år.

Jag hade i går möjligheten att på EU-nämndens öppna möte ställa en fråga om Inflation Reduction Act. Jag är tacksam för att statsministern även lyfte fram det svenska näringslivet.

Herr talman! Min fråga till statsministern som jag skulle vilja få svar på är: Kommer det svenska ordförandeskapet att använda sig av det svenska näringslivet för att visa på vad som är möjligt, alltså att ställa om till en fossilfri framtid samtidigt som landet kan utvecklas som ett välfärdsland?

Anf. 26 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag börjar med enigheten och farhågorna i Ukrainafrågan. Jag delar helt uppfattningen att enigheten har varit en fundamental styrka. Jag tillhörde de många som var oroliga för den i början. Jag satt och pratade med ledare i Finland om det dagen före kriget: Om det här inträffar, kommer vi att kunna hålla ihop Europas länder, och kommer EU att hålla ihop med USA?

Hittills har vi bevisat att vi har den förmågan. Det ska vi vara glada över. Men vi ska inte inteckna den och tro att det kommer att ske automatiskt, oavsett vilka prövningar vi utsätts för, bara för att det har varit så hittills. Jag vill verkligen ha ett fokus på detta. Jag tror att det är viktigt, utan att misstänkliggöra någon – tvärtom.

Det svenska näringslivet är, precis som frågeställaren säger, en central del. Vi förstår att om inte näringslivet är med på resan blir det ingenting. Konsumenter ska vara med, investerare ska vara med och näringsliv ska vara med.

Politiken har en jätteviktig uppgift: att sätta bra förutsättningar, långvariga och trovärdiga spelregler, och garantera fundamentala förutsättningar, som energiproduktion. För mig är det en gåta att ett land och en regering kan abdikera från landets samlade energiförsörjning. Den kan man inte begära att enskilda företag tar ansvar för. Företagen vill veta vad

Prot. 2022/23:38
14 december

Information från regeringen om regeringens prioriteringar och arbetsprogram inför ordförandeskapet i Europeiska unionens råd våren 2023

som gäller på lång sikt. De vill ha rättvisa, rimliga spelregler och konkurrensneutralitet. Allt detta vill företagen ha. Resten är de bra på själva. Där ska vi hålla våra tassar borta.

Ju mer av det synsättet vi kan få också i Europa, desto bättre är det, med respekt för att länder som sagt har otroligt olika förutsättningar. Om man kommer från nästan enbart kärnkraft, nästan enbart kolkraft eller nästan enbart rysk gas har man helt olika förutsättningar. Men det är ett otroligt viktigt perspektiv.

Fossilfritt Sverige samlar just nu 22 branscher som visar vägen till fullständig fossilfrihet. De är makalöst goda föredömen för andra länder och andra industrier.

Anf. 27 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! Debatten i EU tenderar ofta att pendla mellan två ytterpositioner. Antingen hamnar den i det dike där EU-samarbetet reduceras till teknikaliteter eller så hör man rop på att EU ska ta större och större kliv mot en europeisk superstat som kan ersätta Europas nationer. Just nu hör vi ganska mycket krav på författningsförändringar och dylikt.

Jag tycker att det är viktigt att vi kan hitta en medelväg som gör att EU kan göra det som EU är bäst på: att vara lagom helt enkelt. Min fråga till statsministern blir: Är detta ett arbetsprogram som ser till att vi får ett lagom Europa?

Anf. 28 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Våra ambitioner kommer att vara lite högre än ”lagom”, men annars tror jag att jag förstår vad frågeställaren menar. Det är klart att EU ska göra rätt saker.

EU ska inte vara blygt där man gör rätt saker. I det som är gränsöverskridande ska EU vara frimodigt och framåtlutat. Ska vi lösa klimatkrisen i världen måste vi ha internationellt samarbete där alla länder gör ungefär likadant, som alla förstår. EU är en god förebild på det området. Ska vi lösa migrationskrisen måste vi ha kontroll på våra gemensamma gränser för att kunna ha öppna interna gränser. Ska vi hantera organiserad kriminalitet måste polis samarbeta så lika som möjligt. Det är uppenbart.

På många andra områden behövs inte EU-lagstiftning utan minskar tvärtom legitimiteten för samarbetet. Om allt detta tycker olika institutioner lite olika. Sverige kommer att förbli en tydlig röst för att EU ska göra rätt saker på rätt ställe.

Anf. 29 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! Nu är Sverige i färd med att ta över ordförandeskapet i EU mitt under brinnande krig i Europa. Det blir ett viktigt men också säkert i delar svårt ordförandeskap. Det olagliga ryska kriget mot Ukraina fortsätter. Det lidande som den ukrainska befolkningen utstår är svårt att greppa. Rapporterna är fullkomligt fasansfulla.

Vi kan på goda grunder anta att ordförandeskapet kommer att domineras av kriget, inflationen och energikrisen. Vi behöver komma ihåg att EU har visat sig från sin bästa sida sedan kriget utbröt. Stora och tidigare ganska otänkbara men väldigt viktiga beslut har fattats.

Herr talman! Funderar man ett ögonblick på hur Europa hade sett ut i dag utan ett starkt EU-samarbete förstår man snart vikten av ett starkt och enat Europa. Enighet ger hoppfullhet. I det läge vi nu befinner oss i är det mycket angeläget att enat fortsätta stå upp för Ukraina och visa att EU är det sanna fredsprojekt som var hela idén när allt började. Just det kan bli en väldigt viktig uppgift för det svenska ordförandeskapet. Liberalerna ser fram emot att vara med och bidra framsynt och konstruktivt till det svenska ordförandeskapet.

Min fråga till statsministern här i dag blir vad han bedömer att vi under det svenska ordförandeskapet kan göra ytterligare för Ukraina.

Anf. 30 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag delar helt Elin Nilssons beskrivning att det kommer att bli svårt – inte i första hand för oss utan för Ukraina. Men när det är svårt för ett land i vår omedelbara närhet och vi ska behålla enighet i stödet är det också en svår uppgift, även om vi pratar om olika dimensioner på svårighetsgraden. Kriget kommer att vara definierande för ordförandeskapet, även om vi som sagt kommer att prata om andra viktiga saker också.

För min föräldrageneration var det självklart att EU var ett projekt grundat på krigets fasor. Det fanns en intuitiv legitimitet i detta – aldrig mer krig. Sedan har åren gått och EU blivit bra på många andra saker. Man har skapat fri rörlighet, frihet från roamingavgifter – alla möjliga stora och små saker. Nu återväcks vi på något sätt. Vi påminns igen om att det ytterst handlar om liv och död. Det tror jag har varit grundförutsättningen för den stora enighet som har funnits under den här tiden. Vi hade naturligtvis önskat att det inte behövts, men när EU provas på riktigt består EU proven. Det tycker jag är viktigt att ha med sig.

Då kan man fråga sig vad som kommer att hända mer under vårt ordförandeskap. Jag tycker att det är svårt. En del saker vet vi kommer att inträffa. I andra fall kommer vi att vara så pass väl förberedda att vi kan improvisera. Att stödja Ukraina handlar delvis om att enskilda länder som Sverige föregår med gott exempel. Det måste man göra i de här fallen, för det är uppenbart att EU finansiellt har en ganska liten gemensam kapacitet nu. Det finns mycket stora resurser, men när det gäller vapen är det enskilda länder som bidrar. Där föregår vi med gott exempel.

Anf. 31 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Sverige motsatte sig EU:s initiativ om restaurering av natur. Sverige blev som tur var överkört i den här frågan.

Sverige stretade emot en skogsstrategi på EU-nivå, men blev överkört av en majoritet som välkomnade förslaget.

Sverige röstade nej till att produkter på EU:s marknad inte ska bidra till avskogning eller skogsdegradering men blev överkört.

Sverige röstade för halverad fredningstid för den akut hotade ålen. Som tur var blev vi återigen överkörda.

Nu har regeringen pausat de otroligt genomarbetade åtgärderna för att se till att vattenkraften moderniseras. Det här är en direkthimplementering av EU:s vattendirektiv som har överenskommit med alla berörda parter. Man har hittat en lösning för de 90 procent av dammarna som saknar tillstånd enligt dagens lagstiftning. Man var på väg att börja i den ände där den ekologiska nyttan av åtgärderna var som störst men dammarnas bidrag

till energi var noll eller försumbart. I stället fortsätter nu regeringen den här miljökatastrofen, där utrotningshotade fiskar mals sönder i vattenturbiner.

Herr talman! Ulf Kristersson säger att den gröna omställningen är en prioriterad fråga under ordförandeskapet men har genom sitt agerande i regering placerat Sverige i en extrem position vad gäller den biologiska mångfalden. Alla politiska verktyg används för att accelerera artutrotning och stoppa förslag som skulle kunna gynna naturen.

Min fråga är: Vilka initiativ vill regeringen ta som ordförandeland i EU för att stärka den biologiska mångfalden och skyddet av hotade arter och hotad natur?

Anf. 32 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Som jag sa för en liten stund sedan är det uppenbart att vi inrikes tycker väldigt olika i fundamentala frågor, och jag har all respekt för det. Är svenskt skogsbruk hållbart eller tvärtom en styggelse som närmast borde avvecklas? Vi tycker olika om detta. Jag skäms inte ett ögonblick. Jag står upp för det svenska skogsbruket fullt ut. Vi har betydligt mer skog nu än när vi började med storskalig skogsindustri. Vi har i det svenska skogsbruket världens modernaste metoder, ett brett ägande och en bred förankring. I många länder är detta svårförståeligt. De ser skogen antingen som en park eller som en plantage. Så ser vi inte på den. Vi har respekt för att andra länder tycker annorlunda. Jag kommer inte att håna andra länder för detta. Jag kommer inte att säga att de är mot Sverige. Men som svensk statsminister kommer jag att stå upp för svenska intressen i viktiga frågor. Att vi inrikespolitiskt tycker olika i de här frågorna accepterar jag.

Samma sak gäller energiförsörjningen. Vi tycker olika om den. Jag är för vattenkraft, kärnkraft, vindkraft och solkraft. Utan vattenkraft och kärnkraft har vi för lite planerbar kraft. Andra länder – för att komma tillbaka till EU – har en annan energimix. För dem är det kol eller rysk gas som står för den planerbara energin. Jag moraliserar inte över de här länderna. Jag förstår att de sitter i en tuff situation. De gör vad de nu kan för att komma ur beroendet inte bara av Ryssland utan också av fossila energikällor. Kan vi hjälpas åt där, till exempel med mer svensk grön bioenergi, vore det bara bra.

Skälet till att vi stoppar prövningen av vattenkraft är att det i det extrema läge som Sverige nu befinner sig i är oansvarigt att avsiktligt lägga ned svensk vattendriven elproduktion.

Anf. 33 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Jag brukar få sista ordet. Det är jag alltid glad för. Nu blir det statsministern som får det.

Jag vill börja med att tacka statsministern för det tydliga stödet till Ukraina och framhålla värdet av den enighet som både statsministern och EU-nämndens ordförande pekar på när det gäller Ukraina.

Det är otroligt viktigt att vi förstår – och det ser vi nu också under vintern – att det behövs militärt stöd. Men motståndskraft byggs med mer än militärt stöd.

Därför är det otroligt viktigt att vi finansiellt står upp för Ukraina så att ekonomin inte kollapsar. Deras välfärd behöver också fungera genom ekonomiskt och humanitärt stöd. Det är så vi bygger motståndskraft, och det är så ukrainarna klarar av att stå emot Ryssland oförlåtliga invasion och krig.

Statsministern spekulerar också i sitt anförande om vad som är nästa kris eller händelse som kommer att påverka ordförandeskapet. Jag tänkte ta den tanken vidare.

Det är uppenbart att Putin är despot och i princip diktator som gör oväntade saker. En sak som han sitter på är världens största lager av kärnvapen. Det gör att risken för kärnvapenkrig tyvärr kanske aldrig har varit så nära som den är nu.

Skulle Putin i sin kanske brutala desperation över att han förlorar kriget ta till kärnvapen kommer det att få otroliga humanitära konsekvenser för vår samtid men, som Japan visar, också för många generationer framöver.

Jag undrar därför över de kanske inte så enkla frågorna: Hur förbereder sig Sverige och Europa för en sådan kris? Hur kan vi på bästa sätt motverka att Putin använder kärnvapen? Hur kan vi bidra till en fredligare värld i förlängningen?

Hur kan vi stödja det ukrainska folket så att det har motståndskraft och resiliens att stå emot drönare från Iran men också i värsta fall en kärnvapenattack?
(Applåder)

Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att vi har lite oenighet i den här salen. Jag delar helt Håkan Svennelings uppfattning. Jag skulle gärna ge Håkan Svenneling sista ordet i just den här debatten, men kanske inte i alla debatter. Det är inget allmänt frikort för framtiden. Jag delar helt och hållet både beskrivningen och farhågorna,

Det är helt rätt att det inte bara handlar om militärt stöd. Det är också därför EU:s gemensamma ekonomiska stödpaket nu är så viktigt. Då förstår alla att det kräver en del kompromisser. Det var vad som skedde just i går för att få total enighet om detta. Jag står helt och fullt bakom det. Det tror jag att väldigt många européer också gör,

Det politiska stödet är ovärderligt. Kan vi komma längre med Ukraina som kandidatstatusland vore det en stor framgång. Vi har alla respekt för att det finns spelregler för detta. Det finns inga genvägar. Men det har stor betydelse att vi i EU lever upp till vårt eget uttryckta löfte.

De som lever upp till det och vill in i gemenskapen är välkomna. Kan vi bekräfta stora eller små framsteg under det svenska ordförandeskapet eller annars under 2023 vore det väldigt värdefullt för Ukraina.

Innan jag kommer till kärnvapnen vill jag till sist säga att det också handlar mycket om det bredare civilsamarbetet. Hela den strategiska kompassen handlar inte så mycket om militärt samarbete. Det har vi Nato till i huvudsak. Det handlar om civilt försvarssamarbete och att på olika sätt stärka vår motståndskraft gemensamt. Där finns det gemensamma europeiska uppgifter.

Information från regeringen om regeringens prioriteringar och arbetsprogram inför ordförandeskapet i Europeiska unionens råd våren 2023

Så slutligen till frågan om kärnvapen. Vi hade några veckor när det stod ännu mer på sin högkant. Det säger jag inte för att nu tona ned riskerna. Det är ingen mer än Putin som vet vad han är beredd att göra. Men jag delar helt bilden att närmare en kärnvapenkatastrof än vad vi är just nu har vi nog inte varit på många decennier.

Man kan värdera olika världskända händelser. Men det är mycket allvarligt. Det är klart att det handlar om att se till att tröskeln blir så hög för Putin att det helt enkelt inte är värt de konsekvenserna. Det är det bästa som Europa och Nato gemensamt kan göra.
(Applåder)

Informationen var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 november justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Josef Fransson* (SD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 13 december, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Anette Rangdag* (SD).

§ 4 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 26 till 27 i försvarsutskottet
från 82 till 84 i EU-nämnden

Kammaren medgav dessa utökningar.

§ 5 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i försvarsutskottet
Hans Wallmark (M)

suppleanter i EU-nämnden
Kristina Axén Olin (M)
Erik Ottoson (M)

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2022/23:74

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:74 Processindustrins aviserade investeringar
av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 13 december 2022

Näringsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Interpellation 2022/23:91

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:91 Skiktgränsen för statlig inkomstskatt
av Sofie Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 december 2022

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 7 Anmälan om faktrapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2022/23:FPM28 Förslag till rådets beslut om ingående på Europeiska unionens vägnar av protokollet om ändring av Marrakech-avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen COM(2022) 582 till näringsutskottet

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2022/23:28 till miljö- och jordbruksutskottet

2022/23:31 till socialutskottet

2022/23:32 till civilutskottet

EU-dokument
COM(2022) 689 till arbetsmarknadsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 februari 2023*.

§ 9 Höständringsbudget för 2022

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU11
Höständringsbudget för 2022 (prop. 2022/23:2)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

Rikets styrelse

§ 10 Rikets styrelse

Konstitutionsutskottets betänkande 2022/23:KU1
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2022/23:1 delvis och redog.
2021/22:RS1)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 35 VICTORIA TIBLOM (SD):

Herr talman! Tack, kollegor i utskottet och utskottens tjänstemän, för arbetet i KU sedan valet! Efter detta val, som inneburit ett regeringsskifte, ska budgetpropositionen överlämnas till riksdagen inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt.

Därför har vi i regeringsunderlaget ännu inte hunnit förhandla och föreslå nya mål för utgiftsområden eller ge den redovisning av resultat som enligt budgetlagen ska ingå i propositionen och ett innehåll som fullt ut återspeglar regeringens politik.

Vi har dock kommit en bit på vägen i arbetet med att omsätta väljarnas önskan om en ny riktning för Sverige. Jag kommer här att göra några nedslag om det som vi har kommit överens om. Det finns naturligtvis mer att säga. Men detta är några områden jag särskilt vill framhålla.

Herr talman! Nästa år har Hans Majestät Konungen suttit på tronen i 50 år, men det är också 500 år sedan Gustav Vasa valdes till konung. Vem vet, utan Gustav Vasas insatser för landet är det mycket möjligt att denna debatt hade hållits i Köpenhamn.

För att högtidlighålla dessa jubileer och för att kunna stärka säkerheten vid det kungliga slottet höjs anslaget till Kungliga hov- och slottsstaten. Det är bra att Sverige har ett levande och välmående kungahus.

Nästa år tar Sverige över EU-ordförandeskapet. Den parlamentariska dimensionen av EU-ordförandeskapet innebär att riksdagen under det svenska ordförandeskapet våren 2023 kommer att stå värd för totalt åtta konferenser.

Sju av konferenserna äger rum i riksdagen och en i Bryssel. Fem av konferenserna arrangeras varje halvår utifrån en bestämd arbetsordning. Utöver dessa konferenser anordnar riksdagen tre tematiska konferenser på eget initiativ. Riksdagen bestämmer där på egen hand om tema och upplägg.

De tre tematiska konferenserna kommer att handla om demokratin i Europa, EU:s framtida energiförsörjning och den cirkulära bioekonomin. Det är nog så viktiga frågor för de tider vi lever i.

För genomförandet av konferenserna ökas anslaget med 14 675 000 kronor 2023. Något som också kommer att hända 2023 – eller som vi hoppas kommer att kunna genomföras 2023 – är Sveriges och Finlands anslutning till Atlantpakten. Extra medel anslås därför till Regeringskansliet. Det ökade anslaget motiveras även av ett höjt säkerhetsläge. Detta är särskilt angeläget i tider av internationell osäkerhet och, tyvärr, regelbundna attacker på system och andra it-lösningar av illasinnade aktörer.

I dessa osäkra tider anslår vi även extra medel till länsstyrelserna. För att förstärka länsstyrelsernas stöd till kommunernas arbete med civilt försvar ökas anslaget med 60 miljoner kronor från och med 2023. För att genomföra investeringar i länsstyrelsernas digitala infrastruktur och vidmakthålla förmågor inom krisberedskap och civilt försvar ökas anslaget med ytterligare 7 miljoner kronor för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget öka med 101 respektive 116 miljoner kronor. Vi genomför förutom detta även andra anslag till länsstyrelserna för att dessa ska kunna bidra till den regionala tillväxten.

En annan viktig myndighet är Integritetsskyddsmyndigheten. För att stärka Integritetsskyddsmyndighetens förutsättningar att värna skyddet av grundläggande fri- och rättigheter i samband med behandling av personuppgifter samt för att säkerställa myndighetens uppgifter att besluta om tillstånd för och utöva tillsyn över kamerabevakning ökas anslaget med 42,8 miljoner kronor för 2023 och med 47 miljoner kronor för 2024.

Detta var något om satsningar som finns i budgeten. Inför våren och vårpropositionen 2024 kommer vi att återkomma med ytterligare förändrade anslag och ännu mer konservativ politik.

Anf. 36 IDA KARKIAINEN (S):

Herr talman! När vi nu debatterar budgeten och dess avsnitt Rikets styrelse vill jag börja med att säga att vi socialdemokrater lägger fram ett eget budgetalternativ som ska ses som en helhet. Därför avstår vi från ställningstagande och har i stället ett särskilt yttrande inom utgiftsområdet.

Herr talman! Det råder ingen tvekan om att vi lever i en orolig tid med en pandemi som har präglat oss sedan 2020, med Rysslands hänsynslösa krig i Ukraina och med Rysslands energikrig som prövar både ekonomin och sammanhållningen i Europas länder.

Som en följd pressas hushåll och företag i Sverige av både hög inflation och ökande räntor. Lönerna urholkas och räcker till allt mindre. Därtill står Sverige inför en lågkonjunktur med ökande arbetslöshet som följd.

Det svåra ekonomiska läget sätter ljuset på behovet av ett tryggt samhälle, där välfärden levererar i hela Sverige, där vi möter tuffa tider tillsammans och där vi värnar demokrati – den demokrati som vårt folk med stor möda har tillkämpat sig i över 100 år. Det är vår kanske viktigaste uppgift just nu i en värld där demokratin backar och auktoritära krafter tar plats.

Herr talman! Centrala delar för demokratin och för att den ska byggas stark återfinns i detta utgiftsområde: mediestöd, allmänna val, medel för att bekämpa antisemitism, stöd till nationella minoriteter, stöd till politiska partier, anslag till Justitieombudsmannen och Riksrevisionen och, inte minst, anslaget till riksdagen. Detta är institutioner som slår vakt om vår demokrati och de fri- och rättigheter som vår grundlag stadgar.

Herr talman! Vi socialdemokrater kommer alltid att försvara demokratin till det yttersta. Jag citerar Olof Palme: ”För oss är demokratin en fråga om människovärde. Och människovärde, det är de politiska friheterna, rätten att fritt få uttrycka sin mening, rätten att få kritisera och bilda opinion. Människovärde – det är rätten till hälsa och arbete, utbildning och social trygghet. Människovärde – det är rätten och den praktiska möjligheten att tillsammans med andra forma framtiden. Dessa rättigheter, demokratins rättigheter, kan inte få vara förbehållna ett visst skikt av samhället. De måste vara hela folkets egendom.”

Herr talman! Vi tror att demokratiska samhällen är stabila och att inget kan rucka på de rättigheter som vår demokrati bär med sig, men där tror vi fel. Demokratin är skör. Vem trodde att Kapitolium skulle stormas i januari 2021? Och vem trodde att långtgående statskupsplaner skulle avslöjas i Tyskland för bara någon vecka sedan? Lägg därtill de begränsningar som sker just nu runt om i världen av aborträtt, hbtqi-rättigheter, religionsfrihet och yttrandefrihet.

Strömningar av hat, hot och konspirationsteorier driver detta. Det riktar sig inte sällan mot journalister, opinionsbildare, politiker och kulturarbetare. Det här är ett snabbt växande hot mot vår demokrati, även i Sverige. Fyra av tio journalister uppgav redan före valrörelsen 2022 att de avstått från att rapportera om ett ämne för att undvika att utsättas för hat och hot. Politiska krafter i Sverige, inte minst trollfabriker och propagandacentraler på den extrema högerkanten, underblåser utvecklingen. Det är oacceptabelt. Därför anser vi att en ny strategi mot hat och hot behöver tas fram.

Herr talman! I detta utgiftsområde råder en relativt bred enighet. Det kanske man inte kan tro ibland när man lyssnar till den politiska debatten. Jag tycker att det är viktigt att peka på detta, inte minst när det gäller frågor som är så grundläggande för vår demokrati.

Men, herr talman, på några punkter i utgiftsområdet råder delade meningar vad gäller vårt budgetförslag. Vi socialdemokrater förstår att en anslagsökning för Regeringskansliet givet det förändrade säkerhetspolitiska läget samt Sveriges ansökan om medlemskap i Nato är befogad. Däremot anser vi att det som regeringen föreslår, nämligen en halv miljard i tillskott för nästa år, är en omotiverat stor anslagsökning.

En annan punkt där vi har delade meningar är anslaget till länsstyrelserna. Sveriges 21 länsstyrelser är centrala för en effektiv statsförvaltning. De har många uppdrag inom ett stort antal områden och ska verka för att ett sjuttioal nationella mål ska få genomslag i länen samtidigt som regionala hänsyn tas när det gäller att uppfylla dessa mål. Dessutom ska länssty-

relserna med ett helhetsperspektiv arbeta för att främja länens utveckling och se till att det sker en samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länen.

I det arbete som har pågått under många år med att bygga upp ett totalförsvar har länsstyrelserna centrala roller när det gäller att verka för att största möjliga försvarsförmåga uppnås i respektive län. Det är viktigt, inte minst i dessa tider.

Herr talman! Därtill ansvarar länsstyrelserna för en rad tillståndsprövningar, inte minst inom områden som är viktiga för den gröna omställningen, som skapar jobb i hela landet. För att bygga ut elproduktionen och säkra energiförsörjningen är länsstyrelserna centrala. Det här är många gånger svåra och komplexa frågor där många aktörer är involverade. Det tar tid – ibland tar det alldeles för lång tid. Detta är en flaskhals i dagens tillståndsprocesser.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen såg detta och gav bland annat länsstyrelserna i uppdrag att utveckla metoder och samverkansformer för att främja en effektiv samrådsprocess enligt miljöbalken. Vi gav också länsstyrelserna i uppdrag att redovisa förslag på insatser som kan effektivisera myndigheternas prövningsverksamhet. Det är en lång kedja av aktörer som är involverade.

Detta är viktiga insatser, som jag hoppas och förväntar mig att den nuvarande regeringen tar vidare. Dessvärre har man inte visat det i budgeten.

Vi socialdemokrater tillskjuter medel i vårt budgetförslag för att ytterligare kunna skynda på de för Sverige så viktiga tillståndsprocesserna. Vi behöver öka takten i klimatomställningen och bygga ett hållbart samhälle samtidigt som vi skapar gröna jobb i hela Sverige. För vi vet att vårt Sverige kan bättre.

Herr talman! Det finns många områden i det här utgiftsområdet som förtjänar att beröras, men dessvärre medger inte tiden i debatten det nu. Glädjande nog återkommer vi till många ämnen under vårens betänkandedebatter.

Anf. 37 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Den nya regeringen har överlämnat en budgetproposition till riksdagen som omfattar en väldig massa pengar, för att uttrycka det kort.

Just det här budgetområdet är kanske ett av de absolut viktigaste, även om det inte är ett av de mest omfattande vad gäller volymen pengar. Det handlar om stora delar av värandet av vår demokrati. Det handlar om den grundläggande funktionen i vår statsapparat, den demokratiska styrningen av Sverige och viktiga värden som mänskliga rättigheter, skyddet för minoriteter och hågkomst av till exempel Förintelsen – en rad viktiga frågor som jag tror ligger de flesta väldigt varmt om hjärtat.

Det handlar även om länsstyrelsernas arbete med en rad viktiga frågor i olika delar av landet. Deras funktion är avgörande för att regeringens politik ska nå hela vägen ut i hela vårt avlånga land. Det arbetas med att försöka förkorta tillståndsprocesserna, vilka har nämnts tidigare, och det pågår ett arbete för att Regeringskansliet ska kunna klara av de nya arbetsuppgifter det innebär att bli medlemmar av försvarsalliansen Nato och att leda arbetet i Europeiska unionen under vårt ordförandeskapshalvår som börjar vid årsskiftet.

När vi befinner oss i en värld som blir alltmer orolig och demokratin ifrågasätts på allt fler håll är internationellt samarbete en av de absolut viktigaste metoderna för att värna demokratin. De senaste decennierna har demokratin varit på stark frammarsch i världen, någonting som många av oss har börjat ta för givet men som i allt större utsträckning ifrågasätts. Ifrågasättandet sker genom inre konvulsioner i demokratier som vi alltid har sett som stabila förebilder i demokratis andas. Det sker också genom Rysslands illegala krig i Ukraina i syfte att stoppa ett lands strävan mot ökad demokrati, öppenhet och internationellt samarbete.

I ljuset av detta har Sverige en viktig roll under det kommande halvåret som ordförandeland i Europeiska unionen. Vi har i bred enighet också fattat ett mycket viktigt försvarspolitiskt beslut – att gå med i försvarsalliansen Nato. Båda dessa saker ställer stora krav på oss som land, och det ställer stora krav på vår regering och vårt regeringskansli. Båda sakerna har så här långt skett i bred enighet.

När vi kom in i Regeringskansliet tog vi därför de beräkningar av vad detta kan tänkas kosta som den socialdemokratiska regeringen lämnade efter sig och lade in dem i budgetpropositionen, helt enligt tidtabell. I riksdagen möts vi av ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna som menar att den ökning som de lämnade efter sig i Regeringskansliet är omotiverat stor och som anser att riksdagen bör göra ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad som anförs i deras motion om en mer välavvägd ökning till Regeringskansliet.

Jag måste säga att jag personligen blev väldigt förvånad. Är det Nato-medlemskapet eller ordförandeskapet i EU som vi ska hoppa över? Vilken uppgift är det som Regeringskansliet inte ska få resurser att genomföra? Statsministerns statssekreterare har varit i konstitutionsutskottet och redogjort för skälen bakom anslagsökningen. Han gav tydliga svar på vad det var som kostade pengar och vad våra siffror på vad detta skulle kunna tänkas kosta grundades på.

Än så länge lyser de konkreta skälen och punkterna på vad vi ska minska på inom Regeringskansliets verksamhetsområde med sin frånvaro i den socialdemokratiska motionen och i deras särskilda yttrande. Att Vänsterpartiet gör en ännu större neddragning får anses vara konsekvent. Vänsterpartiet är emot både Nato och EU, och jag har egentligen inga frågetecken kring det. Men att Socialdemokraterna som ett parti som gör anspråk på regeringsmakten väljer att göra en så drakonisk neddragning för en av de absolut mest centrala funktionerna som ska hantera dessa internationella samarbeten får anses vara uppseendeväckande, givet att det är de själva som har räknat fram siffrorna under sin tid i Regeringskansliet.

Det är genom våra internationella samarbeten som till exempel fredsprojektet Europeiska unionen och den försvarspolitiska alliansen Nato som vi försvarar våra demokratiska värden. Inte på något annat sätt kan vi vara mer effektiva i vår strävan att vidmakthålla en mer demokratisk och fredlig värld än genom dessa internationella samarbetsprojekt.

Internt i Sverige kan vi göra väldigt mycket, och det gör vi. Så sent som för någon dag sedan annonserade kulturministern det fortsatta stödet till våra hågkomstresor. De görs för att hålla vid liv minnet av Förintelsen och dess offer, för att påminna kommande generationer om vikten av öppenhet, demokrati och respekten för alla människors lika värde och för att över generationsgränserna påminna om detta. Demokratin vinns för varje

ny generation. Det är när man blir tillbakalutad och inte längre slåss för sin demokrati som den börjar ifrågasättas.

Herr talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 38 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Herr talman! Vi brukar inte ta replik i det här utskottet så ofta, men när man får frågor som rör en specifik sak tycker jag att det finns skäl att trycka på replikknappen.

Anslagsökningen på en halv miljard till Regeringskansliet motiveras av regeringen med det förändrade säkerhetspolitiska läget och Sveriges inträde i Nato. Man hävdar då att detta var beräkningar som den förra regeringen lämnade efter sig.

Fakta i frågan är att det över huvud taget inte fanns någon politisk ställning till de underlagen. Det är klart att ett regeringskansli, en administration, gärna ser framför sig att den här storleken av anslagsökningar är motiverad. Sedan måste det ju komma till en politisk bedömning om vad politiken tycker är motiverat, och någon sådan gjordes inte. Att hävda att det är Socialdemokraternas beräkningsmodeller som ligger till grund för detta är alltså lite missvisande, måste jag säga. Därför kände jag att jag behövde svara på den frågan.

Om vi tittar på Regeringskansliets utfall 2021 var det lite över 8 000 miljoner. Förslaget för 2023 är 9 584 miljoner. Det är en väsentlig ökning av administrationen inom Regeringskansliet. Det är kanske inte så förvånande att man, beroende på vilken sida man befinner sig på, tycker att motiveringar är mer välavvägda eller inte. Under förra mandatperioden, måste vi påminna oss om, ville Moderaterna gärna öka anslagen till riksdagen men minska dem till Regeringskansliet. Här har vi en politisk balans att ta hänsyn till.

Anf. 39 ERIK OTTOSON (M) replik:

Herr talman! För att börja i den första änden kan jag konstatera att Ida Karkiaainens resonemang bygger på bilden att den socialdemokratiska regeringen inte skulle ha inlett någon form av budgetarbete före valet. Vanligtvis börjar man arbeta med budgeten ganska tidigt i Regeringskansliet. Det är framför allt efter ett val med ett regeringsskifte, som vi har haft nu, som man inte kan inleda arbetet tidigare än så.

Jag skulle vilja mena att det kanske inte riktigt är en rättvisande bild att anta att den sittande socialdemokratiska regeringen inte började med arbetet att förbereda en budget därför att man hade ett val framför sig. Det var åtminstone inte det som förespeglades i debatter och andra sammanhang där Mikael Damberg som dåvarande finansminister signalerade vad man hade tänkt sig att göra och att man hade satt igång Finansdepartementet i olika avseenden.

Det finns absolut en sådan dimension som Ida Karkiaainen redogör för, att oppositionen ofta gärna vill dra ned på Regeringskansliet och att regeringssidan gärna vill göra det motsatta. Den uppenbara skillnaden mot förra mandatperioden är att vi då inte hade något Natointräde som gjorde att man behövde dimensionera upp arbetet inom Regeringskansliet. Inte heller hade man något ordförandeskapshalvår i EU som gjorde att man behövde dimensionera upp arbetet i Regeringskansliet. Detta är två för

demokratins framtid ganska viktiga frågor som vi nu behöver satsa ganska mycket pengar på – absolut!

Därför är det väldigt märkligt när man, utan någon tydlig motivering om vad man egentligen vill dra tillbaka på, bestämmer sig för att göra en sådan oerhörd neddragning på Regeringskansliet med nästan en halv miljard kronor, 400 miljoner kronor, från Socialdemokraternas sida. Det är ganska stort att minska så pass mycket med en så orolig omvärld och med så stora nya uppdrag som Regeringskansliet ska utföra som man inte har haft tidigare. Att jämföra med tidigare års budgetar blir ju lite äpplen och päron, givet att de nya uppgifterna kommer nu och inte har funnits på samma sätt tidigare.

Anf. 40 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Herr talman! Självklart hade vi påbörjat arbetet med budgeten en lång period innan budgeten skulle beslutas. Givet att det var val är det såklart också frågor som har satts igång under en tidig process. Vi menar dock att en anslagsökning på en halv miljard till ett regeringskansli som under en ganska lång tid faktiskt redan har fått ganska stora anslagsökningar inte är småpengar. Tittar man på utvecklingen av anslaget till Regeringskansliet kan man se att det finns goda möjligheter – tillsammans med det förslag som vi också lägger fram om att förstärka ytterligare givet läget – att prioritera inom Regeringskansliet. Det är vad vi menar.

Vi tycker och hävdar fortfarande att en halv miljard är en alldeles för stor anslagsökning.

Anf. 41 ERIK OTTOSON (M) replik:

Herr talman! Det är tveklöst så att Ida Karkiainen har en djupare insyn i eventuella effektiviseringsmöjligheter som har funnits i Regeringskansliet. Jag har som sagt aldrig varit minister själv, men det resonemanget i så fall bygger på är att det tidigare har funnits luft i Regeringskansliets budget som nu kan tas i anspråk för de nya arbetsuppgifterna. Det är inte riktigt den bilden vi har fått när den tidigare regeringen har kommit med sina förslag till budget för Regeringskansliet, snarare att det varit väldigt stramt och att de ökningar som den dåvarande socialdemokratiska regeringen kom med var välmotiverade. Det Ida Karkiainen nu beskriver leder kanske till en annan slutsats, att det då fanns luft att ta av.

Samtidigt med detta har svenska folket röstat fram ett regeringsalternativ med en ganska omfattande reformagenda som också ska kunna land-sättas. Även det är en viktig demokratisk förutsättning. De nya förslag som väljarna röstade fram i valet ska kunna komma på plats, och det är ingenting som sker över en kafferast. Det måste till ett gediget arbete. Med detta är såklart samtliga i kammaren väldigt bekanta.

När Regeringskansliet får nya arbetsuppgifter och behöver anslag för att hantera dessa, och när dessa arbetsuppgifter har tillkommit i så pass bred politisk enighet, tycker jag fortfarande att det är uppseendeväckande att man utan några närmare beräkningar landar i att 400 miljoner kronor kan användas till någonting annat. Om sanningen ska fram hamnar väl nu dessa pengar i andra utgiftsområden som, vad vet jag, möjligen skulle kunna vara lättare att kommunicera att de är spännande att satsa på än Regeringskansliet.

Anf. 42 JESSICA WETTERLING (V) replik:

Herr talman! Jag får väl börja med att tacka ledamoten Erik Ottoson för berömmet. Det är alltid roligt att få höra att man är konsekvent, och det stämmer ju. Vänsterpartiet driver en konsekvent politik där satsningar på välfärden är det viktigaste för oss. Men det ska jag redogöra för i mitt anförande senare.

Jag tänkte ställa några frågor till ledamoten. Framför allt välkomnar jag verkligen det besked som kom från kulturministern i går om hågkomstresorna och satsningen på arbetet mot antisemitism. Men de pengarna finns ju inte i utgiftsområde 1 längre, så jag tänkte fråga ledamoten om han möjligtvis vet varifrån de kommer att tas. Och är det då något annat område som kommer att få en minskning i budgeten jämfört med tidigare?

Det var ju väldigt olyckligt med de projektmedel som försvann ur budgeten, säkerligen på grund av ett misstag. Det är jättebra att man åtgärdar det och att det inte blir ett glapp i satsningen. Men min oro gäller varifrån man tar pengarna i framtiden. Är det något annat projekt som nu riskerar att falla mellan stolarna?

Sedan måste jag ändå kommentera den halva miljarden extra till Regeringskansliet. De två största partierna i regeringen och regeringsunderlaget har konsekvent de senaste åren motionerat om en minskning till Regeringskansliet. Sverigedemokraterna minskar med en halv miljard, Moderaterna med minst 100 miljoner per år. Jag har motionerna utskrivna här; det är Erik Ottoson själv som har skrivit under dem.

Jag förstår inte hur det kan bli en sådan skillnad. Är det för att man anställer så många timbroiter att man behöver ha lite extra pengar?

Anf. 43 ERIK OTTOSON (M) replik:

Herr talman! Timbroiter är onekligen bra att ha. Men för att börja där Jessica Wetterling slutade kan jag konstatera att vi inte hade de här nya arbetsuppgifterna under de åren. Då hade man, som Ida Karkiainen så väl redogjorde för, ett överskott i Regeringskansliets redovisning, och då tyckte vi att det var onödigt att anslå mer medel. Men nu får man nya tunga, viktiga arbetsuppgifter. Natomedlemskapet kommer att ställa stora krav på bland annat hur vi kan utbyta underrättelser och information på ett säkert sätt. Det innebär att vi måste kunna arbeta mycket mer gentemot den här organisationen i form av möten, avstämningar och förhandlingar. Det blir arbete med en mängd ny information som måste kunna bearbetas och leda fram till åtgärder från den svenska sidan i samarbete med våra blivande partner i Nato.

EU-ordförandeskapet talar lite grann för sig självt. Varje gång vi har varit ordförandeland i EU har det behövt innebära en ganska tydlig ökning av Regeringskansliets budget och medel.

Inget av detta har varit sant när det gäller de tidigare åren då vi har föreslagit neddragningar. Då har det snarare handlat om att den dåvarande regeringen ville ha pengar till utredningar som sedan inte alltid kostade så mycket, varför det blev pengar som låg kvar.

När det gäller frågan om hågkomstresorna ligger dessa inte i den här budgeten men kommer att genomföras. Jag är inte helt säker på exakt från vilket anslag pengarna kommer att tas. Det tror jag är en fråga som bäst riktas till kulturministern i en skriftlig fråga eller interpellation.

I statsbudgeten brukar vi generellt inte heller låsa fast regeringen i så ”små” satsningar som det ändå rör sig som. Det är 16 ½ miljon, och vi rör oss med ganska mycket större budgetposter. Vilken just detta hamnar i kan jag inte säga på rak arm.

Anf. 44 JESSICA WETTERLING (V) replik:

Herr talman! Jag får tacka ledamoten för svaret. Jag har ju möjlighet att ställa frågan till kulturministern när hon deltar i en kommande utgiftsdebatt i dag. Men det var ändå värt att hålla en ganska stor presskonferens med två ministrar för en, som ledamoten säger, ganska liten satsning – men oerhört viktig.

Jag har också ett förslag på besparingar som man skulle kunna genomföra under EU-ordförandeskapet.

Regeringen har själv haft presskonferenser där man har betonat vikten av att vi alla hjälps åt under dessa tuffa tider. Att man då behöver hyra ett extra flyg är jättemärkligt. Är det verkligen viktigt i dessa tuffa tider då vi behöver spara?

Dessutom använder man sig av det som kallas effektiviseringar på alla andra områden där regeringen satsar. Man får mindre pengar men kommer ändå att göra mycket mer. Det är lite magiskt, det som regeringen håller på med nu för tiden. Varför kan ni inte bara effektivisera?

Anf. 45 ERIK OTTOSON (M) replik:

Fru talman! Effektiviseringar sker. Det ska gudarna veta. Det är en försäkring för att det ska gå ihop.

När det gäller just detta med flyget ska jag säga att det alltså inte är så att vi hyr extra flyg, utan det handlar om ökade driftsmedel till det befintliga regeringsplanet, som kommer att behöva flyga mer när vi rör oss i EU-kretsar på det vis som vi behöver som ordförandeskapsland som ska leda förhandlingar och så vidare. Det är en flytt av medel.

Detta är viktiga frågor som kräver sitt arbete för att vi på lång sikt i internationellt samarbete ska kunna vidmakthålla demokratin.

Varför fanns det då skäl till detta med presskonferensen? Jo, det fanns en väldigt omfattande debatt och oro kring dessa frågor. Att då bara smyga ut ett pressmeddelande om det hade varit lite i underkant givet frågans dignitet. Alla frågors dignitet mäts inte i kronor och ören. Det finns större värden än pengar, och det tror jag att en vänsterpartist känner till.

Anf. 46 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att be om ursäkt, för jag kommer nog att tala en aning längre än jag har anmält. Men jag ska försöka att göra det effektivt.

En budget handlar ju om prioriteringar. Men det handlar också om att faktiskt möta den verklighet och de utmaningar man står inför. Regeringspartierna och Sverigedemokraterna hade säkert väldigt trevligt i sin skimrande bubbla på slottet. Men nu, när deras budget möter verkligheten, spricker den snabbare än man hinner säga ”löftesbrott”.

I valrörelsen gavs många löften som nu snabbt har brutits eller blivit fantasifullt omtolkade. Regeringens och Sverigedemokraternas gemensamma budget präglas av en handfallenhet och stor passivitet både inför våra stora strukturella samhällsproblem och inför effekterna av den pågå-

ende kostnadskrisen. Den möter inte den ångest många nu känner inför de skenande mat- och elpriserna. Den hanterar inte behovet av att reglera elmarknaden. Den svarar inte upp mot de klimatmål en nästintill enig riksdag beslutat om, och den skapar inte heller bättre arbetsvillkor inom välfärden. Det blir inga investeringar i vare sig infrastruktur, välfärd eller klimat.

Men slottspartierna har den senaste tiden upplyst sina väljare och oss andra om att man säger en sak före valet och en annan sak efter valet. Nonchalansen när det gäller att nå våra klimatmål har avfärdats med: Gör vi inte det så gör vi inte det.

Budgetpropositionen präglas av löftesbrott och en imponerande tilltro till att ha uppfunnit en universell metod att komma till rätta med världens alla problem som slottsgänget möter på sin färd. Man ska göra saker mer effektivt. Det är det nya ledordet som gäller för allt: bistånd, välfärd, klimatarbete och så vidare. Biståndet ska användas mer effektivt och hjälpa fler genom att man ger mindre och frångår en långvarig princip om enprocentismålet, trots ett fruktansvärt krig i Europa, trots klimat- och svältkatastrofer och trots att ett fruktansvärt rekord slogs i somras, då antalet människor på flykt nådde 100 miljoner.

Regeringens klimatarbete ska också bli mer effektivt genom att vi ska predika för andra länder samtidigt som vi sänker våra egna ambitioner och abdikerar från klimatmålen.

Och om bara alla välfärdsarbetare hade kunnat jobba lite mer effektivt! Ja, säg det till alla som arbetar i välfärden. De har kämpat och slitit under hela pandemin och lovades mer än bara applåder. Nu kan vi konstatera att det var applåder och nedskärningar som blev tacken till dem som under pandemin kallades välfärdens hjältar – de som utbildar kommande generationer och tar hand om oss när vi drabbats av sjukdom eller när vi behöver stöd och hjälp i vardagen. De kan oftast inte jobba hemifrån eller vobba. Det är de som ser till att vår samhällsservice fungerar, antingen det är pandemi eller ej, när vi andra kunde bunkra toalettpapper och pasta och vänta tills det värsta var över. Tänk om någon bara hade berättat för dem lite tidigare om den magiska lösningen på alla världens problem!

Det är nästan förvånande att det ens finns avsatta medel i budgeten till dessa ändamål. Slottsgängets logik är ju att mindre resurser leder till att mycket mer blir gjort.

Fru talman! Detta är givetvis varken sant eller något mer än en världsfrånvänd föreställning från dem som saknar kontakt med verkligheten. Utifrån min erfarenhet av att själv ha varit en av dessa anonyma välfärdsarbetare kan jag faktiskt berätta att vi som jobbar i välfärden är människor av kött och blod. Våra räkningar kan inte betalas med vackra ord. Vår mat kan inte betalas med applåder. Och när våra kroppar går sönder på grund av tunga lyft, underbemanning och stress förtjänar vi en trygg sjukförsäkring och sedan en värdig pension.

Det är dock tydligt att regeringens mirakellösning inte gäller alla. I dessa tider – när mantrat från ministrar är att vi måste hjälpas åt i kristider och att tuffa år väntar eftersom vi lever i tider av skenande inflation, krig och elkris och vi alla förväntas dra vårt strå till stacken – är det vissa som undantas. Vissa behöver inte alls spara och minska sina utgifter som alla andra. Kungen får till och med i denna kristid extra pengar för att kunna ställa till ett ordentligt firande. I den totala budgeten är det visserligen

enbart 4 miljoner. Det är en liten del av budgeten. Men det sänder en signal om att en sak gäller för vissa och en annan sak för andra.

Det handlar om prioriteringar när arvoden till riksdagsledamöter räknas upp och regeringen dessutom ger alla med redan höga löner en rejäl skattesänkning, som om det vore en naturlag. Då måste det ändå konstateras att slottspartierna ger mest till dem som redan har mycket. För oss riksdagsledamöter blir skattesänkningen ungefär 1 000 kronor i månaden. Man prioriterar att lägga 13 miljarder – dubbelt så mycket som man ökar kommunernas statsbidrag med – på en skattesänkning åt dem som tjänar drygt 50 000 i månaden.

Fru talman! Det handlar om prioriteringar. Att oppositionspartier kritiserar en regerings budget tillhör inte ovanligheterna, men att Moderaterna kritiserar sin egen regering är inte riktigt lika vanligt. Men utifrån det haveri elprisstödet är jämfört med det i valrörelsen utlovade högkostnads-skyddet är det inte helt oförståeligt. Uppenbarligen trodde Skånes moderater på sitt vallöfte. Regeringens pm om att man säger en sak inför valet och en annan efter valet verkar inte ha nått dem.

Det verkar inte heller ha nått befolkningen i norra Sverige att de inte skulle inkluderas, trots att deras elpriser också har skenat. Stödet som skulle komma i god tid före jul och göra att folk klarade vintern väntas nu komma tidigast i februari. Det är inte konstigt att förtroendet för regeringens partier och stödpartier har sjunkit drastiskt. Vänsterpartiet har ett eget förslag som inkluderar alla hushåll oavsett var i landet man bor och som är mer rättvist utformat.

Även SKR:s ordförande Peter Danielsson är moderat. Han konstaterar att den ökning av generella statsbidrag som Ulfs, eller i praktiken Jimmies, gäng avsatser är otillräcklig. Enligt SKR:s egna beräkningar skulle det behövas mellan 20 och 30 miljarder i nya statsbidrag. Nu kommer man att få en bråkdel av detta, och det kommer att leda till att välfärden drabbas av besparingar och nedskärningar. Eller som SKR:s chefsekonom sammanfattar det:

”Att det som kallas för satsningar ibland kan innebära neddragningar är inget ovanligt i statens budgetar. ...

Det är inte heller ovanligt att ett riktat bidrag, avsett för ett ändamål ena året, styrs om till ett annat ändamål nästa år, innan arbetet med det som skulle göras från början är klart, och då kallas en ny ’satsning’. - - -

Jag upphör inte att förvånas över hur stor uppfinningsrikedomen är för hur samma pengar ska täcka olika saker flera gånger. Budget efter budget. Problemet är ju bara att det inte går ihop i verkligheten.”

Det handlar om prioriteringar. I Vänsterpartiets budget finns de medel som SKR efterfrågar i generella statsbidrag och inte bara i en fantasi. Nu är det inte tid för brutala nedskärningar i välfärden. De som sliter i ur och skur, som kämpade innan och under pandemin, förtjänar och lovades mer under pandemin. Och alla partier sa att de drog lärdomar av en underdimensionerad välfärd och sjukvård. Men de löftena verkar vara glömda nu.

Fru talman! Det allra viktigaste i vår budget är att vi prioriterar vår gemensamma välfärd. Nu står vi inför stora utmaningar och en hård press. De som gör jobbet kommer med regeringens och Sverigedemokraternas budget att förlora kollegor.

Vänsterpartiet vill i stället höja ambitionerna i välfärden. Med våra satsningar möter vi de behov som finns och satsar samtidigt på att öka

personaltätheten. Vår budgetmotion innehåller flera ytterligare satsningar. Vi vill bland annat införa ett investeringsstöd för samhällsfastigheter, stärka vården i glesbygden och avsätta resurser för att stärka socialtjänstens arbete med mäns våld mot kvinnor.

Vi gör detta inom ramen för en budget i balans. Det blir möjligt eftersom vi gör helt andra prioriteringar. Vi fördelar krisens påfrestningar helt annorlunda. Den som under en lång tid har haft det mycket gott ställt har helt andra marginaler än den som under en lång tid har fått räkna kronorna i slutet av varje månad.

Det handlar om prioriteringar och om att mildra de konsekvenser som kommer av en skenande inflation. Det gör att pensionärer slipper somna med en klump i magen, att ensamstående föräldrar inte tvingas hoppa över måltider och känna ångest inför högtider och att sjukskrivna slipper mötas av ett ekande tomt kylskåp. Det är politik för solidaritet och jämlikhet.

Fru talman! Det är att ta ansvar i en svår och osäker tid.

Vi har många förslag på hur vi kan ta oss igenom detta tillsammans. Vi vill bland annat halvera biljettpriset i kollektivtrafiken, införa ett riktigt högkostnadsskydd i tandvården, stärka a-kassan och en massa mer. Vi har också en kraftfull miljö- och klimatpolitik samtidigt som vi satsar på välfärden.

Men vad vill Vänsterpartiet satsa på under detta utgiftsområde? Det kanske ledamöterna i mitt utskott undrar. Vad skiljer vårt förslag från slottsgängets? Jag har redan redogjort för minskningar på de anslag som rör riksdagsledamöters arvoden samt hovstaten. Vi anser dessutom att ökningen av Regeringskansliets anslag med en halv miljard är horribel. Motiveringen i budgetpropositionen är bristfällig, och det är tydligt att regeringspartierna, som ville dra ned på anslaget med drygt 100 miljoner senast för två år sedan, nu när de inte längre är i opposition har fått feeling och dragit till med en rejäl summa för att kunna finansiera framför allt Timbro-tjänstemän i Regeringskansliet. Som sagt: När slottsgänget vädjar till folket om att spara och ha förståelse är det tydligt att det inte riktigt gäller dem själva.

Vi nästan dubblar anslaget till Sametinget, urfolket samernas parlament. Det skulle möjliggöra en språksatsning som vi alla vet är mycket angelägen. Det går faktiskt inte att tillräckligt understryka hur akut situationen är för de samiska språken samtidigt som Sametingets resurser är starkt begränsade. Till skillnad från budgetpropositionen satsar vi också på att stärka djurskyddsarbetet – det glömde jag att säga.

En märklig sak i regeringens budget är att man tar 2 ½ miljon från Sametingets budget för att finansiera konsultationsordningen. Man ger alltså de pengarna till länsstyrelserna i de nordliga länen. Givetvis ska länsstyrelserna ha de medlen, men varför ta det från Sametingets anslag? I vår budget ger vi tillbaka dessa medel till Sametinget samtidigt som länsstyrelserna givetvis också får 2 ½ miljon för att kunna genomföra sitt arbete med konsultationsordningen. Vi avsätter också medel i vår budget för att inrätta en samisk nationalscen.

Vi mer än fördubblar anslaget till den nationella minoriteten romer. Sverige har antagit en strategi för romsk inkludering med målet att den rom som fyller 20 år 2032, alltså om tio år, ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som inte är rom. Halva tiden har nu gått, och enligt utvärderingen av Länsstyrelsen Stockholm har arbetet tappat både fart och genom-

slagskraft. Därför behövs ett långsiktigt statsbidrag för arbetet med romsk inkludering. Vi avsätter medel i vår budget för att inrätta ett nationellt center för romska frågor.

Fru talman! Budgeten i sin helhet och i varje utgiftsområde är en fråga om prioriteringar. Det är tydligt att regeringen och Sverigedemokraterna prioriterar dem som redan har mycket i stället för att hjälpa alla hushåll igenom denna kristid. I stället för att ge stöd till dem med låga löner eller låg pension prioriterar man riksdagsledamöters skattesänkningar. Och i stället för att ge kommunerna kompensation och stötta i denna svåra tid tvingar man dem till nedskärningar som kommer att slå hårt mot välfärden och faktiskt försämra för oss alla.

Anf. 47 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag kan påminna om att detta är en debatt som handlar om utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Anf. 48 ERIK OTTOSON (M) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant att lyssna. Det var mycket som inte rörde utgiftsområde 1, och några saker behöver man bemöta, till exempel det allmänna snacket om effektiviseringar.

Jag tror att man möjligen kan välja att tolka det på lite olika sätt. Det vi menar med effektiviseringar handlar inte om den litania som vi regelbundet får höra från Vänsterpartiet om att springa snabbare. Problemet med ineffektiva arbetssätt inom den offentliga förvaltningen handlar i huvudsak om ledarskap, fru talman. Ledarskapet måste bli bättre. Vi pratar alldeles för sällan om ledarskap i offentlig förvaltning. Vi måste bli bättre på att använda och hushålla med de resurser vi har.

Hur kommer det sig att privata alternativ inom välfärden till exempel lyckas göra saker till en lägre kostnad och ha nöjdare medarbetare och nöjdare brukare? Det finns ju en anledning till detta. Man arbetar bevisligen på ett annat sätt.

Hur kommer det sig att det inte finns något linjärt samband mellan nöjda medborgare och nöjda brukare inom verksamheter och att man ökar budgeten när det ligger inom det offentliga? Varför finns det inte ett sådant linjärt samband när vi faktiskt mäter det? Det lyser med sin frånvaro överallt där man mäter saker, men det lyser inte med sin frånvaro i Vänsterpartiets retorik.

Anf. 49 JESSICA WETTERLING (V) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag tipsa ledamoten Erik Ottoson om Tankesmedjan Balans. Jag tror att han skulle uppskatta både deras böcker och deras blogginlägg. Jag tror att de skulle ge en ökad förståelse för välfärdens utmaningar, som ledamoten behöver.

Sedan funderar jag på när ledamoten själv var ute på golvet i en välfärdsverksamhet. Det var nog ganska länge sedan. Är det någonting som behövs i välfärden är det mindre av mätande och administration och mer av tillit till välfärdens proffs, alltså de som jobbar på golvet.

Jag håller med om att det behövs närvarande chefer och ett bra ledarskap, men det är inte svaret på allt. När det gäller new public management kom faktiskt hela Västra Götalandsregionen – alla partier – överens om att det var ett otyg. Man ändrade om i Västra Götalandsregionen till denna

mandatperiod, för man tycker inte att det fungerar med en beställar- och utförarmodell på det sätt som nyligen var typ välfärdens bibel.

Jag måste också bemöta ledamotens påståenden lite, som inte stämmer. Privata företag har lägre löner, sämre arbetsvillkor och sämre utbildad personal. Det finns också avslöjanden om hur man har fyllt i brukarnas kundnöjdhetenkäter på egen hand. Det kanske gör att man får bättre betyg.

Anf. 50 ERIK OTTOSON (M) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant att veta att Vänsterpartiet helt och hållet underkänner till exempel Socialstyrelsens egna undersökningar om hur väl verksamheter fungerar. Det kan vara intressant att känna till.

Jag bor i en annan landsända än ledamoten, så när det gäller new public management i Västra Götalandsregionen är jag inte riktigt lika insatt. Jag kan bara konstatera att det inte finns något linjärt samband mellan ökade anslag och nöjdare brukare eller patienter, nöjdare elever, bättre betyg eller någonting annat. Det linjära sambandet finns inte. Finns det någonting som underbygger den tesen från Vänsterpartiets retorik annat än att man tycker sig ha funnit ett logiskt samband som sedan inte visar sig vara verksamt?

Det handlar om ledarskap i väldigt stor utsträckning, och när vi säger ”effektiviseringar” menar vi att varje skattekrona som vi tar ifrån hårt arbetande och slitande människor på golvet i våra välfärdsverksamheter, de som står för bulken av våra skattemedel, måste användas på ett ansvarsfullt sätt. Ständiga ökningar utan krav på effekt är inte vägen framåt. Vi har sett för mycket av det under de gångna åren.

När det kommer till frågan om ledarskap inom den offentliga förvaltningen tror jag att det är någonting vi alltså behöver fullfölja och prata mer om. Vi pratar alldeles för sällan om det, och vi pratar alldeles för ofta om siffror. Det handlar inte bara om närvarande chefer; det handlar om förståelse för hur man bedriver stora, komplexa verksamheter på ett effektivt sätt. Där har vi mycket att lära av dem som går i konkurs om de misslyckas i stället för att bara begära högre anslag från hårt arbetande skattebetalare när de själva inte klarar av uppgiften.

Anf. 51 JESSICA WETTERLING (V) replik:

Fru talman! Jag tror kanske att vi får göra ett gemensamt studiebesök, ledamoten Ottoson och jag, så kanske vi kan lära oss mer om välfärdens utmaningar.

Jag håller faktiskt helt med Erik Ottoson om en sak, och det är att varje skattekrona som staten tar in ska gå till rätt saker. Det ska inte gå till en massa vinster, utan det ska gå till verksamhet.

Och är det några människor som jobbar hårt är det de som jobbar inom vår välfärd. De behöver bättre arbetsvillkor, fler kollegor, bättre arbetsskor – det finns väldigt mycket som skulle kunna göras för att förbättra verksamheten på ett sätt som gör att folk inte sliter ut sig och, enligt Erik Ottoson, blir en belastning för vårt gemensamma system eftersom de inte bidrar till varje skattekrona.

Jag måste ändå bemöta snacket om mätbarhet. Ända sedan jag tog studenten har jag, innan jag blev riksdagsledamot, jobbat i välfärden. Det går att sätta upp en massa olika mål om hur man ska behandla personer och vad man ska checka av. De ska få sin frukost, de ska få sin lunch och de ska få sina tänder borstade. Men varje sådan liten checkbox som kan kon-

trolleras är bara *vad* som ska göras och inte *hur*. Man kan borsta tänderna på en person på oerhört många olika sätt. Man kan göra det på ett bra sätt, och man kan också göra det på ett dåligt sätt.

Det är svårigheten i det system som Moderaterna har bidragit till att bygga upp, där allting ska gå att mäta: De ser inte att det finns väldigt många saker som inte går att mäta när man jobbar med människor.

Anf. 52 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Efter denna allmänpolitiska debatt ska vi försöka att återgå lite grann till utgiftsområde 1.

Regeringen har lagt fram ett förslag till budget där de olika delarna nu behandlas utskott för utskott. Konstitutionsutskottet hanterar Rikets styrelse, det vill säga statschefen, med Kungl. Hov- och Slottsstaten, riksdagen, Regeringskansliet och länsstyrelserna och ett antal organ och institutioner som Justitieombudsmännen, Riksrevisionen och Sametinget. Utskottet hanterar också demokratipolitik och mänskliga rättigheter, nationella minoriteter, medierna och insatser för att stärka delaktigheten i EU-arbetet.

Ett par punkter som har väckt uppmärksamhet tidigare under debatten är anslagsökningen på 500 miljoner kronor till Regeringskansliet med anledning av det allvarligt förändrade säkerhetspolitiska läget, Sveriges ansökan om medlemskap i Nato och ökade resurser för att hantera det svenska ordförandeskapet i EU. Det är helt nödvändiga öknings, och det är märkligt att vissa partier vill spara på detta.

Jag vill också nämna det ökade anslaget till riksdagen med 14,6 miljoner kronor kopplat till det svenska EU-ordförandeskapet under första halvåret 2023. Syftet är att riksdagen förväntas skapa arenor där parlamentarer från EU:s medlemsstater, Europaparlamentet, kandidatländer med mera träffas för att diskutera aktuella frågor av gemensamt europeiskt och parlamentariskt intresse. Riksdagen kommer att stå värd för åtta konferenser, varav en kommer att ha konstitutionsutskottet som värd.

Fru talman! Flera talare har kommenterat olika punkter i budgetförslaget för utgiftsområde 1. Huvuddelen av mitt anförande vill jag därför lägga på en av grunderna för vår svenska demokrati – respekten för de mänskliga rättigheterna. Vi som politiskt folkvalda i Sveriges riksdag måste vara demokratins och de mänskliga rättigheternas väktare, såväl här i Sverige som internationellt. "Målet är sektorsövergripande och ska genomsyra all politik", som det formuleras i betänkandet. Vi har som nation ställt oss bakom internationella deklarationer. Det förpliktar. Vi ska ha ett starkt rättsligt och institutionellt skydd av de mänskliga rättigheterna. I offentlig verksamhet ska finnas ett samordnat och systematiskt arbete med mänskliga rättigheter. Därför är det nödvändigt att vara både ödmjuk och lyhörd, inte bara gentemot internationella granskningar utan även när det kommer olika rapporter om brister.

En sådan öm tå gäller religionsfriheten, en omistlig del av de mänskliga rättigheterna. Jag vill citera artikel 18 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna: "Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion och trosuppfattning och att, ensam eller i gemenskap med andra, offentligen eller enskilt, utöva sin religion eller trosuppfattning genom undervisning, andaktsutövning, gudstjänst och religiösa sedvänjor."

Religionsfriheten finns inskriven också i Sveriges grundlag, i delvis annan språkdräkt men med samma grundinnehåll. Även i FN:s barnkonvention, som numera är svensk lag, fastslås barns rätt till en tro.

År 2020 publicerade Sveriges kristna råd en enkät som omfattade omkring 400 kristna skolungdomar från olika kyrkotraditioner. Resultatet var chockerande. Varannan ung person hade upplevt kränkningar i skolan med anledning av sin tro i form av förlöjligande och nedsättande värderingar från omgivningen. Än värre var att hälften av dessa kränkta ungdomar hade upplevt kränkningen från sin lärare.

Enligt Diskrimineringsombudsmannen är religion eller trosuppfattning en diskrimineringsgrund. I förra veckan publicerades DO:s slutredovisning av ett regeringsuppdrag om diskriminering som har samband med religion. Han beskriver att särskilt trakasserier och diskriminering av troende elever, av alla religioner, är ett omfattande problem.

Att denna rapport nu har avlämnats är viktigt för att man ska kunna komma till rätta med problematiken. I 2000-talets Sverige ska vi värna om den mänskliga rättigheten att ha en tro – och att avstå från att tro. Båda grupperna ska mötas med samma respekt.

Ett närliggande område som vidrörts lite grann här under dagen är antisemitism. Det är ett systematiskt gissel som drabbat judisk befolkning runt om i världen i tusentals år. Enskilda personer med judiskt ursprung beläggs med schabloniserade egenskaper och utsätts för en svartmålning och ett skuldbeläggande som under århundraden utgjort grogrund för pogromer och inte minst nazitidens försök att förinta alla judar.

Tack och lov lyckades man inte, även om såren lever kvar hos dem som överlevde. För mig ligger berättelserna nära, då jag i tonåren blev nära vän med den tysk-judiska konstnärinnan Lotte Laserstein, född 1898. Hon hade den stora turen att få en inbjudan till Sverige 1938, den sista månaden som gränsen var öppen för judar att lämna Tyskland. Men i stort sett hela hennes släkt blev utplånad. Bara en syster överlevde som ett nervvrak, svårt traumatiserad, och ett kusinbarn i Schweiz.

Om detta må vi berätta så att det inte upprepas. Därför är det så viktigt att regeringen understrukit att hågkomstresorna till kontinentens koncentrationsläger ska fortsätta för att nya generationer ska få möjlighet att på plats inse att det fasansfulla som hänt inte ska få hända igen.

Anf. 53 MALIN BJÖRK (C):

Fru talman! Den liberala demokratin är en fantastisk uppfinning. Med den har avgörande kliv framåt tagits genom historien – för individer och för samhällen. Ett samhälle som styrs av den liberala demokratins principer levererar samma rättvisa och samma friheter till alla. Den enskilda människan ges möjlighet att forma sitt eget liv, och medborgerliga rättigheter skyddar individen mot statligt förtryck och begränsar majoritetens makt över individen.

För att vaka över dessa fri- och rättigheter krävs en effektiv förvaltning, där respekt för olika minoriteter och för rättssäkerheten är helt central. En rad institutioner som är ämnade att säkerställa just detta återfinns inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse, som vi behandlar i debatten här i dag.

Att värna den liberala demokratin i Sverige i oroliga tider med krig i vårt närområde och i en omvärld stadd i snabb förändring är oerhört ange-

läget. Det får inte finnas utrymme för kliv tillbaka vad gäller de fri- och rättigheter som vi erövrat genom årens lopp.

Fru talman! Ett av de områden som berörs i det betänkande vi nu avhandlar är arbetet mot antisemitism, som flera tidigare talare varit inne på. Det är ett arbete som aldrig kan eller får anses vara slutfört. I det arbetet har inte minst Forum för levande historia ett viktigt uppdrag att med demokratistärkande insatser motverka antisemitism och andra former av rasism i skolor och i annan bildningsverksamhet.

Under många år har det inom ramen för detta arbete anordnats hågkomstresor, resor till Förintelsens minnesplatser. Det är ett oerhört angeläget arbete för att vi aldrig ska glömma de avskyvärda brott som begåtts historiskt, som vi behöver minnas och lära av.

Därför är det glädjande att vi i KU har enats om skrivningar i dagens betänkande som särskilt lyfter fram arbetet med hågkomstresor, där vi noterar att förutsättningarna för dessa resor har stärkts över tid och framhåller att vi utgår från att denna verksamhet får fortsatt stöd.

Fru talman! Eftersom majoriteten i riksdagen har antagit en budget med en annan inriktning än vad Centerpartiet föreslagit avstår vi från ställningstagande när det gäller hur anslagen ska fördelas inom utgiftsområde 1. Men vi lämnar ett särskilt yttrande om vår politik inom området. I den delen vill jag lyfta fram en för oss viktig lagändring som infördes förra året inom ramen för arbetet med att stärka minoriteters rättigheter. Jag tänker då på konsultationsordningen för Sveriges samer.

Syftet med lagen är att säkerställa samernas rätt till delaktighet i beslutsprocesser på alla nivåer i samhället och att stärka samernas inflytande i frågor som de särskilt berörs av. Konsultationsskyldigheten gäller i beslut som kan få direkt inverkan på samernas språk, kultur, näringar eller ställning som urfolk.

I regeringens budget föreslås att de medel som anslås för konsultationsordningen ska flyttas från Sametinget, där de finns i dag, till länsstyrelserna.

Det här motsätter vi oss. Vi i Centerpartiet anser det viktigt att dessa medel ligger kvar hos Sametinget. Det är Sametinget som företräder samernas allmänna intressen vid konsultation, och därför ska medlen ligga där.

Fru talman! Slutligen vill jag säga något om en utveckling som oroar.

Tyvärr har vi under senare år sett att allt fler anställda i den offentliga förvaltningen utsätts för sådant som påtryckningar, trakasserier och även hat och direkta hot. Det kan röra sig om handläggare eller chefer vid myndigheter som utsätts av enskilda personer men även av grupper och ibland till och med av uppiskade drev.

Det är viktigt att vi gör vad vi kan för att stävja en sådan utveckling, för det är helt oacceptabelt att du som offentliganställd på grund av ditt ämbete hängs ut på sociala medier och kanske får motta trakasserier eller hot hemma i din bostad och ibland även mot dina nära och kära. Det är en del i att värna den svenska demokratin att se till att tjänstepersoner fredas från yttre påverkan så att beslut kan fattas rättssäkert och neutralt.

Här vill jag lyfta fram att vi alla bär ett ansvar för hur det offentliga samtalet förs – inte minst vi politiker, då vi ju ofta uttrycker oss i offentligheten. Så här i juletid vill jag därför skicka en hälsning till alla kollegor här i kammaren och även till dem som lyssnar utanför den: Vilka ord du väljer har betydelse, så välj dina ord med omsorg!

Fru talman! Budgeten för rikets styrelse är föremålet för denna debatt, budgeten som lägger grunden för riksdagens förvaltning liksom för Regeringskansliets.

Detta är den del av budgeten som sätter mål för arbetet med de nationella minoriteterna, demokratipolitiken, politiken för mänskliga rättigheter och medierna samt den granskning som utförs av riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen. Det är den del av budgeten som helt enkelt är avgörande för att vi ska ha en vital liberal demokrati.

De utgiftsökningar som finns på det här området beror framför allt på två stora och viktiga internationella samarbeten som Liberalerna gått i bräschen för att Sverige ska ingå i: Europeiska unionen, där Sverige varit medlem sedan 1995, och Nato, som just nu behandlar vår ansökan om medlemskap.

Europas länder står inför stora problem som ska hanteras: den ekonomiska situationen i Europa, elkrisen, klimatkrisen och inte minst Rysslands krig mot Ukraina.

Marit Paulsens ord ”hellre byråkrater än soldater” står sig väl än i dag. Vid förhandlingsborden i Bryssel enas vi om att sätta press på Ryssland. Vid förhandlingsborden hittar vi gemensamma lösningar på elkrisen och klimatkrisen. Vid förhandlingsborden tar vi oss an de utmaningar som unionen står inför, oavsett om det handlar om att snabbt godkänna vaccin för att hantera en pandemi eller att gemensamt minska våra utsläpp av koldioxid. Och under första halvan av 2023 är det Sverige som håller i ordförandeklubban för EU-samarbetet.

Fru talman! Det andra viktiga internationella samarbetet är Nato. Det räcker långt med byråkrater, men i det läge världen befinner sig i just nu behöver vi tyvärr också soldater som försvarar vår liberala demokrati. Alla tror ju inte på demokrati. Ryssland anser sig ha rätt att med politiskt och militärt våld rita om Europas gränser.

Att ensam inte är stark och att det finns behov av ett medlemskap i Nato har varit liberala insikter och ståndpunkter sedan förra seklet. Såväl det kommande Natomedlemskapet som det rådande säkerhetsläget i världen skapar nya uppgifter för Regeringskansliet, länsstyrelserna och kommunerna. De senare två är viktiga i arbetet med att säkerställa samhällets krisberedskap och civila försvar.

Fru talman! Slutligen några ord om hågkomstresor. För ett par år sedan besökte jag Auschwitz. Det är när du är på plats som du får förståelse för vidden av den grymhet som Förintelsen innebar. I dag är det få överlevare kvar som kan berätta. När Hédi Fried nyligen gick bort tystnade en av de starkare rösterna. Därför blir hågkomstresor än viktigare.

Fler unga behöver få kunskap om denna mörka tid i vår historia och om vad ett samhälle som gör skillnad på människor i förlängningen kan leda till. Därför välkomnar jag att regeringen aviserar ett ambitiöst arbete mot antisemitism, där hågkomstresor även i fortsättningen kommer att vara en viktig del.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Fru talman! Sverige präglas av höga energipriser, inflation, klimatkris och en kraftig förlust av biologisk mångfald, vilket skapar stora parallella

utmaningar. Samtidigt pågår ett krig i Europa och svältkatastrofer och extrem fattigdom i andra delar av världen.

Miljöpartiets budget för 2023 visar att det går att tänka nytt. Sverige kan nå klimatmålen trots tuffa ekonomiska tider och en osäker omvärld samtidigt som man ökar jämlikheten, stärker jämställdheten och tar tag i de stora välfärdsutmaningarna. Miljöpartiet vill bygga ett nytt, grönt folkhem. Att alla ska med och att ingen ska lämnas utanför är ord som beskriver tron och övertygelsen om att demokratin och delaktigheten är nycklarna till framtiden.

Vårt budgetförslag ska ses som en helhet, och då det har fallit i förhållande till den stora rambudgeten kommer vi att avstå från att ha några ytterligare synpunkter, men jag kommer lite snabbt att redogöra för de punkter där Miljöpartiets förslag skiljer sig från regeringens budget när det gäller utgiftsområde 1. Jag kommer att lägga viss tyngdpunkt på begreppet demokrati.

Vi kommer att minnas år 2022 framför allt för det brutala och opåkalade ryska angreppet på Ukraina. Utan att på något vis vilja förminska andra händelser, som protesterna i Iran eller våldet på våra egna gator, har vi sett hur demokratin skadas och hur lögn och fake news använts för andra syften än demokrati, delaktighet och möjligheter att påverka.

Demokratin minskar i världen. För tio år sedan levde nära hälften av alla människor i länder som kallades demokratier. I dag är den andelen mindre än en tredjedel. Det är en alarmerande utveckling som uppmärksammas inte minst inom EU. Demokratin i Europa kommer därför att vara tema för en av de stora konferenser som anordnas i Sverige under ordförandeskapet första halvåret 2023, till min glädje med konstitutionsutskottet som värd.

Fru talman! Miljöpartiets budgetmotion för utgiftsområde 1 innehåller ett antal förstärkningar jämfört med regeringens förslag. Vi föreslår inledningsvis att anslaget till Sametinget ökas med 24 miljoner kronor. Min partikamrat och goda vän Amanda Lind kommer att diskutera detta lite mer i detalj alldeles strax.

Miljöpartiet föreslår också att anslaget till Regeringskansliet med mera ökas med 15 miljoner kronor. Detta ska inte på något vis tolkas som att vi ändrat åsikt i fråga om Nato, kärnvapen eller annat. Men vi vill tydliggöra behovet av en långsiktig finansiering av de svenska kulturråden utomlands. De spelar en viktig roll för dialog och för att göra Sverige mer tillgängligt. Vi tycker också att en modell för finansiering på lite längre sikt bör utvecklas.

För att bland annat stärka genomförandet av klimat- och energiomställningen på lokal och regional nivå tycker vi att anslaget 5:1 för länsstyrelserna bör ökas med drygt 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Vi vill även öka anslaget 6:1, som ni vet gäller allmänna val och demokrati, med 47,9 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vi tänker att det är viktigt att ta till vara de ungas engagemang.

Ett instrument för att öka ungdomars deltagande i demokratin är att sänka rösträtten från dagens 18 år till 16 år. Det har redan genomförts i flera länder och också föreslagits för EU-val. Miljöpartiet vill sätta av resurser i budgeten för en försöksverksamhet i ett antal kommuner inför

valet 2026. Vi menar att det är nödvändigt att engagera fler i arbetet för en starkare demokrati, särskilt nu med de utmaningar vi står inför.

En nationell demokratifunktion, som har föreslagits av kommittén Demokratin 100 år, bör förverkligas. Vi i Miljöpartiet tänker att länsstyrelserna är lämpliga regionala kontakt- och samverkanspunkter för det.

Fru talman! Den senaste tiden har det varit en hel del tal om de så kallade hågkomstresorna. Till min glädje har vi alla här samma uppfattning, och utskottet har tagit med hågkomstresor i betänkandet. Hågkomstresor gör det möjligt för gymnasieungdomar att besöka minnesplatser för Förintelsen, till exempel Auschwitz. Det är viktiga resor som efter vad tonåringarna själva berättar ger nya insikter och en större förståelse för vikten av tolerans och att stå upp för sina åsikter. Det är bra att regeringen slutligen gav besked att man avsätter lika mycket som vi gjort tidigare för hågkomstresor även 2023. Det är dock beklagligt att beskedet kom sent och att det bara handlar om ett ettårigt stöd. Miljöpartiet förutsätter att det blir långsiktigt i nästa budget.

Slutligen bör anslaget 8:1, mediestöd, ökas med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för att ytterligare stärka förutsättningarna för oberoende, granskande journalistik. Mediebranschen utmärks av en tilltagande koncentration med ett antal allt större ägare. Vi måste därför fortsätta att bidra till mångfalden och bland annat bygga bort så kallade vita fläckar, det vill säga områden i landet med svag journalistisk bevakning, så att lokala medier får bättre förutsättningar att verka.

Anf. 56 AMANDA LIND (MP):

Fru talman! För ett par veckor sedan deltog jag vid samiska minnesdagen som ägde rum här i Stockholm. Dagen arrangerades för att minnas de övergrepp och den hårdföra assimilerings- och kolonialiseringspolitik som det samiska folket utsatts för genom historien.

Att minnas någonting handlar inte bara om att inte glömma. Det är viktigt att vi alla påminner oss om att det handlar om att låta det som hänt – historien och vår kunskap om den – faktiskt förändra hur vi agerar här och nu och framåt.

Fru talman! Riksdagen har antagit ett mål om att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Det innebär att regeringen och riksdagen har förbundit sig att säkerställa att dessa folkrättsliga åtaganden följs och får genomslag i lagstiftningen.

Sverige har dessvärre under de senaste åren fått alltmer kritik internationellt för att vi inte lever upp till våra åtaganden vad gäller behandlingen av urfolket samerna. Inte minst FN:s rasdiskrimineringskommitté har vid flera tillfällen kritiserat Sverige. Min och Miljöpartiets syn är att Sverige är och ska fortsätta vara en förebild när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna, och att det är vårt gemensamma ansvar att agera för att så ska vara fallet.

Fru talman! Sverige har mycket att lära av andra länder som har kommit längre i sina försoningsprocesser och i dialogen med sina urfolk. Där har vi också kunnat se att relationen mellan urfolk och stat förbättrats. Ditt vill jag att vi också ska komma, men det kräver ansträngningar och långsiktiga åtaganden. Det räcker som sagt inte med ett enkelt ”förlåt”.

I regeringsförklaringen 2019 markerade den regering där jag tillträdde som kultur- och demokratiminister att urfolket samernas självbestämmande och inflytande stärks. Så sa statsministern i regeringsförklaringen.

Under förra mandatperioden såg S- och MP-regeringen till att vi äntligen fick en konsultationsordning på plats och att en sanningskommission för det samiska folket inrättades. Vi genomförde den största satsningen på nationella minoritetsspråk på över tio år, vilket har möjliggjort förstärkning av samiska språkcentrum, och vi har även förstärkt det nordiska språksamarbetet Giellagáldu.

Fru talman! Att våga, vilja och kunna tala sitt språk är centralt för många människors identitet. Därför är det av yttersta vikt att vi ger språken möjlighet att överleva och stärker språkbäarnas möjlighet att återta, använda och utveckla sina språk.

Fru talman! En levande kultur förutsätter också ett levande språk. Genom ett rikt samiskt kulturliv öppnas dörrar för att fler ska kunna beröras av, lära känna och vilja veta mer om den samiska kulturen. Ann-Helén Laestadius, Britta Marakatt-Labba och Linnea Axelsson är bara några exempel på samiska konstnärer som har berört många under de senaste åren. Den samiska kulturen, med sin bredd av uttryck, har som vi vet under lång tid osynliggjorts i majoritetssamhället och fått stå tillbaka. Vi behöver göra mer för att ge samisk kultur möjlighet att blomstra.

Detta, vill jag understryka, gäller naturligtvis samtliga nationella minoriteter: tornedalingar, sverigefinnar, judar och romer. Det är en fråga om mänskliga rättigheter. Jag är glad att vi har stärkt arbetet med att hålla samtliga minoritetsspråk vid liv, att vi har sett till att kunskaperna om den nationella minoritetspolitiken har kunnat stärkas, både i förvaltningen och gentemot befolkningen, och att vi har stärkt de organisationer som företäder de nationella minoriteterna.

Vi stärker också budgeten för nationella minoriteters kultur. Det rör dock ett annat utgiftsområde, så det ska jag inte fördjupa mig i nu.

På det här utgiftsområdet avsätter Miljöpartiet 24 miljoner kronor mer än regeringen för att stärka urfolket samernas kultur. Mer specifikt vill vi avsätta 19 miljoner för att Giron Sámi Teáhter ska kunna utvecklas som en nationell scen för samisk scenkonst. Detta, fru talman, finns det brett stöd för bland kulturpolitiker i de fyra norra regionerna, och det är en utveckling som jag hoppas att kammaren ska kunna stötta brett under denna mandatperiod – ett steg vi ska kunna ta.

Vi stärker också Sametingets möjligheter att stötta ett rikt samiskt kulturliv – insatser som Återstartsutredningen efter pandemin pekar på som viktiga. Det samiska kulturlivet har precis som det svenska drabbats hårt av pandemin till följd av begränsningarna, restriktionerna och de uteblivna biljettintäkterna.

Vi avsätter också medel för att staten ska kunna gå in och finansiera återförandet av kvarlevor och offergåvor. Detta är ett arbete som behöver påskyndas, som riksdagen har markerat genom utskottsinitiativ. Detta är en skamlig historia som vi har att göra upp med.

Vi markerar också i vår budget behovet av en permanent finansiering av Giellagáldu samt språksatsningarna för de nationella minoriteterna. Jag tycker att det är beklagligt att regeringen inte visar fler ambitioner på detta område. Jag förutsätter att en ambitionshöjning kommer att komma under

mandatperioden och att de stöd som behöver förlängas verkligen förlängs i kommande budgetar.

Avslutningsvis vill jag påminna kammaren om det gemensamma ansvar vi har, över partigränserna, för att uppmärksamma och stärka urfolket samernas rättigheter och möjlighet att utöva sin kultur. Den sanningskommission som är tillsatt och som nu arbetar måste vi tillsammans ta emot på ett seriöst och långsiktigt sätt.

Det allra sista jag gjorde i rollen som kultur- och demokratiminister innan Miljöpartiet lämnade regeringen var att närvara vid den ceremoni i Uppsala domkyrka då Svenska kyrkan överlämnade sin officiella ursäkt till det samiska folket för århundranden av övergrepp och kolonialt förtryck som man medverkat i och bidragit till. Nu har även en andra ursäkt överlämnats i Luleå domkyrka.

Denna ursäkt har föregåtts av ett mångårigt arbete från Svenska kyrkan för att avtacka historien, se den i ljuset och, kanske viktigast, formulera en väg framåt. Svenska kyrkan har formulerat ett antal åtaganden för att omsätta ursäktens ord i handling, för att i nästa steg uppnå försoning och förlåtelse. Det har funnits en insikt om att detta är en längre resa att göra.

Den svenska staten – regering, riksdag och samtliga riksdagspartier – behöver på samma sätt ta ansvar för den pågående sanningskommissionens resultat så att vi på sikt kan uppnå både en försoning och också naturligtvis ett blomstrande samiskt kulturliv.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 11 Internationell samverkan

Prot. 2022/23:38
14 december

Rikets styrelse

*Internationell
samverkan*

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU1
Utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2022/23:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 57 ARON EMILSSON (SD):
Fru talman!

Jorden talar: Snart är jag trött att ila
som ett stridsbloss röd genom nattlig rymd. Göm i skyar, måne, din
dystra bila,
klarna, sol, av kvalmiga ångor skymd.

Mannen talar: Tung är min arm av vapen,
sargad min fot av skärvor och stängseltagg.
Jag vill hem ur lägret och fångenskapen,
hem till fält och vinberg som stå i dagg.

Så skaldade Karlfeldt 1919 i verket, eller snarare talet, *Inför freden*. Det är ord som på ett målande sätt talar till oss och tecknar den tid av krig och lidande vi ser i dag, detta nådens år 2022, då krig rasar i Europa.

Förra veckan var jag tillsammans med mina ordförandekollegor i försvarsutskottet och EU-nämnden på plats i Washington D.C. vid Transatlantic Forum, som är en säkerhetspolitisk konferens i samverkan mellan

Natos parlamentariska församling, National Defence University och Atlantiska rådet. Programmet och de samtal vi förde spände över alltifrån Rysslands oprovocerade krigföring i Ukraina, inklusive kärnvapenhotet och beredskapen för det, till Kina och den geopolitiska och geoekonomiska utmaningen i Asien samt förstås såväl energi som Sveriges och Finlands ratifikationsprocess inför Natomedlemskapet.

Är det något jag tar med mig därifrån är det den starka sammanhållning och den gemensamma lägesbild inför dessa säkerhetspolitiska utmaningar som fanns där – för att inte tala om stödet och intresset för ett svenskt och finländskt Natomedlemskap. Vår kunskap och förmåga i kombination med vårt geografiska läge och vår särskilda kännedom om förhållandena i Arktis och Östersjöregionen imponerar stort, liksom vår tekniskt avancerade och innovativa försvarsindustri. Det ska vi vara stolta över – allt detta, liksom förmågan att från vår sida se vad som förenar oss och driva en svensk linje över partigränserna och uttrycka målbilder av vad som förenar oss i nationens intresse, snarare än vad vi inte är överens om inrikespolitiskt. I det här sammanhanget, när vi talar internationell samverkan, är det av stor betydelse.

Vi debatterar nu utrikesutskottets betänkande UU1 *Internationell samverkan* och motsvarande utgiftsområde i statsbudgeten, och jag yrkar initialt bifall till utskottets förslag i betänkandet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2023 inom utgiftsområde 5, som uppgår till cirka 2,1 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet också de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden.

Under beredningen av detta ärende har utskottet inhämtat information från UD, Inspektionen för strategiska produkter och Utrikespolitiska institutet. Även Svenska institutet, Folke Bernadotteakademien och Stockholms internationella fredsforskningsinstitut har informerat utskottets ledamöter. Detta har, vill jag initialt påpeka, givit en god samlad bild av aktörernas arbete och bedömningen av Sveriges samverkan internationellt.

Riksdagen har beslutat om målet för utgiftsområde 5, vilket är att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder. För utgiftsområdet finns resultatindikatorer för följande fem områden: internationell krishantering och fredsfrämjande insatser, forskning om säkerhetspolitik, nedrustning och icke-spridning, exportkontroll, nordiskt samarbete och Sverigefrämjande.

Fru talman! Vårt ansvar som rikets högsta beslutande organ är att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder. Vilken kompassriktning tar vi då ut, och genom vilken terräng har vi att orientera oss? Sverigedemokraterna är vana att sätta Sveriges intressen främst. Det är vår idé, vars tid nu antligen är inne, och Tidöavtalet och regeringsförklaringen innebär en historisk politisk tillnyktring som det var länge sedan vi skådade.

Kompassnålen och vårt ansvar börjar i vårt närområde. Terrängen varierar globalt, och vår hand sträcks ut till de bäst behövande. Vår förmåga att försvara oss mot inre och yttre hot återupprättas, nationellt och i internationell samverkan med andra. Slagord är inte längre tomma ord, och utfästelser är inte uttryck utan innebörd. Prioriteringar läggs om, och kartan uppdateras efter den terräng vi har att hantera.

Fru talman! I egenskap av ordförande i utrikesutskottet kan jag konstatera att det råder bred enighet om betydelsen av Sveriges medlemskap i internationella organisationer. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att prioriterade områden i FN-arbetet ska vara att hantera kriget i Ukraina, att hantera kriser och konflikter, också i vårt närområde, att upprätthålla den regelbaserade världsordningen, att främja mänskliga rättigheter och demokrati och att möta globala hot.

Sverigedemokraterna välkomnar också samarbetspartiernas inklusive regeringens fokus på insatser till stöd för Ukraina och på att värna den globala och den europeiska säkerhetsordningen, då ett fullskaligt anfallskrig pågår på vår kontinent och stormakter som Kina utmanar den regelbaserade världsordningen både geoekonomiskt och geopolitiskt.

Vi delar också regeringens uppfattning att Sverige ska upprätthålla en strikt, effektiv och modern exportkontroll. Det står också alltmer klart inför den svenska Natoanslutningen att ett sådant regelverk kommer att fylla ett ytterligare och särskilt tydligt syfte när förutsättningarna för krigsmaterielexport förändras.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att öka anslaget till Inspektionen för strategiska produkter mot bakgrund av att myndighetens befintliga uppgifter har utökats och vuxit. Vi ser också hur allt fler civila produkter och produkter med dubbla användningsområden nyttjas på helt nya sätt, inte minst av ett desperat Ryssland i kriget.

ISP förväntas vidare få uppdraget att som granskningsmyndighet i ett nytt system granska utländska direktinvesteringar, vilket är högst angeläget givet främmande maktens intressen för vårt land och inte minst vår samhällsviktiga infrastruktur.

Fru talman! Östersjön är en viktig del av Sverige och vårt närområde. Det är ett hem för människor och marina ekosystem, och det är ett hav och ett nav för vad man kan kalla identitetsnäringar, såsom fiske, jordbruk och miljöinsatser med tillhörande yrken. Östersjön präglar natur, miljö, kultur och människa – från karga kobbar i ytterskärgården till bördiga marker och ekskogar i innerskärgården. Hemvist och sysselsättning i och kring Östersjön har förändrats över tid, men Östersjöregionen har inte minskat i betydelse, tvärtom.

Östersjöregionen är numera en säkerhetspolitisk hotspot, ett geopolitiskt spänningsfält i en tid då den ryska regimen ringar in vår kontinent i intressesfärer och egna imperialistiska stormaktsambitioner. Det nya begreppet seabed warfare, eller undervattenskrigföring, gör sig här särskilt påmint och är en brännhet fråga liksom övningsmönster både till havs och i luften. Våra baltiska grannländer liksom vårt broderland Finland och liksom Polen har hög beredskap för både påverkbara och opåverkbara faktorer i vårt Östersjön.

I budgetpropositionen signerad Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna föreslås inte bara hög takt för totalförsvarets utbyggnad i området utan också att internationell samverkan stärks och främjas ytterligare för att satsa på åtgärder för yttrandefrihet, cybersäkerhet, kontakter med det civila samhället och motverkande av desinformation.

Fru talman! Sammanfattningsvis finner utskottet att regeringens förslag till medelstilldelning är väl avvägt, och utskottet föreslår därför att riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2023 inom utgiftsområde 5

Internationell samverkan i enlighet med regeringens förslag. Utskottet tillstyrker därmed punkt 1 i propositionen och avstyrker samtidigt motionerna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet i betänkandet.

Anf. 58 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Detta betänkande handlar om Sveriges bidrag till internationell samverkan och internationellt samarbete. Det är också ett bra tillfälle att kommentera det allmänna utrikespolitiska läget, inte minst de dramatiska förändringarna i svensk utrikespolitik som högerregeringen nu vill driva igenom.

Låt mig dock börja med det område där det av allt att döma råder bred enighet, alltså Sveriges hållning till Rysslands anfallskrig mot Ukraina. När detta krig bröt ut i februari i år svarade den socialdemokratiska regeringen omedelbart och skarpt. Rysslands agerande fördömdes, och stödet till Ukraina inleddes omedelbart. Sverige drev på internationellt i EU och FN för skarpa sanktioner mot Ryssland och det ryska ledarskapet.

Detta snabba agerande från omvärlden hade Ryssland inte förväntat sig. Tvärtom hade Putin och resten av det ryska ledarskapet trodde med all sannolikhet på en snabb militär seger och att en splittrad omvärld varken skulle kunna mobilisera ett motstånd mot dem eller det stöd till Ukraina som sedan blev verklighet. Men de fick fel på denna punkt. De hade hoppats kunna ta Ukraina på några veckor, men efter nästan tio månader av krig står ryska styrkor fortfarande och stampar. De har till och med drivits bort från områden som de tidigare lagt under sig.

I dessa områden ser man också tydligt vilka fruktansvärda övergrepp den ryska armén gjort sig skyldig till. Det finns nog inte ett enda brott i lagboken när det gäller internationell rätt som Ryssland inte har begått i Ukraina. Det är brott mot folkrätten, det är brott mot krigets lagar, det är urskillningslöst dödande av civila, det är massakrer, det är illegala kidnappningar av barn till Ryssland, det är sexuella övergrepp och det är terrorbombningar av bostäder, industrier och viktig infrastruktur – allt för att plåga befolkningen på ett så grymt sätt som möjligt.

Det finns bara ett rimligt förhållningssätt till detta, och det är att sätta hårt mot hårt mot Ryssland. Ukraina måste få det stöd som behövs för att driva ut den ryska armén ur landet. Det handlar om fortsatt ekonomiskt, humanitärt och militärt stöd. Det handlar om utökade sanktionspaket mot Ryssland och det ryska ledarskapet. Det handlar om bevisinsamling för att i en framtid kunna lagföra och fälla dem som i dag gör sig skyldiga till krigsbrott. Det handlar om att ge skydd åt de tiotusentals ukrainska flyktingar som tvingats fly sina hem och söka sig till andra länder, däribland vårt.

Allt detta inleddes av den socialdemokratiska regeringen, och av allt att döma tänker den nya regeringen fullfölja detta. Det välkomnar vi socialdemokrater, och regeringen kommer att ha vårt fulla stöd för en sådan politik.

Fru talman! Rysslands anfall på Ukraina innebar också att Sverige fick ompröva sin säkerhetspolitiska linje. Sverige har varit militärt alliansfritt i 200 år. Den linjen lades fast under Karl XIV Johans regeringstid och syftade till att hålla Sverige utanför krigen på kontinenten, och den har syftat

till att upprätthålla stabiliteten i vår del av världen, upprätthålla freden och säkerställa att Sverige inte dras in i andra länders krig.

Denna politik har varit framgångsrik och haft stort stöd hos den svenska befolkningen. 200 år av militär alliansfrihet blev 200 år av fred.

Men Rysslands anfall på Ukraina ställde oss i ett helt nytt säkerhetspolitiskt läge. Den europeiska säkerhetsordningen som lades fast på 70-talet bröt i praktiken samman.

Vi socialdemokrater har alltid och kommer alltid att stå för en politik som syftar till säkerhet, stabilitet och fred i vår del av världen. Det svenska folkets trygghet och säkerhet och vårt lands oberoende ska värnas, och detta går före allt annat. Vi ägnar oss inte åt äventyrspolitik.

Efter Rysslands invasion av Ukraina drog vi socialdemokrater slutsatsen att ett Natomedlemskap nu är det som bäst bidrar till fred och säkerhet för Sverige, nu och i framtiden. Samma slutsats drog socialdemokraterna i Finland, och därmed lades kursen om för båda våra länder. Det var rätt, det var nödvändigt och vi backar upp den nuvarande regeringen i den Natoprocess som vi är mitt uppe i. Det är viktigt att den kan gå i mål.

Det är också viktigt att man hanterar processen med omdöme och inte minst att man håller de löften som man avgav före valet. Ett sådant löfte var att Sverige ska uttala samma förbehåll när det gäller kärnvapen som både Norge och Danmark har sedan decennier tillbaka. Vi ska inte ha några kärnvapen på svensk mark. Vi ska heller inte ha några permanenta Natobaser på svensk mark.

Vi socialdemokrater var tydliga med detta före valet. Det var också de nuvarande regeringspartierna. Därför blev vi och många med oss väldigt förvånade när såväl statsministern som utrikesministern och försvarsministern började svaja i den frågan och gjorde uttalanden som kunde tolkas som att de öppnade upp för kärnvapen i Sverige.

Ännu mer förvånande är att regeringen trots upprepade påstötningar från oss inte har klarat av att rätta till dessa uttalanden utan tvärtom i stället har trasslat in sig i ordklyverier efter ordklyverier. Detta bygger inte förtroende. Det är nu angeläget att regeringen klarar ut denna fråga genom ett klart och tydligt uttalande. Vi ska inte ha några kärnvapen i Sverige. Kanske kan vi få ett sådant besked i dag under denna debatt. Det vore mycket välkommet.

Nu vet visserligen alla att den här regeringen sviker så gott som alla sina vallöften. Det har vi sett under hösten – fråga bara elkunderna! Det blir lätt så när man drabbats av valfeber och lovar för mycket före valet. Men detta, fru talman, är ett löfte som regeringen inte kan bryta. Det är alldeles för viktigt. Vi behöver ett klart besked av regeringen. Stäng nu dörren för kärnvapen i Sverige en gång för alla!

Fru talman! Vi socialdemokrater söker alltid samförstånd i utrikespolitiken. Det är en tillgång för ett land att ha ett brett stöd för sin utrikespolitik. Samtidigt har vi aldrig tvekat att bryta ny mark och ta ställning i kontroversiella frågor. Den politik som Sverige fört under decennier har väckt stor respekt i omvärlden.

Sverige är ett av de länder i världen som har högst anseende. Det visas i otaliga undersökningar, där Sverige anses vara ett av världens bästa länder att leva i. Det visas rent konkret när vi kandiderar till olika internationella uppdrag, till exempel till FN:s säkerhetsråd. Det visas genom att det

svenska passet är ett av världens starkaste pass som ger tillträde till flest länder visumfritt.

Vårt goda internationella anseende gynnar svenskars intressen inom alla sektorer, bidrar till svenska företags exportframgångar, lockar internationella investeringar till Sverige och gör att innovationskraften växer när talanger inom olika områden söker sig till Sverige. Det går inte att överskatta de positiva effekter som Sveriges goda anseende för med sig.

Det goda anseende som Sverige åtnjuter har högerextrema, rasistiska, nazistiska, islamistiska och ryska smutskastningskampanjer på Twitter inte lyckats ändra på, trots att man verkligen har försökt. Alla som följer sociala medier vet vilken kloak av rasism och hat de kan vara.

När det gäller den högerextrema smutskastningen av Sverige handlar det ofta om trollkonton med koppling till Sverigedemokraterna, Alternativ för Sverige eller Nordiska motståndsrörelsen. Det kan också vara konton knutna till Ryssland. När det gäller islamismen handlar det till exempel om den lögnaktiga kampanjen mot svensk socialtjänst, som vi nu har sett pågå i nästan ett år.

Sverige är en måltavla för extrema rörelser, men de har inte lyckats riva ned vårt goda anseende, så här långt. Man kan dock inte komma ifrån att bilden av Sverige har fått sig en allvarlig törn efter valet. Sverige är det land som har gått i bräsch mot rasism och främlingsfientlighet i decennier. Ta bara kampen mot rassegregering och apartheid i Sydafrika under Olof Palmes tid! Det första jag gjorde som ung SSU:are på 1980-talet var att samla in pengar till ANC.

Men det var då. Nu avtecknas den svenska flaggan i internationella medier som ett gult hakkors på blå botten, på grund av bisarra uttalanden som regeringsunderlaget gjorde direkt efter valet. Sverige klumpas nu ihop med länder som Ungern och Italien, där auktoritära och högerextrema rörelser vunnit framgång. Detta skadar bilden av oss.

Det är samma sak med klimatet. Sverige var det land som gick i bräsch för klimatomställning och en progressiv miljöpolitik, under Göran Perssons ledarskap med visionen om det gröna folkhemmet. Det var då. Nu styrs svensk miljöpolitik i realiteten av klimatförnekare, och Miljödepartementet ska läggas ned. På klimattoppmötet i Egypten tidigare i höstas var bedömarena eniga om att Sverige har gått från att utöva ledarskap i klimatfrågorna till att i stället utgöra en bromskloss, trots att klimatkrisen är värre än någonsin och trots att världen håller på att koka över.

När det gäller jämställdheten var Sverige det land som tydligare än något annat drev på för kvinnors och flickors rättigheter. Under Margot Wallströms och Ann Lindes ledarskap skapades den feministiska utrikespolitiken, som syftade till att i alla delar av utrikespolitiken verka för att kvinnor ska ha lika rättigheter, lika resurser och lika representation som män. Den politiken var framgångsrik och väckte stort gillande, och snart hakade fler länder på: Tyskland, Frankrike, Kanada, Mexiko och ett stort antal andra länder.

Men det var då. Nu överger högerregeringen den feministiska utrikespolitiken, samtidigt som kvinnorna gör uppror i Iran, samtidigt som kvinnors rättigheter utmanas mer än på länge, samtidigt som högern och religiösa extremister flyttar fram sina positioner, bekämpar aborträtten och andra sexuella och reproduktiva rättigheter, samtidigt som allt fler flickor världen över förvägras skolgång och samtidigt som vi världen över ser hur

flickor och kvinnor lider mest och utsätts för de värsta övergreppen i samband med krig och konflikt. Exakt då väljer den svenska regeringen att göra en kraftig högersväng och överge den feministiska utrikespolitiken.

På samma sätt har vi det med biståndet. En gång gick Sverige i bräschen för en ordning där världens rika länder åtminstone skulle vara beredda att sätta av en hundradel av sina inkomster till de allra fattigaste i världen, till mat åt den som hungrar, till skolor i fattiga länder så att alla barn, också flickor, kan gå i skolan, till humanitära insatser för att få ut sjukvård och tak över huvudet vid katastrofer och till demokratiörelser i diktaturer för att driva på för förändring. Det var en politik som det funnits bred uppslutning kring under mer än 50 år. Enprocentsmålet är ett uttryck för den solidaritet som vi som land vill visa de människor som lever i fattigdom och förtryck.

Men det var då. Nu överger högerregeringen enprocentsmålet, trots att ett par av regeringspartierna, Kristdemokraterna och Liberalerna, lovade dyrt och heligt före valet att de skulle upprätthålla det. Också detta löfte bröts, som så många andra, trots att behoven är större än någonsin, hungern och fattigdomen ökar och demokratin är på tillbakagång världen över. Sverige har tagit av sig ledartröjan, uttryckte en av civilsamhällesorganisationerna det på den hearing om biståndet som vi hade för några veckor sedan.

Och så har vi FN. Sedan Dag Hammarskjölds dagar och långt före det har Sverige varit ett land som i alla lägen stått upp för multilaterala samarbeten, för folkrätten och för en regelstyrd världsordning. Vi har bidragit till FN och dess organisationer – Unicef, UNDP, UNHCR, World Food Programme, UN Women och många fler – eftersom vi vet att ett starkt och stabilt FN är helt nödvändigt för att många av mänsklighetens utmaningar ska kunna hanteras, såsom krigen, klimatkrisen, fattigdomen och den djupt moraliskt stötande ojämlikheten.

Men det var då. Nu aviserar högerregeringen dramatiska nedskärningar av Sveriges bidrag till FN. Jag kan knappt tänka mig något mer ogenomtänkt. Just i ett läge när vi har ett storkrig i Europa väljer regeringen att försvaga FN.

Fru talman! Allt detta sammantaget – den extrema högern i regeringsunderlaget, den övergivna klimatpolitiken, nedtonandet av kvinnors och flickors rättigheter, nedskuret bistånd, nedskärningar i fråga om FN – noteras i omvärlden. Det går inte oförmärkt förbi. Mycket av det som tidigare har utmärkt Sverige i utrikespolitiken kastas över bord. Sverige blir helt enkelt mindre som Sverige. Sverige drar sig undan den internationella scenen, blir passivt och provinsialt. Från att ha varit ett land som har haft en aktiv global dagordning för jämställdhet, för klimatomställning, för internationell solidaritet, för minskade klyftor mellan fattiga och rika och för demokrati och mänskliga rättigheter, ser vi nu hur Sverige tappar sitt ledarskap på område efter område. Från att ha varit ett land med en stark profil i världspolitik, som många andra länder har sett upp till, blir vi nu ett land som kryper ihop i en hörna och som bara försöker hanka sig fram. Det skadar Sverige.

Fru talman! Det kommer att finnas anledning att återkomma många gånger under kommande år till den kraftiga högersväng som vi nu ser i utrikespolitiken. Vi har utvecklat våra ståndpunkter i den kommittémotion som vi har väckt med anledning av budgetpropositionen, men dessa

yrkanden kommer att behandlas vid senare tillfälle. Jag nöjer mig därför i dag med att hänvisa till det särskilda yttrande som vi har i betänkandet.

I detta anförande instämde Johan Büser och Tomas Eneroth (båda S).

Anf. 59 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är mycket av den kritik som Morgan Johansson riktar mot regeringen i sitt långa anförande som jag måste hålla med om. Det är verkligen allvarligt hur den nya svenska regeringen förändrar bilden av Sverige internationellt. Det är jag och Morgan Johansson eniga om och kommer att ta upp många gånger i denna kammare under mandatperioden.

Morgan Johansson tar också upp den egna socialdemokratiska omsvängningen om Nato och nämner, med rätta, den historiska dimensionen – det vill säga 200 år av alliansfrihet – och konstaterar att det sedan skedde en snabb omsvängning. Även om han beskriver processen som gedigen tror jag att det är många svenskar som undrar hur det kunde gå så fort. Det kändes som att det var några Zoommöten inom Socialdemokraterna snarare än en gedigen process med en folkomröstning som vi brukar ha om stora och avgörande frågor. Frågan är varför Socialdemokraterna hade så bråttom när det ändå visade sig att Erdoğan lade ett rejält krokben och vi nu hade haft ganska gott om tid på oss att diskutera dessa frågor om det hade varit en annan tidtabell.

Före den socialdemokratiska omsvängningen skedde det säkerhetspolitiska samtal mellan riksdagens alla partier. Jag deltog själv i dessa samtal. En av de saker som diskuterades var just detta med förbehåll. Men det avfärdade Socialdemokraterna och gick i stället på handslaget mellan S och M.

En annan sak som togs upp under dessa samtal var riskerna med Turkiet och att det fanns risk för att Turkiet skulle lägga krokben.

Jag undrar hur Morgan Johansson i dag ser på det krypande som vi nu ser från den svenska regeringen inför Turkiet för att blidka dem med anledning av Natoansökan. Jag undrar också om han ångrar att man faktiskt inte gjorde ett formellt förbehåll i maj när vi satt i säkerhetspolitiska samtal med tanke på att regeringen nu drar iväg och öppnar upp för kärnvapen och utländska baser.

Anf. 60 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det som hände tidigare i år i och med Rysslands anfall mot Ukraina var en oerhörd händelse. Det var den största förändringen under hela efterkrigstiden när det gäller europeisk säkerhetsordning, den som hade lagts fast på 1970-talet med den europeiska säkerhetskonferensen. Denna säkerhetsordning utmanades nu av Ryssland på ett sätt som vi inte hade sett tidigare. Då förändrades förutsättningarna för svensk säkerhetspolitik, enligt vår uppfattning, och vi var tvungna att dra våra slutsatser. Samma slutsatser drog man också i Finland.

Som jag sa i mitt anförande kommer vår ingång alltid att vara att verka för stabilitet, fred och säkerhet i vår del av världen. Och vi kommer att använda oss av de samarbeten som behövs för att kunna åstadkomma det.

Denna process handlade inte om några korta Zoommöten i vårt parti. Jag hade själv ett stort antal möten i våra partidistrikt och i våra föreningar för att diskutera just detta. Det var en djupgående dialog som vi hade inom

vårt parti, och den är jag stolt över. Jag är också väldigt stolt över att vi kunde klara av att på ganska kort tid landa en sådan viktig och allvarlig process. Det är snarare tecken på en styrka hos vårt parti att kunna göra det.

Vi får se hur det går i processen. Vi kommer naturligtvis att ge regeringens process fullt stöd framåt. Jag har ingen anledning att söka konflikt med regeringen i processfrågan. Däremot efterfrågar jag ett klart och tydligt besked från regeringspartierna om att det som de sa före valet, det vill säga att de ska uttala ett förbehåll mot kärnvapen på svensk mark, måste gälla även efter valet. Det förutsätter jag. Det är nämligen så man gör när man gör upp med andra partier över blockgränsen, alltså att handslag helt enkelt gäller. Då vill man inte råka ut för att den ena parten efteråt plötsligt börjar svaja i väldigt centrala frågor. Det är därför som vi ställer dessa frågor. Ge oss nu ett klart besked om att detta fortfarande gäller. Vi ska inte ha några kärnvapen på svensk mark.

Anf. 61 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag stod många gånger i denna kammare under den förra mandatperioden och kritiserade Socialdemokraterna för att de gled mot Nato. Då sa de flera gånger att Sverige aldrig skulle gå med. Peter Hultqvist, dåvarande försvarsministern, sa det så sent som i november på en partikongress. Men i stället ändrade de sig om Nato väldigt snabbt, och de frågade aldrig svenska folket vad man tyckte. De var tvungna att göra detta före valet i stället för att ha en diskussion och låta folket säga sitt. De avfärdade krav på folkomröstning.

Socialdemokraterna frågade inte heller kurderna, de som nu ännu en gång får betala priset i utrikespolitiken när olika stormakter ska göra upp om sina intressen. I de nya och hemliga dokument som precis har publicerats i svenska medier listas nu vilket antal kurder som ska utvisas till Turkiet.

Morgan Johansson säger nu att man ger fullt stöd till regeringens arbete. Det innebär också fullt stöd till att kurderna ska betala priset och offras för det svenska Natomedlemskapet.

Den dåvarande svenska socialdemokratiska utrikesministern sa i denna kammare att det var ett fullt deltagande i Nato som man såg framför sig, inklusive de delar som handlar om kärnvapen.

Det är med dessa ögon som Socialdemokraterna har klivit in i Nato-samarbetet. Det har aldrig funnits en tanke om att inte delta i den nukleära planering som finns i till exempel NPG-gruppen. Vi diskuterade också i de säkerhetspolitiska samtalen att man här, likt Frankrike, skulle kunna göra ett undantag. Men det var aldrig aktuellt för Socialdemokraterna. Och nu när de förlorade makten får de också betala priset, alltså att handslaget med Moderaterna inte var värt någonting och att Moderaterna älskar Nato ännu lite mer än Socialdemokraterna och därför absolut inte vill stänga några dörrar vare sig för utländska baser i Sverige eller för kärnvapen på svenskt territorium.

Anf. 62 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Vi får väl se hur det blir med det. Denna debatt har precis börjat. Vi får se om vi får något besked från regeringspartierna på den punkten. Det vore, som sagt, välkommet.

Jag vill säga en sak till Håkan Svenneling. Nej, vi har aldrig sagt att kurderna på något sätt ska behöva betala priset för detta – aldrig. Tvärtom har vi kritiserat regeringen när den har gått längre än de skrivningar som vi har haft tidigare. Madridavtalet, som det fattades beslut om i somras, var väldigt tydligt på denna punkt, nämligen att Sverige inte skulle lämna stöd till YPG/PYD men skulle inte heller ta avstånd från dem på det sätt som regeringen sedan gjorde och som sedan väckte den diskussion som vi nu har.

På samma sätt har vi kritiserat Turkiets krigsföring mot kurderna i Syrien. Vi var ute och riktade skarp kritik mot Turkiets sätt att bedriva den krigsföringen – och att de över huvud taget tog chansen att göra det.

Detta innebär alltså inte på något sätt att vi har sagt att vi inte ska kunna kritisera Turkiet när landet till exempel bryter mot folkrätten, utan det är snarare tvärtom. Alldeles oavsett hur det är med Natofrågan måste Sverige kunna stå upp för folkrätten i alla sammanhang. Där kommer vi socialdemokrater att stå starka.

Håkan Svenneling säger att detta aldrig har prövats av svenska folket. Vi har precis haft ett val, och om den här frågan hade varit stor då är jag säker på att de partier som är emot i Natofrågan hade gått starkt framåt. Nu blev detta faktiskt inte utfallet. Det blev inte så, Håkan Svenneling.

Allra sist: Vi har inte glidit mot Nato på något sätt, utan det är snarare så att det som hände i och med anfaller på Ukraina i februari var att den europeiska säkerhetsordningen bröt samman. Då måste man dra slutsatser av det, liksom av att Finland gjorde sitt vägval. En regering som alltid har Sveriges bästa och Sveriges säkerhet för ögonen får ibland vara beredd att ompröva även den här typen av ställningstaganden.

Anf. 63 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Minnet är ibland kort – mycket, mycket kort. Jag noterade det under Morgan Johanssons anförande, fru talman.

Låt mig apropå Sveriges goda renommé nämna att Sverige under Morgan Johanssons regering kandiderade till FN:s säkerhetsråd. I efterspelet av detta har diskussionerna och debatterna här i riksdagen varit många och långa, och vi är fortfarande inte ense. Det handlar om vilka resurser som har avsatts och hur samt om vilka löften som har avgivits – apropå Sveriges goda rykte.

När det gäller Nato är jag stolt över att vi moderater länge har talat om vikten av ett Natomedlemskap. Vi ser betydelsen av detta. Jag drar mig dock till minnes att Ryssland före sitt krig i Ukraina förde fram att Sverige och Finland var buffertzoner för Ryssland. Redan här reagerade vi: Vi talade om att vi måste uppvisa ett handfast handlande och gå med i Nato. Det ska inte vara Ryssland som styr vad Sverige ska göra. Då stod inte Socialdemokraterna alls upp för ett medlemskap i Nato.

Vi har varit principfasta i den här frågan, och det kommer vi att fortsätta vara. Ensam är nämligen inte stark. Vi behöver ett medlemskap, precis som Danmark och Norge. Finland var först ut, och det är vi väldigt glada för. Vi ska nå resultatet – ett Natomedlemskap – tillsammans.

Anf. 64 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag förstod faktiskt inte den första delen av Margareta Cederfelts replik. Menar Margareta Cederfelt att vi *inte* har ett gott internatio-

nellt rykte? Det har vi nämligen. I så gott som alla mätningar där man frågar människor vad de tycker om olika länder kommer Sverige i topp.

Det manifesteras också på punkt efter punkt. Margareta Cederfelt nämner valet i FN:s säkerhetsråd – ja, Sverige var ju ett av de länder som valdes först och med störst stöd. Så hade det inte blivit om vi inte hade haft ett så gott renommé. Det är inte heller en tillfällighet att vi har det, utan vi har byggt upp det under decennier. Påstår Margareta Cederfelt att vi inte har detta goda rykte och anseende anser jag att hon är fel ute, för jag påstår att vi har det.

Naturligtvis tas Natofrågan upp. Jag är glad att vi under våren kunde genomgå den här processen ganska snabbt och i gott samförstånd. Jag är glad att vi kunde göra det, men det bygger på att båda parter faktiskt ser till att hålla vad man tidigare har lovat. I mitt anförande bad jag om ett klagorörelse från regeringspartierna: Sluta svaja i kärnvapenfrågan! Lämna besked! Margareta Cederfelt har nu chansen att lämna ett besked. Ska Sverige ha kärnvapen på svensk mark eller inte? Lämna ett sådant besked nu, Margareta Cederfelt. Stäng dörren för kärnvapen på svensk mark!

Anf. 65 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att Morgan Johansson inte har stängt dörren när det handlar om Sveriges ansökan till FN:s säkerhetsråd – inte i en enda av de frågor som jag lyfte fram här och som vi har debatterat i riksdagen ända sedan ansökan påbörjades.

Vi har inte blivit helt klara över vad beskedet är från Socialdemokraterna gällande kostnaden, vilka arrangemang som har gjorts och hur själva ansökningsprocessen har gått till. Det har varit utredningar och KU-anmälningar, men Socialdemokraterna tiger lika fullt och fast som Morgan Johansson gör här. Det skulle vara intressant att få en kommentar om detta så här en tid efteråt. Jag utgår nämligen från att före detta ministern kan svara på frågorna.

Jag nämnde Danmark och Norge, som gick med i Nato utan förbehåll. Morgan Johansson menar dock att det ska finnas ett förbehåll i den svenska medlemskapsansökan och att det ska finnas ett förbehåll i den finska medlemskapsansökan, vilket andra länder inte har lyft. Är det detta jag hör? Jag skulle vilja höra hur Morgan Johansson ser på detta.

Mig veterligen finns det inga kärnvapen från Nato i vare sig Danmark eller Norge. Så är det, Morgan Johansson. Det skulle vara intressant med en kommentar också kring detta.

Anf. 66 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det här är ju rena snurren. Jag är inte riktigt säker på vad Margareta Cederfelt faktiskt är ute efter.

Menar hon att vi ska skämmas för vår tid i FN:s säkerhetsråd? Ska vi skämmas för att Jan Eliasson kunde sitta som ordförande i FN:s säkerhetsråd under en mycket kritisk period? Vill hon det? Vill hon att vi ska skämmas för vårt FN-engagemang, eller vad är det egentligen hon far efter?

Är det processen för ansökan till säkerhetsrådet hon far efter har den ju granskats på längden och tvären av ett antal instanser, inklusive KU. Om Margareta Cederfelt inte är nöjd med den granskningen får hon väl gå till KU och ställa dessa frågor.

Margareta Cederfelt svarar inte på frågan om kärnvapen i Sverige. Norge och Danmark har uttalat att de inte ska ha några kärnvapen på sitt territorium. Det sa dessutom den nuvarande svenska statsministern, Ulf Kristersson, före valet. När ansökan om Natomedlemskap diskuterades här i kammaren uttryckte han sig på exakt samma sätt som Magdalena Andersson gjorde, nämligen att vi inte ska ha några kärnvapen. Sedan går det några månader, och så blir det val. Då börjar plötsligt alla tre att svaja – försvarsministern, utrikesministern och statsministern.

Det är därför jag ställer frågan: Kan vi få ett klart besked från Moderaterna? Om vi inte kan få det är det faktiskt allvarligt. Stänger ni dörren för kärnvapen och fasta Natobaser i Sverige, Margareta Cederfelt, eller gör ni det inte? Har ni öppnat den dörren?

Vår linje är klar. Jag tror nämligen att det skulle vara väldigt farligt att öppna den dörren över huvud taget; jag tror att det skulle vara destabiliserande för vår del av världen. Man leker inte med kärnvapenfrågan på det här sättet. Det är faktiskt allvarliga saker vi talar om.

Margareta Cederfelt har ett inlägg framför sig. Där kan hon kanske klara ut vilken linje den här regeringen egentligen har – om det är samma linje som före valet eller om man har börjat svaja på den här centrala punkten.

Anf. 67 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Det var en vinglig färd vi fick följa med på under Morgan Johanssons anförande – lite som en vinglig lådbil nedför steniga backar med försök att balansera samförståndsanda mot en osedvanlig svartmålnings av den nationella enigheten och hållningen i Sveriges säkerhetspolitiska läge. Då har jag inte ens nämnt Sverigebilden. Jag upplever att den inte alls stämmer överens med den bild som de ansvariga myndigheterna och organisationerna tecknar. De kan inte se den stora och allvarliga förändring av Sverigebilden utomlands efter valet som Socialdemokraterna vill utmåla.

Detta kan ha att göra med att man lutar sig mot information som inte går att verifiera. Morgan Johansson ägnade ju en del av sitt anförande åt trollkonton och liknande, som jag tror att vi alla tar avstånd från på olika sätt. Det skorrar lite illa att Socialdemokraterna dagarna före valet ägnade en något cirkusartad presskonferens åt att utmåla det största oppositionspartiet vid detta tillfälle – numera det största partiet i majoriteten – som ett stort säkerhetspolitiskt hot och i nästa andetag hänvisade man till att man söker samförstånd. Detta var fruktansvärt allvarligt, och det påpekade också den samlade säkerhetspolitiska expertisen i landet. Det såg inte bra ut. Jag är dock glad om man har tagit lärdom av detta och nu söker samförståndsanda och gemenskap i Sveriges säkerhetspolitiska utmaningar.

Socialdemokraterna brukar påpeka vikten av att vara lyhörd för expertis och för myndigheters rapporter liksom för forskning och fakta. Därför är min första och enkla fråga: Vad är Morgan Johanssons och Socialdemokraternas grund för att överbefälhavaren har så fruktansvärt fel när han är väldigt tydlig med sina rekommendationer till Sveriges riksdag och regering om att Sverige inte bör ringa in några tydliga förbehåll under ansökningsprocessen till Nato? Varför har ÖB fel och Socialdemokraterna rätt?

Anf. 68 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Under min tid som inrikesminister var jag också ansvarig för Myndigheten för psykologiskt försvar. Jag var med om att starta den myndigheten, och jag var med om att utse dess generaldirektör. Så gott som varje vecka tog jag del av information om de kampanjer som bedrivs från olika håll mot Sverige på sociala medier. Det gällde bland annat, som jag nämnde, den islamistiska kampanjen om socialtjänsten, som fortfarande pågår. Det gällde kampanjer med rötterna i Ryssland mot Sverige.

Det gällde också högerextrema och rasistiska konton som bedriver kampanjer varje minut. Det räcker att vistas ute på Twitter i två minuter; då förstår man detta direkt. Det är inte svårt alls – jag har trots allt hängt på Twitter en del – att se varifrån dessa konton kommer. Det är väldigt ofta konton som i ena ändet ägnar sig åt hat, hot och svartmålning av Sverige och i andra ändet lyfter fram Sverigedemokraterna, Alternativ för Sverige eller Nordiska motståndsrörelsen. Det finns mycket tydliga kopplingar, vilket för övrigt avslöjades i valrörelsen när deras trollfabriker blev exponerade.

Vi är inte födda i går, Aron Emilsson. Vi ser faktiskt vad ni gör, även om ni försöker att dölja det.

Jag går vidare till kärnvapenfrågan. Detta är politik, helt enkelt. Jag tror att det är viktigt att en så central fråga som huruvida Sverige ska tillåta kärnvapen på svensk mark avgörs av politiken med gemensamma uttalanden från de politiker som styr, eller är med och beslutar om, den svenska utrikespolitiken. Det är deras bedömningar som ska vara vägledande där. Så var det före valet, och jag hoppas att det är så även efter valet.

Anf. 69 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Låt mig skifta fokus.

En annan viktig del av Socialdemokraternas särskilda yttrande i detta betänkande är att man anklagar regeringen för ett ensidigt fokus på närområdet och Europa. Man uttalar till och med att svensk utrikespolitik blir passiv och provinsiell i stället för aktiv och internationell. Detta upprepade Morgan Johansson i sitt anförande.

Med tanke på historiken hos de statsråd som speglar utskottets beredningsområden och hur det har sett ut med deras planering, resande och närvaro när det gäller samverkan och närvaro internationellt samt främjande i andra länder och på andra kontinenter de senaste månaderna infinner sig frågan hur Socialdemokraterna definierar begreppet ”passiv”. Är det att det har varit för provinsiellt att upprätthålla och markera en mycket tydlig närvaro i Ukraina eller i Finland, som ju är vårt broderland? Traditionen bjuder att vi reser till Finland allra först, dels eftersom det är vårt grannland, dels eftersom detta utgör någon form av styrkedemonstration när det nu ska byggas en tydlig nordisk dimension inför det stundande Natomedlemskapet.

Vad är Socialdemokraternas bekymmer med att den samlade prioriteringen från majoriteten grundar sig i vårt närområde och att vårt engagemang där fyller en särskilt viktig funktion? Det skorrar lite illa mot det resonemang som andra socialdemokrater för, inte minst försvarsutskottets Peter Hultqvists resonemang om att Sverige ska fokusera på att bygga en stark och tydlig nordisk gren under ett svenskt Natomedlemskap. Detta gör att vår provinsiella närvaro blir särskilt viktig.

Vårt ansvar i förhållande till dem vi är ombud för, det vill säga det svenska folket, gör också att det ställs särskilda krav på oss att ta ett särskilt ansvar i vårt närområde.

Detta är en tydlig prioritering. Det betyder inte att man lämnar alla andra områden därhän, men man måste prioritera för att samla kraft och göra rätt sak på rätt plats vid rätt tid. Varför är Socialdemokraterna upptagna med att vara överallt men i mindre utsträckning i det som är allra viktigast just nu, nämligen vårt närområde och området däromkring, inte minst Ukraina och Europa?

Anf. 70 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Aron Emilsson behöver inte undervisa mig om vikten av att ha ett starkt engagemang vare sig när det gäller Europafrågorna eller när det gäller Norden. Finland var ett av de länder som vi i praktiken åkte i skytteltrafik till under hela våren för att samordna politiken. Jag har suttit i EU:s ministerråd i tolv år. Jag har suttit i Europarådet.

Det är klart att alla vi socialdemokrater som har varit aktiva på den internationella scenen vet att engagemanget i närområdet – Norden, Europa och andra länder i Sveriges närhet – är extremt viktigt.

Problemet här är att den nya regeringen prioriterar ned andra delar av världen samtidigt som dessa delar kanske på ett sätt är viktigare än någonsin. Låt mig ta Afrika som ett exempel. Där ser vi hur ryska och kinesiska intressen flyttar fram sina positioner. Vi diskuterade ju precis utvecklingen i Mali och varför Sverige drar sig tillbaka från detta engagemang. Varför gör Sverige det? Jo, därför att ryska intressen har omöjliggjort detta uppdrag. Vi ser också att kinesiska intressen är lika engagerade. I detta läge är det fel att prioritera ned Afrika.

Latinamerika och alla länder där har i många år varit en väldigt viktig samarbetspartner med Sverige på många olika sätt. Varför ska man prioritera ned den delen av världen?

Det finns ingen motsättning här. Problemet är att den nya regeringen bara fokuserar på närområdet och inte bryr sig särskilt mycket om andra delar av världen. Det är detta vi kritiserar, och det kommer vi att fortsätta göra under de här åren.

Anf. 71 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Jag inleder mitt anförande med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på de i betänkandet upptagna motionerna.

Riksdagen beslutar om statens budget i två steg. Det första steget var beslut om ramarna för de 27 utgiftsområdena i budgeten. Detta beslut fattades i går, den 13 december. Det andra steget är att debattera och besluta hur pengarna ska fördelas inom varje utgiftsområde.

Det beslut vi debatterar nu handlar om det andra steget i processen. Eftersom utrikespolitikens inriktning hanteras av regeringen och inte främst är en budgetfråga, och eftersom budgeten antogs i går, kommer jag att fokusera på innehållet och inte på kronorna i utgiftsområde 5.

Fru talman! Vi lever i en oförutsägbar och osäker tid. Det råder krig i ett av våra grannländer.

Flera av hörnstenarna i den svenska utrikespolitiken och i våra samarbeten förändras och utmanas. Det gäller såväl vårt EU-samarbete som den transatlantiska länken och hur den regelbaserade världsordningen, som har

rätt under efterkrigstiden, ser ut i dag. Denna obehagliga insikt, att varken den demokratiska utvecklingen eller demokratin kan tas för given, har också sjunkit in hos oss alla.

Säkerhetsläget i Sveriges närområde har försämrats, och ansvaret ligger på ett alltmer hotfullt Ryssland. Låt mig nämna Georgienkriget 2008. Två områden i Georgien, Sydossetien och Abchazien, är fortfarande annekterade. Det gäller även Transnistrien i Moldavien. Och sedan den 24 februari i år pågår ett krig i Europa, ett fullskaligt anfallskrig där Ryssland attackerar.

De utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska utmaningar som Sverige och Europa men också resten av världen möter i dag är större än på länge. De är rent av de största i modern tid. Allt detta beror på Rysslands illegala anfallskrig gentemot Ukraina. Det handlar om säkerhet, men det handlar också om tillgången på mat, tillgången på energi och om det som alla brottas med i dag: inflation och skenande priser.

Detta visar hur viktigt det är att vi tillsammans med andra länder står fast vid att kriget i Ryssland är illegalt och ska bekämpas med alla till buds stående medel. Jag tänker inte minst på enigheten inom EU, vilken jag ser som viktig. Men jag tänker också på de beslut som har tagits i andra internationella organisationer. Jag är väldigt glad över att FN har lyckats rösta ned flera av de förslag som har lagts fram när det gäller Rysslands krig i Ukraina. Man har inte varit eniga, men en majoritet av länderna står bakom att fördöma kriget.

Jag noterar att regeringens intentioner med budgeten är att värna svenska intressen, som ett led i det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde. Fokus är framför allt på att Sverige och Europa ska stå enade och ska vara trygga. Sveriges utrikespolitik bör utgå från svenska intressen. Det borde vara självklart och inget som vi skulle behöva debattera här i dag. I arbetet ingår förstås våra gemensamma värderingar gällande mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, rättsstat och marknadsekonomi. Det ska vara vägledande för regeringens utrikespolitik. Det grundläggande intresset måste vara Sveriges och vår befolknings säkerhet samt vårt gemensamma välstånd.

Sverige har varit, är och kommer att fortsätta vara en röst att räkna med i de internationella organisationer som Sverige är medlem i. I det internationella arbetet kommer fokus att vara folkrätt, mänskliga rättigheter och demokrati – kort och gott en regelbaserad ordning.

Fru talman! Den omvärld jag beskriver ställer krav på Sverige som internationell aktör. Vi behöver internationell samverkan som fungerar. Det kan inte nog understrykas här i Sveriges riksdag. Vi behöver vara aktiva och föra en mer aktiv utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik än tidigare. Vi ska inta de platser vi kan för att driva på.

För att möta det försämrade säkerhetsläget i Sveriges närområde krävs fortsatta satsningar på Sveriges försvar och ett svenskt Natomedlemskap. De senaste 70 åren har Nato bidragit till fred och stabilitet i Europa men också i andra delar av världen. Nato är viktigare än någonsin för säkerheten i norra Europa efter den ryska aggressionen gentemot Ukraina. Tillsammans med ett starkare nationellt försvar är ett medlemskap i Nato vår främsta prioritering för att öka Sveriges säkerhet.

Sveriges ansökan om medlemskap i Nato, som inleddes redan under våren 2022, är högt prioriterad på dagordningen. Det paradigmskifte för

svensk försvars- och säkerhetspolitik som medlemskapet innebär kommer att vara vägledande för regeringens arbete. Ansökningsprocessen sker parallellt tillsammans med Finland, vilket är viktigt för våra två länder. Inget land ska lämnas ensamt åt sitt eget öde.

Fru talman! Låt mig, som en historisk anekdot, nämna att detta inte är första gången som Sverige samarbetar med andra länder och organisationer. Vi kan gå tillbaka till rysshärjningarna på 1700-talet. Sverige fick faktiskt stopp på dessa tack vare ett samarbete med grannländerna runt Östersjön. Samarbete har varit viktigt och kommer att fortsätta vara viktigt.

Europasamarbetet är också avgörande för fred och frihet i vår del av världen. EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Här krävs det förstås att Sverige bedriver en aktiv utrikespolitik för att påverka EU:s ställningstaganden och att EU bedriver en aktiv politik för att påverka omvärlden.

Under det första halvåret 2023, om ett par veckor, tar Sverige över ordförandeklubban i EU. Vi är många, en majoritet i utskottet, som välkomnar att regeringen avser att vidareutveckla EU:s utrikespolitiska instrument såsom diplomati, handel, bistånd, stabiliseringsinsatser, civila och militära förmågor och krishantering. Det är frågor som är viktiga för att möta dagens och morgondagens områden. Centralt för det svenska ordförandeskapet kommer att vara att skapa säkerhet för alla EU:s medborgare och att stödja Ukrainas energiförsörjning. Det gäller även klimatomställningen och att stärka unionens konkurrenskraft.

Vidare välkomnar majoriteten i utskottet regeringens prioriteringar för FN-arbetet där Rysslands illegala anfallskrig i Ukraina och konflikthantering i vårt närområde är prioriterade områden. En central fråga är förstås att stoppa Rysslands krig och att arbeta för att de spannmål som finns i Ukraina ska kunna skeppas ut dit där de behövs i världen.

Jag nämnde att det också finns andra organisationer och måste få nämna OSSE, fru talman. Eftersom jag har glädjen att inneha uppdraget som president i OSSE:s parlamentariska församling ser jag betydelsen av regeringssidans arbete. Tyvärr använder Ryssland även här sitt mandat till att blockera OSSE, eftersom beslutsformatet är konsensus minus ett. Jag ser fram emot och hoppas att Ryssland tar sitt förnuft till fånga så att Estlands kandidatur till ordförandeskapet 2024 inte fortsätter att blockeras. Det skulle vara mycket välkommet om Estland skulle kunna vara ordförande 2024, att ett grannland till oss kan inneha den viktiga posten. Det handlar om den europeiska säkerhetsordningen och 57 länder.

Jag vill även nämna Europarådet, som är en viktig organisation. Europarådets beslut att blockera Ryssland i mars 2022 välkomnar jag. Det ger Europarådet möjlighet att fokusera på kärnfrågor.

Jag vill också nämna OECD, eftersom OECD har en central roll i den regelbaserade multilaterala världsordningen genom att utarbeta underlag och analyser som är centrala för det fortsatta arbetet med stöd till Ukraina. Det är viktigt att veta vad vi gör, hur vi gör det och vad som händer efter att vi har vidtagit åtgärder.

Fru talman! Det behövs gemensamma lösningar för att lyckas komma vidare. Jag ser Norden som en viktig del i arbetet framåt. För att vi ska arbeta socialt hållbart och vara ledande i den gröna omställningen måste vi samarbeta med andra länder. Det kan vi inte göra själva. Jag är glad över att regeringen har uttalat detta.

Jag vill också nämna att regeringen avser att fortsätta arbetet inom ramen för det så kallade Stockholmsinitiativet för kärnvapennedrustning, vilket innebär att IAEA:s uppdrag för att förhindra spridning av kärnvapen samt för strålsäkerhet och strålskydd värnas. Detta står klart och tydligt i budgethandlingarna.

Fru talman! Låt mig slutligen nämna det fina arbete som Sverige gjorde förra gången vi hade regeringspositionen i FN. Sverige var drivande för Arms Trade Treaty, ATT, ett fördrag för handel med vapen. Sverige tillhörde också de första länder som signerade avtalet som det såg ut då, den 3 juni 2013. Detta visar med tydlighet att Sverige under borgerlig regering har arbetat väldigt målmedvetet och tydligt i FN och kommer att fortsätta göra detta.

Anf. 72 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag lyssnade noggrant till Margareta Cederfelts inlägg för att försöka höra om det fanns svar på de frågor som jag hade ställt angående kärnvapen. Hon har haft tre tillfällen att svara: två repliker till mig och sedan ett huvudanförande. I den här replikomgången får hon två tillfällen till att klara ut denna frågeställning.

Jag måste ärligt talat säga att vi från Socialdemokraternas sida från början trodde att det var ett missförstånd när den här diskussionen kom upp och först utrikesministern, sedan försvarsministern och därefter statsministern svajade i en så här central fråga, nämligen om vi ska ha kärnvapen på svensk mark eller inte när vi går med i Nato. Det var så tydligt uttalat före valet att vi inte skulle det. Men varje gång vi har ställt frågor om detta nu efter valet har vi mötts av undanljudningar, ordklyverier och försök att komma undan själva sakfrågan.

Jag vill påminna om att det här inte är vilken fråga som helst. Omedelbart efter det att utrikesministern hade uttryckt sig på det här sättet väcktes en diskussion i ryska medier om att man nu kanske behöver rikta om sina kärnstridspetsar mot Sverige. Att det första uttalande som utrikesministern gör i de här frågorna innebär att det väcks en diskussion i Ryssland av den här karaktären är ingen bra start. Vår säkerhetspolitik måste bidra till ökad säkerhet, inte minskad säkerhet. Man leker inte med den här typen av frågor.

Min fråga är återigen: Vilken är egentligen regeringspartiernas linje nu? Står ni fast vid vad ni sa före valet, det vill säga att vi inte ska ha några kärnvapen på svensk mark, eller svajar ni nu? Om ni gör det senare är det faktiskt ganska allvarligt.

Anf. 73 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Låt mig nämna för Morgan Johansson vad hans partikollega, den socialdemokratiska finländska statsministern, svarat på en journalists fråga om Finland och Sverige kommer att göra förbehåll för kärnvapen vid Natoansökan. Den socialdemokratiska finländska statsministern svarade: Den frågan blir aktuell när vi har blivit medlemmar. Vi håller fast vid att vi inte vill stänga några dörrar.

Vi står på precis samma linje, för det är viktigt att vi gör en gemensam ansökan tillsammans med Finland och att Sverige och Finland kan bli medlemmar samtidigt. Detta behövs med tanke på säkerhetsläget. Vi har

samma uppfattning som den socialdemokratiska statsministern i Finland, fru talman, ingen annan.

Anf. 74 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Återigen görs ett försök att blanda bort korten. Jag ställde inga frågor till den finländska statsministern. Jag ställde frågor till Margareta Cederfelt. Gäller beskedet som ni gav före valet även nu efter valet?

Ulf Kristersson stod i den här kammaren under debatten i maj och underströk att vi hade samma linje i detta. Vår linje från allra första början, från de allra första beskedet från den socialdemokratiska regeringen om att vi öppnade för Natomedlemskap, har varit just att vi inte ska ha några kärnvapen på svensk mark. Detta instämde Moderaterna i då. Nu efter valet försöker ni plötsligt blanda bort korten och säga: Så menar vi kanske inte. Vi får väl se vad det blir så småningom.

Det är precis det här som är så farligt i utrikespolitiken. Man kan inte hålla på och glida på det här sättet. Det blir farligt när de signalerna går ut. Utrikespolitiken är ibland digital – antingen är det noll eller så är det ett. Intrycket av ett lands hållning och hur den tas emot utomlands har väldigt stor betydelse.

Nu är det dessvärre så att den nya regeringen har varit otydlig. Det är därför jag ställer frågan om och om igen. Jag förstår att jag inte får några bättre svar, åtminstone inte av Margareta Cederfelt. Vi får väl ställa samma fråga igen till utrikesministern när han kommer till utskottet i morgon, för vi ger oss inte på denna punkt. Det är viktigt att vi klarar ut att det som gällde före valet faktiskt också gäller efter valet.

Än en gång: Man leker inte med den här typen av besked, för det noteras i omvärlden och leder till ökade risker för vårt land. Spela inte med den här typen av frågor!

Anf. 75 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Jag förstår inte varför Morgan Johansson står här och upprepar och upprepar detta. Är det för att skapa sig en egen sanning och en egen bild? Jag har svarat på frågorna. Morgan Johansson borde lyssna på vad jag säger. Det är inte så dumt att lyssna ibland, även för en före detta minister. Jag har refererat till Danmark och Norge. Jag har refererat till hur situationen ser ut i vår nordliga region. Jag har refererat till vad Morgan Johanssons partikollega i Finland har sagt. Jag har också sagt att vi gör en gemensam ansökan. Att gå in med ett förbehåll i en ansökningsprocess är inget som andra länder har gjort – Danmark och Norge – och inget som Finland vill göra. Vi ansöker samtidigt som Finland. Vad mer kan jag svara Morgan Johansson? Jag kan inte säga annat än att det är dags att börja lyssna på de svar som lämnas och inte upprepa tomma ord.

Anf. 76 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Margareta Cederfelt har gjort sig känd som en förkämpe för kurdernas rättigheter. Det är intressant att vara det som moderat i en tid när man ansöker om svenskt Natomedlemskap och Erdoğan har lyckats sätta krokben för den svenska ansökan. Han har fått in Sverige i ett avtal i Madrid och sedan de facto fått allting att handla om kurder i Sverige i stället för om svensk säkerhet.

Jag är själv förkämpe för kurdernas rättigheter, i Sverige, i Turkiet och i andra delar av världen, och undrar hur andra förkämpar tänker. Jag undrar hur Margareta Cederfelt ser på de utvisningar som nu sker från svensk sida. Ett ökat samarbete mellan säkerhetstjänster leder till att man från kurdisk sida upplever att man blir jagad igen på samma sätt som man en gång blev i och med det så kallade PKK-spåret i Palmeutredningen. Framför allt har Erdoğan med sin bristande demokratisyn krympt det demokratiska utrymmet i Turkiet och i sina grannländer under de senaste åren. Jag undrar helt enkelt hur Margareta Cederfelt ser på denna situation.

Anf. 77 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Det stämmer. Jag står på kurdernas sida. Det har jag gjort i väldigt många år, och det kommer jag att fortsätta göra. Jag står också för en ordning där terrororganisationer som PKK är terrororganisationer och ingenting annat. Detta är för mig två principer som är i allra högsta grad förenliga.

Låt mig nämna att när den socialdemokratiska regeringen slöt ett avtal med Turkiet i samband med toppmötet i Madrid lovade Socialdemokraterna där att Sverige inte ska stödja PYD eller YPG. Moderaterna har som bekant ingen annan uppfattning i den frågan.

Självklart måste det vara en rättssäker process. Det finns många fler frågor som det handlar om när Turkiet nu blockerar Sveriges medlemskap. Jag skulle vilja säga att det finns ingångar framåt.

Detta är på grund av att regeringen diskuterar med Turkiet. Ska det finnas ett samarbete, ska det finnas en väg framåt, måste man kunna diskutera, mötas och se var det finns framkomliga vägar. Det tror jag är enda vägen framåt.

Sedan är jag oerhört stolt över och förvaltar det kapital jag har där jag i år blev utsedd till årets kurdvän. Det tänker jag fortsätta att vara.

Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack, Margareta Cederfelt, för att du tänker fortsätta, och grattis till det fina priset!

Den rapportering som vi har sett om Nato under våren handlade väldigt mycket om hur många centimeter som Sverige har kommit närmare ett Natomedlemskap varje dag fram till det att regeringen ansökte. Tittar man på den rapportering som vi har sett under hösten kan man konstatera att det snarare handlar om hur många mänskliga rättigheter vi har gett upp i dag för att få komma med i Natomedlemskapet. Det är vad som oroar mig som kurdvän och jag hoppas också Margareta Cederfelt som kurdvän. Man ser hur Erdoğan nyttjar den svenska ansökan för att bekämpa kurder och inte terrorister.

Erdoğan slänger sig med det begreppet hela tiden. Han har till exempel inte varit intresserad av en oberoende granskning av den bomb som tragiskt nog smälldes i Istanbul när man krävde det. Han har redan bestämt vem det är som är förövaren och därigenom bombat och hotat nordöstra Syrien, ett område som kallas för Rojava.

Sverige har nu öppnat för vapenexport till Turkiet. Det gör att vi de facto, om Erdoğan gör verklighet av hotet att attackera området Rojava, också blir medansvariga för hans möjligheter att attackera. Det kommer

att bli ett fullständigt kurdiskt blodbad när kurderna tänker försvara sig till sista person i det området.

Det gör också att man är orolig för alla kurder här i Sverige som riskerar utvisning. Vi har sett hur Turkiet och turkiska medier varje gång det sker gör en grej av det. Man kan absolut som Margareta Cederfelt vilja gå med i Nato. Men ska man vara en kurdisk förkämpe måste man också klara av att stå upp mot despoten Erdoğan.

Då är avtalet och framför allt konsekvenserna av avtalet som vi nu har diskuterat sedan i juni väldigt allvarliga. Jag hoppas att Margareta Cederfelts röst kommer att vara stark internt i Moderaterna och i regeringssamarbetet just för att stå upp för de kurdiska rättigheterna som Margareta tidigare har gjort.

Anf. 79 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Nu hör det till att Håkan Svenneling har en bild av Nato-medlemskapet som gör att debatten får slagsida.

Jag hävdar fortfarande att det är viktigt med de samtal som förs mellan Sveriges statsminister och Turkiets president. Jag tror att det är enda sättet att nå fredliga lösningar som leder framåt. Det vet vi att det är i alla andra sammanhang, och det kommer det att vara här också.

Jag vet också att USA har uttalat sig i de här frågorna och att Storbritannien uttalat sig. Det är så det fungerar. Det är också därför som jag ser framtiden an med tillförsikt.

Anf. 80 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Rysslands oförlåtliga krig mot Ukraina och ifrågasättande av den europeiska säkerhetsordningen skapar politisk oro och utmaningar i vårt närområde. Det ukrainska folket har de senaste nio månaderna visat att det vägrar att låta sig underkuvas av despotens Putins imperialistiska ambitioner. Med stöd från omvärlden har det heroiskt stått upp och försvarat sitt land mot en hänsynslös och brutal angripare som inte drar sig för att dagligen begå krigsbrott som nu kan räknas i tusental.

Omfattande sanktioner mot Ryssland tillsammans med vårt militära stöd har varit viktigt för den ukrainska militärens framgångar, såsom återtagandet av staden Cherson. Men nu avgörs långsiktigheten i vårt stöd. Nu krävs det mer än militära resurser för att klara den kalla vintern, särskilt som den ryska militären medvetet siktar in sig på civila mål som energiförsörjning. Därför är enighet i både Sverige och EU viktigt för det ukrainska folket. I Sverige upplever jag att enigheten är stor samtidigt som vi ser flera tecken på att den vacklar inom EU.

Herr talman! Det är därför jag så starkt ogillar statsministerns upprepade attacker på Vänsterpartiet om det militära stödet till Ukraina. Alla partier var för det militära stödet. Skillnaden fanns i formerna. Innan den nye statsministern blev vald var det viktigt att framhålla enigheten hos svenska politiker i stödet. Det gjorde vi till exempel i de säkerhetspolitiska överläggningarna mellan riksdagens alla partier.

Det måste vi fortsätta att göra. Det är viktigt att göra det. Det ukrainska motståndet blir inte starkare av oenighet i vare sig Sverige eller EU. Jag var glad för statsministerns ord tidigare i dag och även i EU-nämnden i går som nu signalerar ett annat tonläge från vår statsminister.

I augusti 2020 hävdade Alexandr Lukasjenko att han vunnit det så kallade valet i Belarus. Det hade han inte. Det belarusiska folket reste sig i miljontal och demonstrerade. Men Lukasjenko skydde inga medel och kuvade folket genom brutal repression mot allt och alla. Men framför allt sitter han kvar tack vare stöd från sin diktatorkompis Putin.

Europa och västvärlden gjorde många fel inför valet, och efter valet tog det alltför lång tid innan sanktioner kom på plats. Men striden om demokratin i Belarus är långt ifrån över. I förra veckan besökte Lukasjenkos utmanare Svetlana Tichanovskaja ännu en gång Sverige. Ett av hennes budskap var att stödet till oppositionen som befinner sig i bland annat Litauen, Polen och Sverige måste fortsätta men framför allt öka i ekonomiska tal. I över två år har aktivister på frivillig basis kämpat för demokratin i Belarus. Nu måste vårt stöd till dem bli mer långsiktigt och hållbart så att deras kraft inte falnar.

Samma sak gäller alla ryssar som nu vänder sin rygg mot diktatorn Putin. De kämpar för ett annat Ryssland, ett demokratiskt Ryssland. Om vi stöder dem stöder vi också möjligheten till ett säkrare närområde.

Under Putins tid vid makten i Ryssland har landet gått från en begynnande demokrati tillbaka till en diktatur. I dag ser vi ett reaktionärt, konservativt och patriarkalt styre som förtrycker oppositionella och människorättsförsvarare samt agerar aggressivt mot sina grannländer och spelar en destabiliserande roll i världspolitiken.

Den auktoritära utvecklingen kulminerade i och med Rysslands orättfärdiga anfallskrig den 24 februari i år. Ryssland har därmed visat att det är ett reellt säkerhetspolitiskt hot för sin omgivning. Men Putins regim är även ett hot mot alla de invånare som motsätter sig styret eller som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga.

Den ryska oppositionen, bestående av modiga hbtq-aktivister, feminister, människorättsförsvarare och miljökämpar, behöver stöd från omvärlden. Att stödja dem är att stödja en demokratisk utveckling i Ryssland och att förbättra säkerheten både för dem och för Rysslands grannländer.

Det är mot denna bakgrund som Vänsterpartiet avsätter 10 miljoner i stöd till rysk och belarusisk opposition för 2023. Vi hoppas sedan att stödet kan trappas upp ytterligare 2024 och 2025 till 30 miljoner.

Under årets allmänna motionstid har Vänsterpartiet också skrivit en ny motion om sin politik som handlar om den auktoritära utvecklingen i Ryssland. Jag hoppas att fler partier i riksdagen uppmärksammar behovet av stöd till den ryska och belarusiska oppositionen och att vi i framtiden kan få se dessa förslag bli verklighet. Jag vet att det till exempel bedrivs ett viktigt och bra arbete i riksdagens Belarusnätverk.

Herr talman! Detta betänkande handlar också om de utbetalningar vi gör till internationella organisationer. Få internationella organisationer globalt är så viktiga som FN och FN-systemet med dess olika underorganisationer. Det är ett viktigt stöd från Sverige som bidrar till en bättre värld.

Det är därför det är så oroväckande att regeringen nu signalerar en nedprioritering av FN, framför allt genom att svenskt bistånd sänks till FN:s organisationer och i förlängningen till världens fattigaste. Detta är dock inte inom ramen för det här utgiftsområdet, utan det kommer att debatteras i nästa vecka i den biståndsdebatt vi då ska ha.

Få organisationer verkar på så många platser i världen som FN:s organisationer. De är kvar på plats i länder som andra organisationer lämnar,

till exempel i Afghanistan. De skapar dock ibland ett beroende till regimer för att kunna verka i länder som Burma och Iran. I och med att alla FN-chefer inte är svenska puritaner kan det leda till att de agerar svagt gentemot de regimer de har kontakt med.

Så är nu tyvärr fallet med Iran. Den iranska regimen begår dagligen brott mot mänskliga rättigheter, något som har intensifierats sedan mordet på Jina Mahsa Amini i september och som har lett till gripanden, miss-handel, tortyr, dödande och avrättningar av demonstranter. Många av dem är unga som kämpar för sin frihet och för sina mänskliga rättigheter. Därför är det viktigt att FN-systemet inte viker ned sig mot regimen utan står upp mot och kritiserar regimer oavsett var mänskliga rättigheter kränks.

FN-systemet har också visat handlingskraft när nu FN:s råd för mänskliga rättigheter inlett en granskning av Iran. Regimen har såklart svarat med att inte tillåta FN att komma till landet, men i en digital värld där videoklipp sprids i sociala medier har detta mindre betydelse. Granskningen kommer att ske ändå, och förhoppningsvis leder den till att de ansvariga en dag ska straffas. För strafffrihet ska inte råda. En dag ska dessa mördare dömas.

Med det vill jag säga att Vänsterpartiet ser budgeten som en helhet. Vi kommer inte att delta i beslutet vid dagens votering, men vi står bakom vår motion och vårt särskilda yttrande med anledning av utgiftsområde 5 Internationell samverkan.

Anf. 81 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i utrikesutskottets betänkande beträffande utgiftsområde 5 Internationell samverkan. Därmed yrkar jag också avslag på de uppräknade motionerna på området.

Riksdagen har beslutat att målet för utgiftsområdet är att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder. Det är något som jag tror alla ser har blivit viktigare i och med vår mycket oroliga samtid, som präglas av ackumulerade kriser skapade av Rysslands orättfärdiga och olagliga krig i Ukraina.

I sin, enligt min mening, framsynta och offensiva budgetproposition på området betonar regeringen att insatser som finansieras genom utgiftsområdet ska ses i ett sammanhang där även effekterna av andra insatser eller samverkan bidrar. Det är alltså viktigt med relationsskapande på olika nivåer och i olika forum.

Utgiftsområdet innehåller fem olika områden: internationell krishantering och fredsfrämjande insatser, forskning om säkerhetspolitik, nedrustning och icke-spridning, exportkontroll, nordiskt samarbete och Sverige-främjande.

Alla dessa delar måste ses som en helhet. Sverige står nämligen inför de största utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska utmaningarna i modern tid. Rysslands anfallskrig mot Ukraina innebär att utrikes- och säkerhetspolitiken måste omprioriteras för att möta de hot som Sverige och Europa står inför. Att värna svenska intressen och stå upp för demokratiska värderingar i samarbete med EU och genom aktiv diplomati och internationellt samarbete är själva kärnan i svensk utrikespolitik.

Ett ansvarsfullt och engagerat svenskt medlemskap i internationella organisationer ser till att vi får gehör för denna politik. Respekten för det

regelbaserade internationella systemet, som bygger på folkrätten, är central och har ställts på sin spets genom Rysslands anfallskrig mot Ukraina och genom ett offensivt Kina. Vi ser även vad som pågår i Iran, för att nämna ytterligare ett område.

Det är viktigt att Sverige även fortsatt värnar den europeiska säkerhetsordningen och respekten för mänskliga rättigheter. Det måste helt enkelt ses som grundläggande för utrikespolitiken.

Jag tycker också att det är bra att regeringen pekar på det självklara att man avser att verka för jämställdhet och kvinnors rättigheter och deltagande som en förutsättning för hållbar säkerhet.

Det stundande svenska ordförandeskapet i EU bör även nämnas i och med att vi i dag här i kammaren har fått lyssna till statsministern när han presenterade det svenska ordförandeskapets prioriteringar. Säkerhet och enighet är ett område. Resiliens och konkurrenskraft är ett annat mycket viktigt område. Väststånd, grön omställning och energiomställning är ett tredje. Det fjärde är demokratiska värden och rättsstatsprincipen, alltså vår grundval.

Ordförandeskapets prioriteringar återspeglar ståndpunkter som Sverige länge har förespråkat inom EU, men de svarar också upp mot de aktuella geopolitiska och ekonomiska utmaningar som unionen står inför.

Herr talman! I och med den fullständiga enighet vi har haft här i riksdagen för det omfattande stödpaketet till Ukraina med såväl luftförsvar som vinterutrustning samt det breda stödet här i kammaren för Natoansökan tycker jag att det borde finnas goda förutsättningar för en fortsatt god samsyn i frågorna inom utgiftsområdet även i fortsättningen.

Anf. 82 ANNA LASSES (C):

Herr talman! Ukraina, Iran, Afghanistan, Myanmar – listan över länder där det råder krig och där mänskliga rättigheter kränks på ett ofattbart sätt varje dag kan göras mycket lång.

Vi är alla medvetna om det nya läge som råder i världen. Vi vet att pandemin tillsammans med uppblossande konflikter gör att fattigdomen ökar världen över. Vi vet att vi har en stor och växande andel barn runt om i världen som knappt har fått gå i skolan en enda dag, vilket inom ett par år kommer att innebära allvarliga konsekvenser i form av arbetslöshet och utanförskap och att flickor gifts bort – och så rullar spiralen lätt på.

Klimatkrisen, som är här och nu, riskerar i allt högre grad att haka i och förvärra de konflikter som vi människor skapar. Tillsammans driver detta människor på flykt från drabbade områden med torka, översvämningar och påver infrastruktur.

Samtidigt har vi länder som Kina, som arbetar långsiktigt och strategiskt för att öka sitt inflytande i världen.

Sverige är ett öppet och generöst land, som står upp för och försvarar varje individs rättigheter. Vi är ett land som är berett att ta ansvar och hugga i där det behövs och som inte nöjer sig med att göra minsta möjliga insats och i varje stund bara se till vad som gynnar oss bäst just här och nu. Det är en bild som jag och Centerpartiet är stolta över och i alla lägen tänker fortsätta att försvara och arbeta för.

Jag ska dock erkänna att jag ändå är lite orolig. Det är kanske i onödan; vi får väl se. Men det kanske ändå är så att regeringen tar lite för lätt på den unika position som Sverige har.

Efter de diskussioner vi haft i utskottet vet jag att vi alla delar bilden av att vi behöver stärka vår beredskap. Samarbetet i Norden och närområdet måste stärkas och prioriteras. Alla länder inom EU måste göra sitt yttersta så att EU blir den samlande kraften för att försvara demokratin och rättsstatens principer. När det handlar om det genuina och äkta stöd som finns rörande Ukraina, på såväl kort som lång sikt, råder absolut enighet.

Majoriteten av oss är också mycket måna om att Sverige så snart som möjligt blir fullvärdig medlem i Nato för att öka vår säkerhet.

Men man måste kunna hålla flera saker i huvudet samtidigt. Vi får inte glömma bort resten av världen. Vi får inte hamna i ett läge där vi strävar efter att ta minsta möjliga ansvar, utanför och i närområdet, ett läge där vi gör så lite som möjligt och hela tiden stirrar oss blinda på vad som kortsiktigt gynnar Sverige här och nu.

Det kanske är här som vår oro ligger. Regeringen betonar närområdet inom internationell samverkan, vilket jag absolut tycker är viktigt. Men samtidigt lägger man om inrikespolitiken – migrations- och integrationspolitiken – från att välkomna den som behöver trygghet till att avskräcka människor från att försöka ta sig till Sverige. Man skär också ned på, eller rättare sagt tar bort, enprocentsmålet för biståndet. Vi är också många som upplever att ansvaret för klimatet kastas åt sidan. När allt detta sker samtidigt riskerar det att förvandla bilden av Sverige till att vi är ett land som i stället bygger murar mot omvärlden och att vi lämnar ledartröjan därhän i ett läge då vi behöver göra exakt tvärtom.

Men jag har kanske missuppfattat allt, för det finns absolut bra delar i regeringens förväntade politik. Förhoppningsvis är det de delarna som kommer att vara i fokus. Jag hoppas det. Än så länge är mycket ganska otydligt, och det kanske inte är så konstigt eftersom det är en ny regering. Men vi väntar med spänning på regleringsbrev som förhoppningsvis kommer att klargöra en hel del.

Centerpartiets budgetförslag fokuserar på att Sverige ska vara en aktiv partner på den internationella arenan. Vi ska bidra till fred, säkerhet, demokrati och klimatomställning genom handel, erfarenhetsutbyte, diplomati och bistånd men också genom militära insatser. För vi tror att det som är bra för världen kommer att gynna Sverige, även om det sker på andra sidan jordklotet. Det som är bra för demokratin kommer att gynna Sverige, oavsett var i världen det sker. Det som är bra för klimatet på jordklotet kommer också att gynna Sverige. Därför måste Sverige fortsätta ta ansvar, åter ta på sig ledartröjan och envist kämpa för det som vi är bäst på – att hitta lösningar och stå upp för klimatet, demokratin och rättsstatens principer.

Precis som övriga har varit inne på ser vi budgeten som en helhet. Vi deltar därför inte i beslutet utan står bakom vårt eget förslag.

Anf. 83 MARTIN MELIN (L):

Herr talman! Sverige har en lång tradition av att vara en engagerad medlem av Förenta nationerna. Till detta kommer ett aktivt medlemskap i EU och OSSE.

Vårt intresse för internationella frågor och vår trovärdighet i fråga om utrikes- och säkerhetspolitiken har gjort Sverige respekterat i omvärlden. Sverige har också en tradition av att snabbt finnas på plats med personal och materiella resurser i katastrofområden och i krisområden. Bara förra

året deltog Sverige vid 40 civila och militära insatser, något som vi fick internationellt erkännande för.

För oss liberaler måste respekten för mänskliga rättigheter, inte minst jämställdhet och kvinnors rättigheter, vara en av grundstenarna i utrikespolitiken. Vi kommer alltid att uppmärksamma förtryck och orättvisor, och vi stöder kampen i länder som Iran, Taiwan och inte minst Ukraina. Sverige kommer bäst till sin rätt genom ett fortsatt engagemang och som en stark och engagerad makt inom EU, OSSE och andra organisationer, såsom FN.

I budgeten för utgiftsområde 5 Internationell samverkan avsätter regeringen 1,3 miljarder kronor för internationella organisationer. Det är en väl avvägd summa, och den är anpassad efter behov. Jag är glad att den åsikten delas av de flesta partierna i riksdagen.

Säkerhetsläget i världen just nu, inte minst med anledning av det ryska oprovocerade och hänsynslösa anfallskriget mot Ukraina, har såklart tvingat oss att tänka om och tänka annorlunda än för ett par år sedan. Vi måste nu stärka vår militära och civila försvarsförmåga, men framför allt måste vi fortsätta att stötta EU:s sanktioner mot Ryssland och vara med och kontrollera att sanktionerna efterlevs. Detta kostar pengar, men även här avsätter regeringen en väl avvägd summa i budgeten.

Med ett starkt gemensamt EU, inte minst när det kommer till utrikes- och säkerhetspolitiken, kommer vi att kunna sätta press på Ryssland och ge Ukraina den hjälp de behöver, inte minst materiellt, finansiellt och humanitärt.

Vi liberaler är också glada över att se att det numera finns ett brett stöd i riksdagen för att ingå i Nato, och vi ser fram emot att Sverige kommer att spela en aktiv roll även inom den organisationen.

Jag har full förståelse för att det finns de som vill hjälpa hela världen, skydda alla och bekämpa alla orättvisor. Det vill jag som liberal också. Jag noterar även att antalet demokratier i världen minskar, att fattigdomen ökar och att antalet människor som måste fly från orättvisor ökar. Jag ser detta, och jag skulle också vilja hjälpa alla.

Men precis som i andra budgetar måste vi prioritera. Och med det säkerhetsläge som råder måste Sverige prioritera säkerheten och insatser i vårt närområde och i Europa.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag under utgiftsområde 5 Internationell samverkan och avslag på motionerna.

Anf. 84 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Sverige präglas av höga energipriser, inflation, klimatkris och en kraftig förlust av biologisk mångfald, vilket skapar stora parallella utmaningar. Samtidigt pågår ett krig i Europa, svältkatastrofer och extrem fattigdom runt om i världen.

Miljöpartiets budget för 2023 visar att det går att tänka nytt. Vi kan nå våra klimatmål trots tuffa ekonomiska tider och en osäker omvärld samtidigt som vi ökar jämlikheten, stärker jämställdheten och tar tag i våra stora välfärdsutmaningar. Vi vill bygga ett nytt grönt folkhem.

Regeringens politik och budgetproposition går tyvärr i helt motsatt riktning. Över en tredjedel av reformutrymmet läggs på ökade fossila subventioner, med ökade utsläpp som följd. Det stärker inte välfärden utan utarmar centrala verksamheter för utbildning och vård.

Miljöpartiets budgetmotion innehåller en historiskt stor klimatsatsning på 100 miljarder kronor per år i tio år. Paketet innehåller pengar till industrins och hela samhällets omställning, en utbyggnad av den förnybara energin och kraftiga satsningar på energieffektivisering och klimatanpassning. Vi lägger fram en kraftig förstärkning av miljöarbetet för att stoppa överfisket, bevara levande sjöar och hav, återväta fler våtmarker och skapa bättre system för att bevara värdefull natur.

Människor måste också ha ekonomiskt stöd i krisen. Därför föreslår vi en skattereduktion för människor som bor i glesbygd, höjt barnbidrag och studiestöd samt höjd allmän pension. Vi inför även ett högkostnadsskydd på tandvård. Att välfärden fungerar är avgörande för människors vardag och trygghet. Utbildning och vård ska hålla hög kvalitet för alla. Högre generella statsbidrag till landets kommuner och regioner är då avgörande. Våldet måste minska, såväl på gatorna som i hemmet. Ökat stöd till kvinnojourerna måste till.

Vår budget tar också fasta på att samarbete bygger styrka. Gemensamma globala utmaningar löser vi tillsammans. Därför föreslår vi en biståndsbudget där målet är 1,25 procent av bni och 200 miljoner kronor till loss and damage-fonden inom COP 27. I vårt förslag om det nya gröna folkhemmet finns lösningar på flera av de utmaningar vi nu har att ta oss an. Tillsammans bygger vi framtiden.

Herr talman! Sverige ska vara en internationell röst för demokrati, fred och mänskliga rättigheter. Nu är inte tiden för att backa från våra internationella åtaganden, tvärtom. Regeringens politik är ett bakslag för den svenska utrikes- och utvecklingspolitiken och ett tydligt avsteg från de värden som framhölls då Sverige drev en feministisk utrikespolitik. Samarbete är avgörande i en svår tid med svåra utmaningar. Därför vill vi att Sveriges avgifter till internationella organisationer ska öka från den nivå som vi sett de senaste åren.

Ett starkt FN är viktigt för omställning till hållbara och demokratiska samhällen i hela världen. Internationellt samarbete är viktigare än någonsin. FN är den enda arenan som inkluderar och har legitimitet hos hela världssamfundet, och det är därför viktigt att bland annat internationella säkerhetsfrågor i så stor utsträckning som möjligt hanteras inom FN:s ram och att Sverige är en aktiv och engagerad medlem.

Att FN består av merparten av alla världens länder är en styrka – men också en oerhörd utmaning, då många av medlemmarnas företrädare är från brutala och odemokratiska regimer. Miljöpartiet vill att FN ska ha ett tydligare och mer kraftfullt mandat att samordna arbetet med globala frågor som klimatförändringarna, natur- och miljöförstöring och fattigdom samt arbetet för utveckling, mänskliga rättigheter och fred.

När världssamfundet engagerar sig för fred är ofta den väpnade konflikten redan ett faktum, och när en vapenvila uppnåtts trappas engagemanget ofta ned. Den gröna säkerhetspolitiken vill bryta med det mönstret. Fred är inte bara avsaknaden av våld. Därför handlar fredsarbete också om att understödja grunden för fredliga samhällen.

Det är viktigt att fler stater bidrar till FN:s fredsbevarande styrkor, och Sverige har som rikt och alliansfritt land särskilt goda skäl att göra detta. Genom att delta i internationella fredsfrämjande insatser kan vi bidra till att förebygga, hantera och lösa kriser och konflikter samt underlätta och stödja fredsbyggande. Huvudsyftet med sådana insatser ska alltid vara att

bidra till en bättre framtid för lokalbefolkningen. Insatserna ska syfta till att värna internationell fred och mänsklig säkerhet med utgångspunkt i folkrätten. Militära medel kan bara övervägas när alla andra alternativ uttömts.

Herr talman! Sverige ska även bidra till militär nedrustning i världen. Dagens möjligheter till undantag för export av krigsmateriel måste avskaffas eller begränsas mycket kraftigt. ISP kommer att behöva mer resurser för att hantera den ökade mängd ärenden som kan komma att bli aktuella i och med Sveriges medlemskap i Nato. Det är av yttersta vikt att ISP kan fortsätta göra en noggrann prövning av bland annat demokratikriteriet, särskilt nu när Sveriges internationella åtaganden öppnar upp för export till länder som tidigare inte varit aktuella. Den svenska vapentillverkningen och vapenexporten får inte urholka arbetet för fred, demokratisering och mänskliga rättigheter.

För att värna grundvärden i svensk utrikes- och säkerhetspolitik såsom demokrati, mänskliga rättigheter och respekt för rättsstatens principer får inte Natomedlemskapet urvattna det svenska regelverket för krigsmateriel-export. Hänsyn till alliansen eller dess medlemmar får inte tillåtas väga över i bedömningen av export till odemokratiska stater, till stater som allvarligt och omfattande kränker mänskliga rättigheter eller till länder i väpnad konflikt eller som riskerar väpnad konflikt.

Herr talman! Svensk forskning om nedrustning och icke-spridning i detta nya säkerhetspolitiska läge måste öka. Ryssland hotar att använda kärnvapen mot Ukraina, och de senaste åren har vi sett hur kemiska vapen använts i krigföring i bland annat Syrien. I och med ett svenskt Natomedlemskap förväntas regeringen ställa sig bakom Natos kärnvapenpolitik. För att väga upp dessa nya hot om användning av kemiska eller nukleära vapen och i ljuset av en eventuell ny kärnvapenlinje är det nödvändigt att forskning om nedrustning och icke-spridning stärks kraftigt. Vi vill därför se ökade anslag till Utrikespolitiska institutet, Alva Myrdal-centrum för kärnvapennedrustning, FOI:s CBRN-verksamhet och andra projekt, både i Sverige och utomlands, som genomförs på området – särskilt inom kärnvapen- och nedrustningspolitik generellt samt uppföljning kring följdeleveranser och användning av artificiell intelligens i vapensystem.

Herr talman! Miljöpartiet har en vision om global nedrustning och fred. I den visionen ingår ett övergripande mål om ett avskaffande av världens kärnvapen. Tillgången till kärnvapen utgör ett av de allvarligaste säkerhetshoten i vår tid, med potential att fullständigt utplåna mänskligheten och annat liv på jorden. Därför driver vi kraftfullt att Sverige ska ansluta sig till FN:s konvention om ett globalt kärnvapenförbud och öka ansträngningarna i det internationella nedrustningsarbetet. Vi vill att kärnvapen-länderna gemensamt och ömsesidigt nedrustar sina arsenaler.

I dag går dessvärre trenden åt fel håll. De senaste åren har flera viktiga kärnvapenavtal övergetts av kärnvapenländer, samtidigt som flera länder har börjat uppgradera och utöka sina arsenaler. Ambitionerna för nedrustning måste öka dramatiskt för att stoppa denna utveckling.

Sverige var ett av de första länderna att skriva under icke-spridningsavtalet, och Sveriges regering har markerat att vi inte vill ha kärnvapen på svensk mark. Sverige har dock till skillnad från Finland inte lika starkt reglerat i lag att kärnvapen på svensk mark är förbjudet, något som vore önskvärt för att göra den svenska linjen ännu tydligare och svårare att

ändra med kort varsel vid eventuella påtryckningar. Sverige bör också likt Nya Zeeland verkställa förbudet genom inspektioner av exempelvis gästande örlogsfartyg, också om Sverige går med i Nato.

Miljöpartiet vill att Sverige fortsätter arbeta för kärnvapenedrustning och för principen om no first use samt att Sverige uttryckligen förbjuder införsel av kärnvapen, både i freds- och i krigstid, i vårt land. Vi vill att Sverige ska verka för ett demokratikrav inom Nato samt att Nato inte ska ha permanenta trupper eller baser på svenskt territorium.

För mer information vill jag hänvisa till Miljöpartiets fantastiska budgetmotion, som tyvärr föll i och med att budgetramarna togs i går.

Ursäkta att jag drog över tiden, herr talman!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 12 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Kulturutskottets betänkande 2022/23:KrU1
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop.
2022/23:1 delvis)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 85 BO BROMAN (SD):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Efter åtta år av rödgrönt styre har vi äntligen en ny regering på plats och en blågul budgetproposition framför oss. Denna budget har vi sverigedemokrater varit med och tagit fram tillsammans med våra samarbetspartier Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Vi fyra partier är eniga om att Sverige har ett flertal stora problem, och vi är redo att göra det som krävs för att lösa dessa.

Denna budget är däremot inte ett alexanderhugg som kommer att lösa alla Sveriges problem inom ett år, men den är en bra början. Vi bibehåller a-kassenivåerna och sjukförsäkringarna, vi påbörjar arbetet med att sänka drivmedelspriserna och vi gör en rekordstor satsning på det svenska rättsväsendet. Dessa viktiga satsningar genomför vi nu i en ekonomiskt svår period, och det är nödvändigt för att genomföra de reformer som krävs för att Sverige ska bli bra igen.

I dag debatterar vi budgeten för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. För oss sverigedemokrater fyller kulturen en central roll för vår politiska och ideologiska grund. Vår kultur, den svenska kulturen, är fantastisk – detta är en av hörnstenarna som gör Sverige till just Sverige. För oss sverigedemokrater är kultur mer än konst och musik; det är socialt överförbara levnadsmönster som knyter oss samman med forna generationer. Den svenska kulturen är också det kitt som sammanlänkar alla oss som lever i Sverige genom gemensamma kulturella referensramar,

och den är väl värd att lyfta fram och levandegöra. Därför är vi sverigedemokrater glada att exempelvis Riksantikvarieämbetet får ett ökat anslag samtidigt som medel beviljas till Skansen för att de ska få rusta upp sin verksamhet. Dessa institutioner är bara några av alla de som levandegör den svenska kulturen och kulturarvet varje dag.

Herr talman! På det stora hela är detta en stark kulturbudget med tanke på den tid vi lever i. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har snart pågått i ett års tid. Vi har en skenad inflation och höga priser på energi och drivmedel. Men trots detta kan vi konstatera att vi inte gör några större nedskärningar på kulturen. De medel som försvinner är de pandemistöd som tidigare år har fördelats ut. Myndigheten för kulturanalys har i dagarna i en ny rapport påvisat att pandemistöden har gett en önskad effekt: Kulturen är på god väg i sin återstart efter pandemin. Och trots det kärva ekonomiska läget är vi sverigedemokrater med och lägger i nominella tal den näst största kulturbudgeten någonsin. Det betyder, trots de kristider vi nu går in i, att kulturen alltså står stark.

Herr talman! Vi sverigedemokrater har även tidigare haft ett budgetsamarbete med våra samarbetspartier, men när vi nu utgör en del av grunden för den nya regeringen utövar vi inflytande över statens budget och den förda politiken på ett helt annat sätt. Det kan vi se på flera områden även inom detta utgiftsområde. En svensk kulturkanon ska tas fram, ett förslag vi sverigedemokrater drivit länge i riksdagen och kulturutskottet. En kulturkanon är ett viktigt och bra kulturpolitiskt förslag för att lyfta de verk som har spelat en särskilt stor roll för Sverige som land. Men en svensk kulturkanon är också ett erkännande av den svenska kulturen från centralt håll, något som föregående regering vägrade att göra. Vi får också en satsning på långsiktiga konstnärsstipendier. Det är en viktig satsning för att säkerställa trygghet och långsiktighet för de konstnärer som tillgodoser sig statliga stipendier.

Herr talman! En annan viktig punkt för oss sverigedemokrater är att stoppa den statliga bidragsgivningen till extremistiska och islamistiska organisationer inom det svenska civilsamhället. Under åren har vi hört om muslimska församlingar som inte tillåter kvinnor att skilja sig eller erbjuder så kallade njutningsäktenskap. Vi hör om församlingar som bjudit in hatpredikanter som spyr ut sig hat mot homosexuella och judar. De flesta människor tycker som vi: Sådana extremistiska trossamfund eller civilsamhällesorganisationer ska inte åtnjuta det offentliga stöd.

Herr talman! Nu påbörjar vi vårt arbete med att effektivisera och reformera folkbildningen. I september kom Riksrevisionen med en rapport där man granskat statsbidragen till studieförbunden. Det var ingen rolig läsning, men rapporten påvisar det vi sverigedemokrater länge har sagt om folkbildningen, nämligen att den är i behov av omfattande reformer. Därför är vi sverigedemokrater nöjda med det som skrivs i budgeten avseende de framtida reformer och effektiviseringar som ska ske inom folkbildningen. Det är nödvändigt för att förhindra fusk och oegentligheter med skattebetalarnas pengar.

Herr talman! Även om jag gärna skulle tala om storskaliga kulturpolitiska satsningar är budgetläget sådant att det inte är läge att utlova sådana satsningar just nu. Det vore inte seriöst. Däremot bibehåller vi en stark kulturbudget som nu återgår till de nivåer som rådde innan corona.

Prot. 2022/23:38
14 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Nu går vi in i en annan tid av kris där andra åtgärder kommer att behöva genomföras. Det jag kan säga är däremot att vi tillsammans med regeringen har reformvilja och budgetutrymme för framtiden. Denna budget ger kulturen en stabil grund att vila sig mot.

I detta anförande instämde Jonas Andersson och Leonid Yurkovskiy (båda SD).

Anf. 86 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Jag vill gratulera Bo Broman till rollen att vara med och styra Sveriges kulturpolitik. Det är ju så rollen är nu.

Jag har aldrig varit av uppfattningen att Sverigedemokraterna kommer att leva upp till den fundamentala kulturpolitiska och demokratiska principen om armlängds avstånd. Detta har inte minst visat sig under de senaste veckorna, då Sverigedemokraterna har krävt nedläggning av populära sagostunder för barn och stopp för luciatåg häromdagen. Bibliotekarier, konst- och kulturutövare och rektorer har måst utstå hatstormar. Region- och kommunföreträdare har behövt ta debatten om konstens och kulturens frihet på regional och kommunal nivå.

Detta är kanske inte direkt kopplat till en budgetdebatt, men med anledning av att SD har allt med regeringsmakten att göra även om man inte sitter i regeringen – SD har till och med tjänstemän i Regeringskansliet – måste vi utnyttja tillfället att påminna väljarna om vem det egentligen är som styr vårt land och debattera de frågor som är högaktuella på vårt område.

De exempel som jag tar upp – stopp av luciatåg under gårdagen och att man vill lägga ned sagostunder – är helt och hållet orkestrerade av företrädare för Bo Bromans parti på kommunal och regional nivå, och de har även fått stöd på nationell nivå. Min fråga är: Kommer vi att få se mer av denna typ av agerande under den här mandatperioden? Hur länge ska detta få fortgå?

Anf. 87 BO BROMAN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Lawen Redar, för frågan! I dag debatterar vi som sagt budgeten för 2023. Vi debatterar inte kulturens styrning på detaljnivå eller på kommunal och regional nivå.

Vi står givetvis upp för principen om armlängds avstånd. Jag tar gärna den debatten en annan dag, men den hör inte hemma här i kammaren i dag.

Anf. 88 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! I och med att Tidöavtalet stipulerar att detta ska ligga till grund för hela regeringens kulturpolitik är det ett anmärkningsvärt svar jag får här. Jag trodde att också detta låg till grund för den kulturpolitiska budgeten som man har lagt fram.

I sitt budgetanförande tar Bo Broman upp att man vill stoppa statligt stöd till islamistiska och antidemokratiska organisationer och att detta framgår. Men ändå har den här regeringen dragit tillbaka en proposition som här och nu hade kunnat verkställa ett stopp för dessa stöd. Det är ett arbete som jag har varit med och tagit fram, bland annat när jag satt i justitieutskottet för åtta år sedan och var med och arbetade med strategin mot

terrorism. Under de gångna åren har detta kommit att ingå i en mycket stor proposition. När kommer vi att få se denna verkställas?

Prot. 2022/23:38
14 december

Anf. 89 BO BROMAN (SD) replik:

Herr talman! När det gäller demokrativillkor och propositionen som drogs tillbaka vill jag säga att det fanns olika anledningar till att den drogs tillbaka. För vår del handlar det om att vi gärna vill se demokrativillkor inom fler områden, områden som inte fanns med i propositionen.

Förhoppningen är att propositionen ska kunna läggas fram igen redan under våren, men vi sitter som sagt inte i regeringen och styr inte över när regeringen lägger fram propositioner. Men i vårt parti är förhoppningen att vi ska kunna se den här i kammaren igen under våren.

Anf. 90 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Bo Broman för anförandet. Det är trevligt att mötas i den här rollen i kammaren, där Bo Broman nu tillhör majoriteten och, precis som Lawen Redar sa, därmed också måste bära ansvar för kulturbudgeten.

Min första fråga till Bo Broman knyter an till Lawen Redars fråga om konstens frihet. När det gäller armlängds avstånd kan jag konstatera att det finns många sverigedemokrater som har uttalat sig på helt annat sätt än Bo Broman de senaste dagarna. Den diskussionen får vi ta.

Det finns andra frågor som rör konstens frihet som också har direkt med budgeten att göra, till exempel stöden till konstnärer och konstnärsstipendier. Vi vet att med goda arbetsvillkor och goda förhållanden att verka under ökar möjligheten att skapa fritt.

Här är jag förvånad, för Bo Bromans parti, Sverigedemokraterna, har i så gott som samtliga tidigare budgetförslag velat skära ned på konstnärsstipendierna. De har också velat ta från den fria konsten och stödet till fria grupper och lägga det på andra satsningar.

För det första undrar jag: Har Sverigedemokraterna ändrat sin politik när det gäller konstnärsstipendier?

För det andra talar Bo Broman om att kultursektorn står stark och har återhämtat sig väl. Jag läser inte rapporten från Myndigheten för kulturanalys på det positiva sätt som Bo Broman gör. Det gör inte heller en stor mängd av branschorganisationerna. Till exempel pekar man på att kultur- arvssektorn har återhämtat sig betydligt svagare än vissa andra sektorer. Här har Sverigedemokraterna tidigare talat om stora satsningar. Vi ser inga sådana i budgeten. Vad säger Bo Broman om det?

Anf. 91 BO BROMAN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Amanda Lind, för frågan! Tisdagen den 18 oktober tillträdde den nya regeringen. Tre veckor senare lämnades budgeten för 2023 in till riksdagen. Det är en budget som trots den väldigt korta förberedelse tiden är en stark budget som bygger Sverige inför framtiden i just en tid av kris, där vi befinner oss. Men det är klart att man på dessa tre veckor inte hann få med allt vad vi blågula partier vill göra. Det är en budget som på framför allt kulturområdet fortfarande präglas av socialdemokratiskt innehåll och socialdemokratisk politik. Det är såklart något som jag, som sverigedemokrat, inte är riktigt nöjd med. Budgeten för 2024 kommer att se helt annorlunda ut – det kan jag lova Amanda Lind.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

För dem som har följt tidigare budgetdebatter är det väl känt att vi sverigedemokrater har en bred kulturpolitik med helt andra prioriteringar än den tidigare socialdemokratiska regeringen. Vi kommer givetvis i det fortsatta budgetarbetet att föra fram våra önskemål om mer bidrag till kulturarvet och mindre till samtidskonsten.

Anf. 92 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Bo Broman för ett klart och tydligt besked. Ena stunden talar han väl om stärkta konstnärsstipendier. Nu får vi beskedet att den politiken ska se helt annorlunda ut och till och med minska om Sverigedemokraterna får bestämma – vi vet tyvärr att Sverigedemokraterna har det avgörande inflytandet över budgeten.

Detta är ett budskap som jag tycker att Sveriges konstnärer och kulturskapare ska lyssna väldigt noga på. Här lägger jag naturligtvis ett stort ansvar på de regeringspartier som har gett Sverigedemokraterna detta inflytande över kulturpolitiken.

Jag ska säga några ytterligare ord om återhämtningen efter pandemin. Bo Broman har talat om att det är den starkaste budgeten i nominella tal – eller den näst starkaste budgeten. Det är ju helt på grund av de satsningar som S och MP har gjort under den tid då vi styrde. Det är ingenting som Bo Bromans parti kan ta åt sig äran av.

Jag ser fram emot fortsatta debatter, och jag hoppas verkligen att ni får så lite inflytande som möjligt över konstnärspolitiken framåt.

Anf. 93 BO BROMAN (SD) replik:

Herr talman! Det finns många saker som påverkar och har påverkat budgetarbetet. Det första är den politiska verklighet som vi har att ta hänsyn till. Det finns inget parti i riksdagen som har egen majoritet. Vi har dock en majoritet i riksdagen för regeringens budget. Vi är fyra partier som förhandlar och tar fram budgeten tillsammans. Det betyder också att inget parti står ensamt för förslagen i budgeten. Det är inte en sverigedemokratisk budget och det är inte en moderat budget, utan det är ett samarbete, ett lagarbete, vi har framför oss.

Sedan har vi en ekonomisk verklighet att ta hänsyn till. Vi har en omvärld fylld av hög inflation och höga energipriser.

Hur budgeten kommer att se ut framöver får vi se om ungefär ett år, när vi möts här igen.

Anf. 94 AMANDA LIND (MP):

Herr talman! Vi lever nu i en orolig tid, en tid där kampen för frihet präglar även vårt absoluta närområde. Det vi nu ser hända i Ukraina, i Iran, i Belarus och i Ryssland både förskräcker och ger hopp.

Det är förtryckande maktfullkomliga regimer som vill beröva kvinnor, män och länder deras frihet och deras framtid. Det är Rysslands orättfärdiga invasion av Ukraina. Det är Irans brutala angrepp, fängslanden och hot om massavrättningar av demonstranter. Det är förtrycket av det fria ordet i Belarus och i Ryssland. Ja, allt det förskräcker.

Men modiga kvinnor och män står i spåren av Mahsa Aminis död upp mot den islamistiska regimen för rätten att inte bära slöja och för sin frihet. Ukrainare står upp mot Rysslands invasion. Journalister, författare, konstnärer, civilsamhällesföreträdare och MR-aktivister i Ryssland och i Bela-

rus fortsätter oförtröttligt sitt arbete för att öppna omvärldens ögon och synliggöra förtrycket och övergreppen. Det ger hopp. Dessa röstbärare, herr talman, är en omistlig del av motståndet mot förtrycket, men de är också en del för en demokratisk utveckling.

Samtidigt som vi behöver göra vad vi kan här i Sverige för att stötta frihetskämparna i dessa länder behöver vi göra vad vi kan för att stärka de demokratiska grundpelarna här i Sverige. Då tänker jag närmast på den fria konsten och kulturen, ett starkt civilsamhälle, ett tillgängligt kulturarv, oberoende medier och journalistik i hela landet, bildningens nyfikenhet och möjliggörandet för mänsklig växt. Jag tänker också på det fria ordet och den fria tanken, som är avgörande i en demokrati och för att människor ska kunna höja sin röst. För allt detta, herr talman, behövs det en stark kulturpolitik med yttrandefriheten och den fria kulturen i centrum.

Miljöpartiet har ett särskilt yttrande, då vi menar att regeringens ramar för kulturpolitiken är alldeles för små. Jag ska göra några nedslag i vår budgetmotion med fokus på kulturområdet.

Herr talman! Folkbiblioteken fyller en utomordentligt viktig funktion just för bildning och för en jämlik tillgång till kultur och litteratur i hela landet. Den rödgröna regeringen införde ett statligt stöd till folkbiblioteken som har varit mycket uppskattat. Insatser för att öka tillgängligheten har därmed kunnat göras, och biblioteken har tagit en större plats i lokalsamhällena.

Herr talman! Vid utgången av 2020 hade 435 bibliotek lagts ned de senaste 22 åren. Bokbestånden minskar. Antalet bokbussar minskar, och vi ser att sparkraven fortsätter. Det finns naturligtvis undantag. Det satsas på kvartersbibliotek, på filialer i tunnelbanestationer, på meröppna bibliotek och på nya bokbussar. Det är några exempel.

Vi kan se att sedan 2015 har nedläggningstakten när det gäller bibliotek avtagit, och antalet folkbibliotek var år 2021 detsamma som det var år 2020. Det statliga stödet till folkbiblioteken utgör en viktig morot för att sådana här satsningar ska kunna komma till, herr talman. Det är en markering om att folkbiblioteken, denna bildningens bastion, är något som är värt att kämpa för och värt att prioritera även i bistra tider. Därför, herr talman, är det mycket olyckligt att regeringen väljer att halvera det statliga stödet till folkbiblioteken för kommande år.

Vi i Miljöpartiet vill se att detta stöd fördubblas och även ges en långsiktig utformning och finansiering. Det är naturligtvis också helt centralt att biblioteken, som de kultur- och bildningsinstitutioner de är, ges möjlighet att verka utan politisk klåfingrighet. Principen om armlängds avstånd måste upprätthållas.

Herr talman! Kultur och kreativitet måste vara en stark del av uppväxten för alla barn i Sverige. Det lägger grunden för kunskap och förståelse för vårt samhälle. Och det stärker barnen som individer och som demokratiska medborgare. FN:s barnkonvention slår fast att alla barn har rätt att delta i det kulturella och det konstnärliga livet.

Herr talman! Varje dag går tiotusentals barn och unga till kulturskolan. För många är det en trygg plats att öva sig i att stå på scenen, spela instrument, dansa eller spela teater. Kulturskolan bidrar till att barn i hela vårt land, oavsett nivå eller ambition, får möjlighet att upptäcka en större värld. Det är värt att försvara.

Med det statliga stödet till kulturskolan, som även det har tillkommit under den rödgröna regeringens tid, har 33 000 nya barn och unga hittat in i kulturskolans verksamhet.

Att halvera det statliga stödet till kulturskolan nästa år, som regeringen väljer att göra, innebär ett dräpslag för det arbete med att utveckla sin verksamhet som kulturskollärare just nu genomför runt om i landet. Hälften så många projekt kommer att få stöd nästa år, och jag vet att det här oroar många av landets kulturskolor. När kommunerna samtidigt inte får de höjda statsbidrag som de ser att de har behov av för att möta inflationen och den pågående lågkonjunkturen, ja, då hotar nedskärningarna även kulturskolan. Här måste en statlig kulturpolitik peka ut en annan färdriktning.

Miljöpartiet vill höja och också permanenta det statliga stödet till kulturskolan och även se över utformningen av det för att vi ska undvika de kortsiktiga projekten och kunna arbeta in alla de goda erfarenheter som dragits under åren som gått – alla nya metoder som har kunnat testas, alla nya konstuttryck som har kunnat inkluderas i kulturskolan, alla barn som inte har samma förutsättningar och vars föräldrars plånböcker kanske inte tidigare har gett dem möjlighet att delta i kulturskolan.

Vi vill ge dessa barn en bättre möjlighet att delta i kulturskolans verksamhet, herr talman, och därför är det prioriterat för Miljöpartiet att värna och stärka detta anslag.

Herr talman! Coronapandemin slog hårt mot kulturen. Återstartsutredningen pekade på behovet av långsiktiga stöd för återhämtningen. Kulturen var en av de sektorer som drabbades allra hårdast efter pandemin, just för att kultur bygger på möten mellan människor – i orkestrarna, på repetitionerna, mellan lärarna och elever på kulturskolan och mellan ensemblen och publiken på en teaterföreställning. Vi är alla väldigt glada över att det nu går att uppleva kultur igen, helt och fullt, både digitalt och fysiskt.

Vi avsatte många miljarder i stöd under åren i regering, både i akuta krisstöd och i stora återstartsstöd, och det är klart att dessa stora stöd har varit direkt avgörande för att vi nu börjar se vissa tendenser till återhämtning och att anställningarna ökar inom kultursektorn. Vi vet att det är många verksamheter som hade gått under om inte kris- och återstartsstöden hade skjutits till.

Svensk Scenkonst anser att regeringens återhållsamma kulturbudget är problematisk i detta avseende. Många verksamheter befinner sig i en lång och mödosam återstart efter pandemin. Man hade velat se fortsatta återstartsstöd och tydliga satsningar för att kulturen ska kunna återhämta sig. Samma budskap får vi från till exempel Fackförbundet Scen & Film och Riksförbundet Sveriges museer.

Det är bra att regeringen har avsatt 40 miljoner kronor i stärkta konstnärsstipendier. Det är positivt. Det var Återstartsutredningens förslag, och det är ett förslag som vi i Miljöpartiet delar. Men det är ju bara en liten del av allt det som Återstartsutredningen föreslog. Var är återstartsstöden till de fria grupperna, till dansen, teatern och musiken, till de kreativa näringarna, till hemslojden, till bild- och formområdet, till alla landets museer? Var är de permanenta förstärkningarna som Återstartsutredningen pekar på är så viktiga just för en långsiktig återhämtning?

Det är positivt att vi kan se ljusglimtar nu. Men vad händer när alla de stöd som har funnits faktiskt försvinner nu när inflation och lågkonjunktur riskerar att än mer påverka kulturens återhämtning och när behovet av

satsningar är så mycket större? Var, herr talman, är satsningarna på kulturarvet? Museisektorn har nu dubbla utmaningar – att återfå besökarna efter pandemin, samtidigt som behovet är skriande av både digitalisering och upprustning av de fysiska miljöerna.

Här är det också olyckligt, herr talman, att regeringen inte anslår mer pengar till region- och kommunsektorn. Vi vet ju att en stor del av kulturlivet finansieras kommunalt och regionalt, inte minst folkbiblioteken och kulturskolan, som vi redan har nämnt, men också stödet till den ideella kulturen och till alla de viktiga regionala institutionerna som läns museer och regionteatrar. Sveriges Kommuner och Regioner talar om behov i 20-miljardersklassen, och att då enbart skjuta till 6 miljarder gör att risken för nedskärningar är stor. Då, herr talman, behöver den nationella kulturpolitiken visa vägen och visa att kulturen är ett viktigt välfärdsområde.

Det gör Miljöpartiet i sin budgetmotion. Vi har en mängd olika förstärkningar bland annat för att kunna genomföra Återstartsutredningens förslag. Vi tycker inte att det är läge att vänta på bättre tider under mandatperioden, utan vi ska här och nu skjuta till de stöd som behövs så att kulturen verkligen kan återhämta sig. Det är nu det gäller.

Herr talman! Detta var några nedslag i Miljöpartiets budgetmotion på detta utgiftsområde. Vi får återkomma i fortsatt debatt om andra delar. Jag vill avsluta med att säga att budgeten inte enbart handlar om siffror utan också om att ge en fingervisning, en riktning, åt vilket håll prioriteringarna för regeringen som helhet pekar och vad kulturministern kommer att jobba för under de år som kommer. Jag kan tyvärr konstatera att regeringens budget för 2023 saknar den typen av fingervisningar liksom ambitioner.

I tider av lågkonjunktur och inflation i en orolig omvärld behöver vi kulturen som mest, och vi behöver visa kulturlivet vårt stöd. Detta misslyckas man med. Man drar ned på stödet till folkbiblioteken och till kulturskolorna. Man tar bort i princip allt återstartsstöd och gör det svårare och dyrare för människor att ta del av kulturarvet, och man skär ned på folkhögskolornas budget när människor så väl behöver utbildning för att sedan kunna komma i arbete.

Herr talman! Det hade gått att prioritera annorlunda. Det gör Miljöpartiet. För oss är ett starkt och rikt kulturliv viktigt både för dess inneboende egenvärde och för att det är en bärande del av både välfärden och demokratin och därmed väl värt att satsa på.

Anf. 95 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Amanda Lind för hennes anförande och vill börja med att rätta till och nyansera bilden av att vi från regeringsidan halverar stödet till kulturskolan. Egentligen är det så att vi återställer stödet till den nivå som var före pandemin. Det ligger 100 miljoner där, och jag tycker att det blir lite fel när man bara säger att vi halverar stödet. Det är pandemistödet som har funnits som nu tas bort, helt enkelt.

Det var egentligen inte därför jag bad om replik utan för att tala om den väldigt stora differensen mellan Miljöpartiets kulturbudget och regeringens. Det är väldigt mycket pengar. När jag läser alla tabeller blir jag väldigt intresserad av varifrån ni i Miljöpartiet hämtar alla de här pengarna. Vilka skatter är det som ska höjas? Ska det lånas in pengar? Totalt sett, om man ser på hela budgeten, är det en mycket stor differens.

Jag kan nästan bli lite avundsjuk när man säger att man har närmare 3 miljarder mer än regeringen att satsa på kulturen. Men jag blir faktiskt ännu mer orolig med tanke på den inflation som det kan innebära och som drabbar hushållen så att det blir dyrare att leva på grund av att man lånar in pengar till staten eller höjer skatter som drabbar hushållen. Det vill jag gärna ha svar på.

Anf. 96 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag kan börja med den sista frågan. Detta framkommer naturligtvis i hela vårt budgetförslag. Jag kan dock glädja Roland Utbult med att vi även har förslag i vår budget som tydligt dämpar inflationen, alltifrån kraftfulla investeringar i klimatet till energieffektivisering. Vi har också vissa höjda skatter, vilket även det kan fungera inflationsdämpande.

Jag tycker framför allt inte att vi ska se satsningar på kulturen som någonting ovanligt eller någonting som vi ska behöva skämmas för här i kammaren. Jag tycker att det är viktigt att alla partier nu står upp för kulturens behov av investeringar. Alla de områden som jag pratade om i mitt anförande är ju sådana som det är lätt att prata om. Det är viktigt med kulturskolan, och det är viktigt med folkbiblioteken. Men då måste man även våga lägga pengarna bakom de orden.

Jag är glad att Roland Utbult så tydligt lyfter fram också här att man ligger på ganska höga nivåer i regeringens budget efter pandemin. Det är ju för att S och MP med samarbetspartier under många år har jobbat för att pressa upp kulturbudgeten för att kunna satsa på konstnärer, på kulturskola och på folkbibliotek.

Sedan är ju det här utgiftsområdet större. Det handlar också om allt från mediestöd till civilsamhälle. Här kan jag konstatera att ni i Kristdemokraterna har ett antal förstärkningar i er budget som vi är positiva till, till exempel när det gäller satsningar på att motverka äldres ensamhet.

När det gäller stöd som upphör är det ändå så, Roland Utbult, att man måste ta ställning inför varje budget när ett stöd upphör. Vi i Miljöpartiet gick till val på att förlänga och även stärka stödet till både kulturskola och folkbibliotek. Ni väljer att agera så att det halveras inför nästa år. Det är ett faktum.

Anf. 97 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag hör att ni i Miljöpartiet egentligen är ganska nöjda med den budget som regeringen har presenterat eftersom ni har medverkat, påstår ni, till den. På något sätt blir det då ännu märkligare att ni lägger 3 miljarder mer än regeringen på kulturen.

Jag har kollat lite vilka skatter det handlar om som ni tänker höja. Jag skulle vilja dra lite av det.

Det handlar om skatt på arbete och statlig inkomstskatt. De ska alltså höjas, så även kommunal inkomstskatt, skatt på kapital, skatt på konsumtion och insatsvaror, energiskatt, koldioxidskatt och övriga skatter på energi och miljö och skatt på vägtrafik.

Ja, då kanske det finns medel till den stora differensen mellan regeringens budget och Miljöpartiets. Jag kanske inte har decimalen helt korrekt, men enligt uppgift handlar det om en differens på 130 miljarder, totalt sett i budgeten, vilket är ganska märkligt och märkbart.

Anf. 98 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Att i tider med en rekordlåg statsskuld låna för att kunna göra långsiktiga klimatinvesteringar för att både klara klimatet och pressa ned kostnader för medborgarna föreslår inte bara Miljöpartiet utan också institut och framstående forskare.

Det handlar om prioriteringar – helt rätt, Roland Utbult. Att vi precis som andra oppositionspartier väljer att inte gå fram med den automatiska indexeringen på skattesänkning är en prioritering. Vi tycker att det är bättre att lägga de pengarna på välfärden i det här läget.

Kulturen har haft det oerhört tufft under pandemin. Då tycker vi att det är viktigt att vi går vidare med de förslag som är lagda för att kulturlivet ska kunna återhämta sig.

Jag kan konstatera när jag tittar på kulturbudgetens utveckling under tidigare mandatperioder att under åren 2010–2014, då jag vet att Alliansregeringen gjorde väldigt stora skattesänkningar och satsade på till exempel jobbskatteavdrag, höjde man kulturbudgeten med lite drygt 400 miljoner. Under åren 2014–2022, när den rödgröna regeringen styrde, höjde vi kulturbudgeten med över 2 miljarder.

Det handlar om prioriteringar. Vi står upp för kulturen.

Anf. 99 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag blir lite häpen. Vi har förvisso väldigt många myndigheter under kulturutskottet, men vi har en myndighet som heter Myndigheten för kulturanalys som bara för ett par veckor sedan presenterade de senaste siffrorna på kulturområdet.

I den rapporten kan man läsa, herr talman, att kulturskolan förra året fick 2 859 000 000 kronor. Och det är kommunerna som finansierar kulturskolan. Sedan instiftade förvisso riksdagen ett särskilt statligt utvecklingsbidrag, som förra året var 200 miljoner. Det har den här regeringen varit tvungen att dra ned till 100 miljoner. Med det är fortfarande så att 2 859 000 000 kronor kommer från kultursektorn till kulturskolan.

Jag tycker att det skamligt, herr talman, att man då pratar om en slakt av kulturen och en halvering av pengarna till kulturskolan. Vi har 177 400 barn som studerar i kulturskolan. De 100 miljoner kronor man tar bort motsvarar 5 kronor och 60 öre per elev. Jag tror inte att våra elever i kulturskolan tycker att det är skamligt när miljontals människor i Ukraina svälter och inte har någon ström.

Att vi väljer att dra ned med 100 miljoner i en budget om nästan 3 miljarder är väl inte att halvera pengarna till kulturskolan, herr talman. Jag är förvånad om Amanda Lind inte har läst rapporten från Myndigheten för kulturanalys så att hon i stället kan använda riktiga siffror i debatten.

Anf. 100 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det var tydligt att jag i mitt anförande talade om det statliga stödet till kulturskolan, som är halverat till nästa år från 200 miljoner till 100 miljoner.

Jag sa också att kommunerna står för huvuddelen av finansieringen, precis som Kristina Axén Olin säger. Och jag sa att det är oroväckande när regeringen går fram med stöd till kommuner och regioner med statsbidrag på bara 6 miljarder när de själva ser behov av ungefär 20 miljarder.

Jag sa i mitt anförande att detta skapar en risk för neddragningar av kulturskolan. Vi vet, herr talman, att kulturskolan är en verksamhet som inte är lagstadgad. I tider av lågkonjunktur och i tider av kris tenderar kommunpolitikerna av nödvändighet, för de kanske inte ser några lagstadgade verksamheter som de kan skära i, att försöka minimera och dra ned på resurserna för till exempel kulturskolan.

Det här är inget man gör av illvilja, tror jag. Kulturskolan är älskad av befolkningen och av väldigt många kommunpolitiker. Därför hade det varit viktigt, som jag också sa i mitt anförande, om vi på nationell nivå hade kunnat visa vägen när det gäller statsbidragen till kommunerna, naturligtvis, men också det statliga stödet som vi vet har möjliggjort så många utvecklingsprojekt och varit så uppskattat runt om i landet.

Anf. 101 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att Amanda Lind måste använda rätt siffror. Det blir helt fel proportioner om man säger att en budget om 3 miljarder är halverad.

(AMANDA LIND (MP): Det sa jag inte.)

I själva verket är det det statliga bidraget om 200 miljoner som är halverat, inte budgeten till kulturskolan – som lärare i kulturskolan nu verkar tro, herr talman, eftersom jag får mejl där de skriver att det påstås att vi har halverat budgeten till kulturskolan. Det stämmer inte.

I övrigt kan man läsa följande i den här rapporten, som är väldigt intressant och som jag rekommenderar till utskottet: ”När det gäller kommunernas utgifter är trenden på senare år stadigt ökade utgifter för allmän kulturverksamhet och musik- och kulturskolan. Utgifterna för bibliotek och stöd till studieorganisationerna har varit mer stabila. Det sistnämnda området fick dock ett betydande tillskott både under 2020 och 2021” – av kommunerna.

Det är alltså inte så, herr talman, att kulturen slaktas för att vi inte avsätter ännu fler miljarder här i den här salen. Vi har naturligtvis varit tvungna att prioritera det krig vi har och att hjälpa Ukraina. Vid sidan om elkris är det inflation och en rad andra problem som Sverige står inför. Men att påstå att pengarna till kulturen är halverade är att fara med osanning, herr talman.

Anf. 102 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag vill bara återigen upprepa att det har jag inte sagt. Det är det statliga stödet till kulturskolan som halveras, och det var väldigt tydligt i mitt anförande.

Kulturministern har tidigare i debatten uttryckt att man verkligen värnar det här stödet och att man är positiv till att man kunnat freda de här 100 miljoner kronorna som redan fanns i budgeten. Men när jag tittar tillbaka vet jag ju att 2019 kapade Moderaterna och Kristdemokraterna stödet till kulturskolan. Vi fick lägga stor kraft på att återinföra det. I tidigare budgetar har Moderaterna helt tagit bort det.

Ska jag tolka Kristina Axén Olins anförande nu som att man egentligen inte ser det här statliga stödet som så viktigt? Precis som Bo Bromans stöd till konstnärsstipendier kanske det är lite svajigt och riskerar att försvinna

i nästa års budget. Kan Kristina Axén Olin ge besked om Moderaterna kommer att stå upp för det här viktiga bidraget till kulturskolan och även permanenta det framåt?

Prot. 2022/23:38
14 december

Anf. 103 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Nu var det här en slutreplik, så det finns tyvärr ingen möjlighet för Kristina Axén Olin att bemöta detta just nu.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 104 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! Ibland kan man få intrycket att kultur handlar om vad vi säger i den här salen och de statliga pengar vi avsätter. Men så är det ju tack och lov inte. Kultur är så mycket mer än vad vi beslutar om i statens budget.

Jag tror i och för sig kanske inte att vi här inne har exakt samma uppfattning om vad kultur är. Det som för en är böcker är för en annan att studera konst eller att gå på en konsert. Men jag tror att alla kan vara överens om att kultur är en omistlig del av vårt samhälle, och oerhört viktigt.

Det man sällan talar om, herr talman, är att vid sidan om en del statliga satsningar är kultur och kulturbranschen en del av svenskt näringsliv. Den kreativa och kulturella näringen består av 130 000 företag. Över 190 000 anställda i Sverige jobbar i den kulturella och kreativa näringen med en omsättning på över 400 miljarder.

Här har staten ett ansvar som vi borde diskutera mycket mer i riksdagen. Hur kan vi underlätta och skapa förutsättningar för blomstrande företag i kulturbranschen? Vi måste diskutera skatter, moms, immaterialrätt, upphovsrätt, sjukersättningar och ytterligare en rad frågor om vi vill skapa de bästa möjligheterna för att den här fantastiska branschen ska kunna anställa ännu fler och blomstra ännu mer.

Vi alla här är också stolta över till exempel Sveriges musikexportframgångar som säkert beror på att vi har haft en fantastisk kulturskola i decennier – det som tidigare var kommunala musikskolan. Här i huset kan vi diskutera hur man ska se till att ha utbildade lärare för att fortsätta den här fantastiska utvecklingen och hjälpa musikinäringen att fortsätta vara duktig på att sätta Sverige på världskartan.

Herr talman! Kultur sträcker sig över otroligt många områden i politiken, som vi alltför sällan diskuterar i den här salen. Jag ser fram emot att under mandatperioden få vara med och diskutera hur vi kan hjälpa till att få en ännu mer blomstrande kultur i Sverige.

Staten har självklart ett ansvar för vårt kulturarv och våra nationalscener. Där finns ett eftersatt behov just nu av bland annat renovering. Men i tider av krig i Europa med ett Ukraina där miljontals människor inte ens har ström och mat och där vi i Sverige har en energikris som innebär att folk faktiskt får gå från hus och hem, då kan regeringen inte prioritera kulturen även om vi skulle önska att man kunde göra ännu mer för att hjälpa våra nationalscener, Skansen och andra som har ett eftersatt renoveringsbehov.

Herr talman! Avslutningsvis ser jag fram emot att förhoppningsvis hamna i ett läge där kriget i Ukraina tar slut och vi får bukt med energiproblemen i Sverige så att vi kan återgå till en mer normal tid för Sveriges riksdag, men där är vi inte ännu.

Anf. 105 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Det var en väldigt intressant debatt här tidigare avseende kulturskolans finansiering och förutsättningar. Den analys som lyftes fram var helt rätt. Rapporten från Myndigheten för kulturanalys har verkligen visat att under de åtta år regeringen leddes av Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet gjordes oerhörda investeringar. Valfärdssatsningar i kommuner och regioner gjorde att man kunde expandera kulturbudgetarna kommunalt och regionalt, och det var också en otroligt expansiv kulturbudget på nationell nivå som presenterades år efter år.

Men trots det har vi haft utmaningar med kulturskolan. Över 30 000 barn står i kö. Många vill träda in i verksamheten. Den stora utredning som gjordes av kulturskolans verksamhet landade i slutsatsen att den primärt ska vara en kommunal angelägenhet och finansieras på det sättet, men att staten kan bistå när det gäller att utveckla verksamheterna och nå de grupper som kanske inte har kommit in i kulturskolans verksamheter.

Det har varit ett väldigt populärt bidrag, och det går inte att konstatera annat än att den här regeringen tar bort de 100 miljoner som var en särskild satsning med anledning av ett återstartsstöd. Som läget är nu har många ungdomar på grund av coronapandemin blivit stillasittande och stannat hemma. Det har varit tufft för dem att komma tillbaka till de verksamheter som erbjudits barn och unga.

En av de verksamheterna är just kulturskolan, som i fortsättningen skulle behöva ha ett återstartsstöd för att nå de barn och unga som nu har hamnat ännu längre från kulturskolans verksamhet. Varför skär man ned med 100 miljoner som hade kunnat gå till att nå de barn och unga som med anledning av pandemin har kommit långt från verksamhetens insatser och inte fått möjlighet att träda in i kulturskolan?

Anf. 106 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Tack, Lawen Redar, för en intressant fråga! I regeringens budget har vi lagt 6 miljarder mer till kommunerna, om jag inte minns alldeles fel. Det är kommunerna som har ansvaret för kulturskolan. Och som jag sa i mitt anförande, herr talman, skulle ingen vara gladare än jag om vi hade haft mer pengar att lägga på kulturskolan. Jag tror att det många gånger är en investering som gör att fler barn hittar till musiken som ett särskilt språk.

Men det är krig i Ukraina, enorm kris här hemma i Sverige och hög inflation. Vi är på väg in i en lågkonjunktur. Människor tvingas till och med gå från hus och hem för att de inte har råd att betala elräkningen. I en sådan tid är det svårt att prioritera ännu mer statlig finansiering av kommunala musikskolan, som är ett kommunalt uppdrag.

Ändå gör regeringen flera satsningar i budgeten, till exempel på att ta fram ett fritidskort för att få fler barn och unga att röra på sig. Det finns särskilda uppdrag till kulturskolan och idrotten att försöka nå barn i utanförskapsområden på olika sätt. Jag hoppas att tiderna blir annorlunda om det är så att man behöver ännu mer statligt stöd, men primärt är dessa uppgifter kommunala.

Anf. 107 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Jag betvivlar verkligen inte ledamoten Kristina Axén Olins engagemang för framför allt musiken och barns och ungas tillgång

till den. Men den moderatledda regeringen har lagt mindre resurser på kulturskolan – det är ett faktum. Man kommer inte att nå ut till de barn och unga som med anledning av en återstart nu faktiskt skulle behöva mer resurser.

Man hänvisar också till satsningar på välfärden. SKR har meddelat att det krävs 20 miljarder om kommuner och regioner ska kunna behålla nuvarande nivå på bland annat kulturbudgetar. Regeringen lägger 12 miljarder och prioriterar höginkomsttagare i vårt land. Det är så den här budgeten ser ut.

Jag vill ställa en fråga sist i det här replikskiftet. Det lyftes fram av den sverigedemokratiska ledamoten men också av Kristina Axén Olin att man gör en särskild satsning på Skansen. Jag finner inte den bland anslagen. Vad är det för en typ av satsning? Har jag missuppfattat anförandet?

Vi socialdemokrater lägger 10 miljoner mer på de renoveringsbehov som Skansen har. Gör Moderaterna någon särskild satsning i budgeten vad gäller just Skansen?

Anf. 108 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Vi får nog återkomma till några delar, men när det gäller den sista frågan tycker jag att det är intressant att Lawen Redar tar upp den, för även jag blev ganska chockad när jag hörde Skansens vd berätta att de eftersatta renoveringarna skulle kosta 150 miljoner och att man borde ha fått pengarna för tio år sedan.

Vi har tyvärr inte avsatt några särskilda pengar i vår budget för renoveringsbehoven som vd:n John Brattmyhr redovisade i medierna häromdagen. Men det är helt klart djupt bekymmersamt att Skansen har ett sådant eftersatt renoveringsbehov.

Lawen Redar har tyvärr inga fler inlägg nu, men jag kan undra varför Socialdemokraterna, som ändå innehaft makten, inte har gjort någonting åt Skansens renoveringsbehov, som enligt John Brattmyhr skulle ha behövts åtgärdas för många år sedan.

Varför har man inte fattat beslut om ett nytt operahus när det är så illa i Operan? Det var Lena Liljeroth som tillsatte utredningarna om att bygga ett nytt operahus eller renovera Operan. Det är så illa att man måste sätta upp nät för att det ramlar ned stenar från taket, och man måste pumpa bort vatten som rinner in från Strömmen.

Det har ju varit högkonjunktur, och statens finanser har varit stabila. Varför har då Socialdemokraterna med sina miljöpartistiska kulturministrar inte gjort något åt vare sig Skansen eller Operan, herr talman? Det tycker jag är ganska sorgligt.

Anf. 109 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag tänkte begära ordet, för det blev lite fel i det förra replikskiftet. Jag ställde en fråga till Kristina Axén Olin om kulturskolan och om Moderaterna nu, till skillnad från 2019 då man helt tog bort det statliga stödet till kulturskolan, står bakom det stödet och också är beredda att förlänga och permanenta det. Det vore ett viktigt besked till landets kulturskolor. Just nu är de 100 miljonerna bara för nästa år.

Den andra frågan jag tänkte ställa till Kristina Axén Olin rör kulturella och kreativa näringar. Jag delar ledamoten Kristina Axén Olins engagemang för KKN-politiken. Jag upplevde också att detta var en fråga där vi

kunde enas under förra mandatperioden, när det gällde de olika krisstöden till kulturen. Inte minst Moderaterna var talespersoner för att få till stöd som fungerar även för egenföretagare och företagare inom kultursektorn. Jag tackar för det engagemanget.

Vad ser Kristina Axén Olin mer konkret där? Återstartsutredningen hade förslag inom KKN-området. Jag ser inga sådana budgetsatsningar, men Moderaterna kan ju ha andra idéer på detta område. Min fråga är hur ni konkret tänker gå vidare med KKN-arbetet.

Anf. 110 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Jag antar att Amanda Lind talar om de kulturella och kreativa näringarna. Jag är inte säker på att alla vet vad KKN betyder.

För att börja med den första frågan är den budget vi har fattat beslut om nu budgeten för nästa år. Jag kan inte stå här och lova hur kommande budgetar kommer att se ut. Det beror naturligtvis på vad som händer både i världen och i Sverige. Vi kan inte berätta om några definitiva beslut när det gäller den statliga extrasatsning som gjordes i form av ett utvecklingsbidrag till kulturskolan.

Men, herr talman, jag upprepar det jag har sagt: Kulturskolan är en kommunal uppgift. Kommunerna lägger nästan 2,9 miljarder på kulturskolan. Det man gjorde från statens och riksdagens sida var att instifta ett särskilt utvecklingsbidrag som, enligt vad som sades redan från början, skulle löpa under några år för att kulturskolan skulle kunna hitta nya metoder och kanske nå nya grupper. Att det bidraget halveras i en tid då det som sagt var är krig i världen och även kris här hemma tycker inte jag är så konstigt. Det är 5 kronor per elev vi talar om – att det bidraget är halverat borde inte innebära att kulturen är raserad i Sverige.

Jag får helt enkelt återkomma till om det finns möjlighet till statliga utvecklingspengar längre fram, när vi ser hur budgetläget ser ut för 2024.

Herr talman! Jag får frågor om de kulturella och kreativa näringarna. Det handlar om både moms, skatter, upphovsrätt och immaterialrätt. Vi inväntar med spänning den utredning som kommer om det som förhoppningsvis skulle kunna underlätta för kombinatorer inom kultursektorn, som kombinerar sina tjänster på olika sätt. De har i dag problem med både sjukpenning och annat.

Det finns otroligt mycket som vi borde göra, som vi kanske borde diskutera och ägna tid åt i stället för att sprida myter om en kultur som är raserad. Jag ser fram emot det!

Anf. 111 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag hör att Kristina Axén Olin inte är så passionerad när det gäller kulturskolestödet. Det kanske ligger i linje med att Moderaterna för några år sedan helt skar bort det.

Det är precis som Kristina Axén Olin säger ett utvecklingsstöd, och det har inneburit väldigt mycket positivt för verksamheten, inte minst för att barn och unga som har stått långt från kulturskolan kan ges möjlighet att testa och att komma in i kulturskolans verksamhet. Det Miljöpartiet säger är: Låt oss ta del av de positiva erfarenheterna av stödet, och låt oss permanenta det och hitta nya former för det. Det skulle vi vilja se – inte att man tar bort det och säger att det var tillfälligt. Man har alltid möjlighet att ompröva den typen av beslut.

När det gäller KKN gläder det mig att Kristina Axén Olin tar upp SGI-utredningen. Den var Miljöpartiet med om att driva fram – ett viktigt steg, inte minst nu efter pandemin, när det har blivit smärtsamt tydligt hur svårt många kulturskapare och kombinatorer har det. Detta är något som jag tror att både Kristina Axén Olin och jag har varit medvetna om väldigt länge, men nu måste vi komma framåt.

Flera andra viktiga utredningar är också på gång när det gäller de kreativa och kulturella näringarna. Det handlar om trygghetssystemen, där det nu finns tre olika utredningar på bordet, som ska landa under mandatperioden, och om den strategi för kreativa näringar som har tagits fram, också på initiativ av vår regering.

Jag följer noggrant vad som händer här och hoppas verkligen att det kan bli rejäla förstärkningar och förbättringar på detta område. Det skulle vara bra för svenskt kulturliv.

Anf. 112 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Jag ser fram emot att dessa utredningar kommer och att vi för en diskussion om hur vi på olika sätt kan bidra till att näringen får bättre villkor och kan blomstra ännu mer. Men jag noterar också att man i förordet till den statliga utredning om det kreativa Sverige som kom i augusti påtalar den ryckighet och brist på beslut som har rått under de senaste tio åren när det gäller kulturområdet; man hoppas att detta ska få ett slut.

Jag ser fram emot många positiva och förhoppningsvis pragmatiska diskussioner med Amanda Lind i dessa frågor.

Anf. 113 LAWEN REDAR (S):

Herr talman! I förra veckan ledde jag ett samtal på ABF-huset här i Stockholm om barns uppväxtvillkor i det alltmer ojämlika Sverige. En av paneldeltagarna var Nicolas Lunabba, författare, sommarpratare i P1 och verksamhetsansvarig för organisationen Hela Malmö. Samtalet kom att kretsa kring hans uppmärksammade bok *Blir du ledsen om jag dör?*, som skildrar vad det innebär att ta sig an ett barn som växer upp i ett område där samhällsväven har trasats sönder, där fattigdomen kommer till uttryck i skolan genom att elever äter en större måltid till lunch. Det är ett område där barnen vet att de går i samhällets sämsta skola och, värst av allt, ett område där barn mördar och mördas. Vad gör det med barn att växa upp i områden som präglas av arbetslöshet, trångboddhet, dåliga skolresultat och kriminalitet?

Nicolas beskrev forskaren Abraham Maslows trappa över barns basala behov. Det handlar om de fysiologiska behoven, som mat på bordet, om den gemenskap som kärlek och vänskap ger och om hur dessa nivåer lägger grunden för att stärka individens självkänsla och egenmakt genom trygghet, säkerhet och stabilitet, för att slutligen möjliggöra en ung människas självförverkligande – ett förverkligande av allt man vill och kan vara.

Pojken som Nicolas tog sig an, Elijah, är basketproffs i USA i dag, medan hans vänner dessvärre antingen är mördade eller har mördat.

Motsvarande slutsatser drar två andra författare. Journalisten Diamant Salihu beskriver i boken *Tills alla dör* en tröstlös, ändlös, meningslös serie tragedier i våldsspiralens spår.

Advokaten Evin Cetin har kommit ut med en ny bok, *Mitt ibland oss*, om unga killar från invandrarfamiljer, födda och uppvuxna i Sveriges för-

orter, som har hamnat långt från föräldrarnas ursprungskultur. I stället har de uppfostrats av män som de säljer narkotika åt. Hon kallar dem narkotikans barnsoldater, och de är offer för den kriminella världens största skam: utnyttjandet av barn för att själv undgå straff. Men hon beskriver också samhällets agerande, med hårdare straff för 16-åringar, som gör att kriminella nu rekryterar 11-åringar. Detta är ett cyniskt och alldeles fruktansvärt utnyttjande av samhällets yngsta.

Herr talman! Enligt dessa tre författare är det påtagligt att de barn som rekryteras sällan har föräldrar som finns där för dem för att skjutsa till fritidsaktiviteter eller läsa läxor med dem. Det typiska offret för kriminalitet är barnet som saknar en närvarande pappa och har en ensamstående mamma med dålig ekonomi. Enligt Rädda Barnen är de fattigaste barnen i Sverige de som lever med en ensamförsörjande förälder. Det är 196 000 barn som lever i det som betecknas som barnfattigdom.

Trenden är tydlig. De ekonomiska klyftorna i Sverige ökar. De allra fattigaste barnfamiljerna halkar efter samtidigt som majoriteten har fått det bättre ställt. Det kan också konstateras att den välfärds- och skattepolitiska profilen som har rått från 1990-talet till i dag, med marknadisering av skolan, vinstuttag i välfärden och kapitalinkomster som går om arbetsinkomster, framför allt har gynnat de redan välbeställda i samhället.

Herr talman! När vi socialdemokrater presenterar vårt alternativ till nationell budget tar vi utgångspunkt i att de som drabbas värst av hög inflation, redan ökade räntor, höga elpriser och en stundande lågkonjunktur är de som har det tuffast ställt. Reallönerna urholkas, och den ekonomiska verkligheten tränger rakt in i barnfamiljernas ekonomier. Konsekvenserna riskerar att bli fler barn i barnfattigdom och minskade möjligheter till fritidsaktiviteter som idrott, kulturskola med mera.

Högerregeringens budget är inte bara ett pärlband av löftesbrott. Den visar också tydligt vad Sverigedemokraterna och regeringspartierna prioriterar: att underlätta för dem som har det bäst ställt.

Den höga inflationen gör att brytpunkten för att betala statlig inkomstskatt höjs. Fler höginkomsttagare kommer att undgå den statliga inkomstskatten på 20 procent. För den som tjänar 60 000 kronor i månaden kommer en skattesänkning på posten med 1 300 kronor i månaden. Är det verkligen en nödvändig prioritering här och nu?

Till och med kulturministern har uttryckt att man måste ha en återhållsam budget. Varför gäller inte det dem i samhället med de absolut högsta arbetsinkomsterna?

Herr talman! Vi socialdemokrater valde att slopa denna uppräknings, vilket enligt Moderaternas språkbruk är att höja skatten.

Dessutom säger regeringsföreträdare att man satsar på välfärden. Men det som kommer att ske och som svenska folket kommer att känna av är mindre personal och mindre resurser till vår välfärd, till barnen och till kulturen.

SKR menar att det krävs 20 miljarder för att upprätthålla nuvarande kvalitet och standard på välfärden, men Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna satsar 12 miljarder. Vi står alltså inför stundande nedskärningar.

Den nationella högerbudgeten kommer också att ha en inverkan på kulturbudgetarna på kommunal och regional nivå och därmed drabba grundfinansieringen av bland annat kulturskolan, folkbiblioteken, idrottsfören-

ingarna, civilsamhället och lokalt medborgardrivna mötesplatser – egentligen all verksamhet som våra yngsta behöver för att möta vuxna förebilder och odla sitt självförverkligande.

Vårt förslag till budget innebär en fördubbling av de generella statsbidragen till välfärden, ett förhöjt barnbidrag under de tuffa vintermånaderna, en kraftfull satsning på socialtjänsten för att motverka nyrekryteringen av unga till kriminalitet och över 1 miljard för att stötta de skolor som har störst utmaningar.

Herr talman! Vi socialdemokrater prioriterar välfärden, för vi vet att det är den enskilt viktigaste faktorn för att utjämna skillnader i livsvillkor. Därför är vårt förslag till kulturbudget en fråga om välfärd för barn och unga.

Vi lägger 600 miljoner mer i kulturbudgeten, och de prioriteringar vi gör är följande.

Vi lägger 100 miljoner mer än regeringen på kulturskolans utvecklingsbidrag, vilket ger en satsning på totalt 200 miljoner kronor.

Vi vill att barn ska kunna låna hem instrument, att fler barn får möta engagerade pedagoger och att fler barn ges möjlighet till en fritid fylld av bildning, kultur och musik. Konsekvenserna av regeringen nedskärning ska min kollega Kristoffer berätta mer om senare i debatten.

Vi avsätter 100 miljoner mer än högerregeringen på idrott för barn och unga och satsar totalt 200 miljoner kronor. Vad kan vara viktigare och roligare än att vi tillsammans utökar möjligheterna för barn att vara med i den verksamhet som har lägst trösklar och som ger både tävlingsfostran och föreningsfostran enligt den svenska folkrörelsetraditionen? Här måste vi dock komma åt den snedrekrytering som uttrycks genom att pojkar idrottar mer än flickor och att barn till mer bemedlade föräldrar idrottar mer än andra barn.

Folkrörelsebakgrunden och det ideella engagemanget gör att idrott engagerar föräldrar, och det blir därför en viktig plats för nyanlända att möta Sveriges föreningsliv och människor som levt och verkat i vårt land betydligt längre än de.

Vi skriver också i vårt förslag till budget att det är hög tid att utreda frågan om en anläggningsfond i Sverige. Kulturutskottet gjorde ett intressant studiebesök i Danmark förra mandatperioden, och vi vet att kommunerna har ansträngda förutsättningar att kunna bygga idrottsarenor eller renovera befintliga. Det är därför hög tid att börja titta på denna fråga och se om det finns möjlighet för det nationella att stötta upp.

Vi avsätter 200 miljoner mer än regeringen på folkbildningen för att nå framför allt de unga som kanske inte har klarat den grundläggande utbildningen, de unga som behöver en andra chans eller de unga vuxna som står längst från arbetsmarknaden i en stundande lågkonjunktur.

Vi vill också att studieförbunden ska kunna utveckla sitt demokrati-, kultur- och bildningsarbete som når nästan alla i vårt land.

Vi vill förstås behålla den fria entrén på statliga museer, som innebär att barnfamiljer tillsammans kan ta del av konsten, kulturen och det svenska kulturarvet. Jag tycker att det är så oerhört tråkigt att det i denna svåra ekonomiska tid för barnfamiljer håller på att byggas kassor på våra statliga museer. Under åren med fri entré lyckades vi sänka trösklarna för de människor som kanske inte hade gått till ett museum annars och väckte även

nyfikenheten för svensk kultur hos turister och andra Sverigebesökare. Högerregeringens förslag tycks gå ut på att barnen ska på museum själva.

Denna reform kommer min kollega Louise att tala mer om i sitt anförande.

Vi lägger även 10 miljoner extra till Skansen eftersom det råder ett akut behov av renoveringar där för att kunna säkerställa att detta viktiga och folkkära kulturarv kan bibehållas. Det är kanske inte det anslag som Skansen efterfrågar, men det är i varje fall en start för att kunna åtgärda det mest akuta. Jag noterar att regeringsunderlaget inte lägger en krona på detta.

Jag reagerar också på Sverigedemokraternas prioriteringar. De har i många års tid byggt upp förväntningar på att svenskt kulturarv ska prioriteras. Men nu slår de undan alla ben för det som finansierar detta.

Konsten och kulturen kräver särskilda insatser i en tid av återstart efter pandemin och brist på biljettintäkter på grund av hushållens ansträngda ekonomi och höjda elkostnader. Här satsar vi totalt 90 miljoner för att Sveriges konst- och kulturskapare ska kunna återhämta sig.

Herr talman! Vi tycks vara tillbaka i den klassiska ekonomiska formuleringen av samtiden. Medan de högerkonservativa underlättar för väletablerade höginkomsttagare gör vi socialdemokrater allt i vår makt för att mildra den kris som nu uppstått hos Sveriges barnfamiljer i spåren av sämre ekonomi, höjda elpriser och inflation. Vi är av uppfattningen att barn och unga inte ska straffas i den ekonomiska krisen. Väl valda prioriteringar hade varit att stötta Sveriges framtid.

Socialdemokraterna deltar inte i beslutet, men jag hänvisar till vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Anf. 114 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Möjligheten att låna en gitarr, trumpet eller något annat instrument på kulturskolan kommer inte att förändras av regeringens budget. Som ledamoten Kristina Axén Olin sa tidigare satsar kommunerna mycket pengar på kulturskolan, och man kommer att kunna fortsätta att låna en gitarr även med vår budget, som ju ger 100 miljoner till kulturskolorna.

Men det var inte därför jag bad om replik. Kristdemokraterna har lanserat och drivit frågan om ett fritidskort, och det har vi debatterat många gånger här. Det började som en fritidspeng, men den idén ogillades av den dåvarande regeringen eftersom fritidspengen bara riktade sig till barn som var kopplade till socialtjänsten. I stället ville man ha en generell välfärd.

Det ändrades därför till ett fritidskort som, enligt den presentation jag gjorde tidigare, ges till alla barn i årskurs 5–9 och som laddas med 500 kronor. Då upplevde jag att de dåvarande regeringspartierna svängde och blev mer positiva till fritidskortet. Men nu säger Socialdemokraterna nej till fritidskortet. Varför?

Anf. 115 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Roland Utbult, för frågan! Det är helt riktigt att vi har debatterat beteckningen fritidskort många gånger med stort intresse.

Vi socialdemokrater är av uppfattningen att krisen är här och nu. Det är nu man behöver investera i barnfamiljerna. Det är nu de behöver stöd och hjälp. Det är inte läge att prioritera de människor som redan har goda

ekonomiska förutsättningar att klara krisen. Det är hög tid att i stället rikta resurserna till dem som behöver det allra mest, därav en budget på 100 miljoner extra till kulturskolan och 100 miljoner till idrottsverksamheterna för att understödja all verksamhet som kan nå ut till barn och unga. Det är också därför vi höjer anslaget till välfärden – för att se till att det inte blir kraftfulla nedskärningar, som vi nu riskerar att få se i de kommunala förvaltningar som riktar sitt arbete till kulturområdet.

Vad gäller fritidskortet noterar jag i budgeten att det först ska avsättas 50 miljoner kronor i år för att utreda frågan eller bygga infrastruktur för fritidskortet. Men barn sitter ju inte och väntar ett helt år på en infrastruktur som ska komma, utan barn behöver insatser här och nu. Detta är anledningen till att vi tycker vi att det är en dålig prioritering. Barn måste komma ut i fritidsaktiviteter här och nu. I stället får de nu sitta och vänta ett helt år tills högerpartierna har byggt upp sin infrastruktur med 50 miljoner kronor och sedan se om det blir något fritidskort över huvud taget till 2024. Jag menar att denna väntan inte kan prioriteras.

Men vi får se. En utredning om infrastrukturen ska stå klar till 2024. Då får vi veta hur fritidskortet ska utformas och byggas ut, och då kan vi som parti ta ställning till hur vi ser på saken.

Anf. 116 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Fritidskortet blir av, Lawen Redar. Om strategin tas fram under 2023, vilket jag räknar med att MUCF ska göra, och kortet införs som tänkt den 1 januari 2024 måste det sägas vara rekordsnabbt. Det är fantastiskt, nästan raketfart.

Jag hör i ledamotens anförande ett engagemang för barn och unga och för personer som lever i utsatthet, men jag får inte ihop det riktigt. Det talas om att barn och unga som lever i utsatthet behöver hjälp och stöd nu och så vidare. Men som jag sa kommer det att gå undan med fritidskortet, och det riktar sig till barn och unga som lever i utsatthet.

Jag vet inte exakt hur kortet kommer att se ut, men generellt kan ett kort laddas för väldigt många barn, till exempel alla i vissa årskurser. Det har talats om 500 kronor tidigare, men i tidigare resonemang gällande barn som lever i utsatthet och som är kopplade till socialtjänsten har det handlat om upp till 2 500 kronor. Jag förstår inte hur Socialdemokraterna kan avvisa detta. Jag vill verkligen be ledamoten att ta ett samtal med berörda inom socialdemokratin för att få en ändrad syn på detta, för det kommer att bli en succé i Sverige. Det är jag övertygad om.

Anf. 117 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Vi avvisar inte förslaget. Vi avvisar att man här och nu lägger 50 miljoner kronor på att utreda en infrastruktur för fritidskortet.

Den stora finansieringen av fritidskortet ska komma 2024; det är så jag läser högerpartiernas budget. Men ett års väntan i ett barns liv är lång tid, och satsningar på idrott hade behövt komma nu, liksom satsningar på kulturskolan. Att det byggs kassor på bland annat Nationalmuseum, där hela barnfamiljer kan besöka verksamheterna, är vad som sker här och nu.

Ett år i ett barns liv är lång tid när det är brist på fritidsaktiviteter och möjligheter att kunna förverkliga sig själv och sitt intresse och möta pedagoger som vill barn och unga väl. Det behövs här och nu.

Högerregeringen har valt att prioritera höginkomsttagare. Det är så deras budget ser ut, och detta beklagar jag. Men jag avvisar inte fritidskortet till 2024, utan jag avvisar de 50 miljoner kronor som man har valt att här och nu lägga på infrastrukturen för utbyggnation av kortet. Vi hade mycket hellre velat att dessa pengar går till idrotten, till kulturskolan och till alla andra verksamheter som här och nu hade främjat barns och ungas fritidsaktiviteter.

Anf. 118 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Sverige befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge. Vi går mot en ekonomisk vinter med hög inflation och svag tillväxt. Sverige förväntas befinna sig i lågkonjunktur under 2023. Många människor kämpar med höga elräkningar och drivmedelspriser, hög inflation och höga räntor.

Den budget som de fyra samarbetspartierna har lagt fram prioriterar det allra viktigaste, nämligen att stötta hushållen i en svår situation, att stärka sjukvården och öka antalet vårdplatser och att få bukt med kriminaliteten med ett stärkt rättsväsen och förebyggande insatser samtidigt som vi förhåller oss till ett tuffare geopolitiskt läge.

Vi gör detta utan att spä på inflationen, för den är ett reellt hot mot familjernas ekonomi och även företagens. Vi ser också till att det skapas handlingsutrymme om nedgången i ekonomin blir djupare än vad vi ser framför oss nu.

Herr talman! Jag blir bekymrad när jag ser Miljöpartiets kulturbudget. Det lovas mer pengar i nästan varje anslagspost, och det är inga småpengar. Närmare 3 miljarder kronor mer än regeringen lägger Miljöpartiet på utgifter för kultursektorn. Detta indikerar att inflationen spä på. Vi har redan i dag en inflation på drygt 9 procent, mot normalt runt 2 procent.

Vänsterpartiet är inte långt efter, medan Socialdemokraterna har en mer sansad nivå.

Hur är det då med Centerpartiet? De skiljer sig från alla andra genom att dra ned på nästan varje anslag i kulturbudgeten. Till och med hemslöjden får minskade bidrag. Först tror man att det är ett skrivfel, men sedan ser man att det faktiskt stämmer.

Herr talman! Kulturbudgeten omfattar många olika kostnadsanslag, men låt mig nämna en av våra satsningar som omfattas av betänkandet och som ligger oss kristdemokrater mycket varmt om hjärtat. Det gäller anslaget *Insatser för den ideella sektorn*, där vi satsar 300 miljoner kronor, varav 75 miljoner per år 2023–2025 för insatser för att motverka ofrivillig ensamhet. Regeringen gör nu en unik satsning i budgetpropositionen på detta område – den största satsningen någonsin på att bryta ensamhet och främja gemenskap.

Ofrivillig ensamhet är ett samhällsproblem med allvarliga konsekvenser. I ensamhetens sällskap kan man drabbas av kronisk stress som får blodkärlen att rent fysiskt dra ihop sig i ett slags kroppens protest mot att leva i konflikt med den mänskliga naturen. Det leder till fler hjärt- och kärlsjukdomar som infarkt och stroke och skadar immunförsvaret. Ensamheten ökar också smärtan och risken för depression och demens. Barn som lever i ofrivillig ensamhet löper större risk att misslyckas i skolan.

Herr talman! Att jag tar upp ensamheten i mitt anförande beror på att jag tror att kulturen har en viktig roll när det gäller att bryta ensamheten.

Varje initiativ som vi tar och varje krona som vi lägger på kulturanslagen är därför oerhört viktiga för människors hälsa och välmående.

Den enda faran som lurar bakom hörnet är om vi spår på inflationen och gör det svårare för hushållen att överleva, så att de därmed inte har råd att ta del av kultur i olika former. Det gäller inte minst familjer som lever i socioekonomisk utsatthet, där vi vet att det redan i dag finns en stor brist hos barn och unga när det gäller att ta del av olika kulturella aktiviteter.

Fru talman! För att värna barns och ungas tillgång till idrotts- och föreningslivet avser regeringen att införa ett fritidskort. Barn och unga ska med fritidskortet få förbättrade möjligheter att delta i förenings- och fritidsaktiviteter.

Regeringen föreslår, som vi hörde i replikskiftet, att 50 miljoner kronor avsätts under 2023 för att ta fram nödvändig infrastruktur för införandet av ett fritidskort till barn och unga. Under 2024 beräknas 730 miljoner kronor gå till att införa fritidskortet. Samma summa gäller från 2025 och framåt.

Äntligen, utropar jag som kristdemokrat. Och jag har fått mycket feedback här i kammaren från både Vänsterpartiet och Socialdemokraterna när jag har presenterat fritidskortet. Men nu hör jag att dörren stängs från Socialdemokraterna, och det gör mig väldigt besviken.

Fru talman! Vi kristdemokrater värnar folkbildningen och har alltid ställt upp för dess betydelse, inte minst för att skapa en väg in i det svenska samhället. Vi följer i stort sett den ekonomiska plan som den tidigare regeringen lagt fram när det gäller själva grundanslaget.

Jag ska också säga någonting om en kulturkanon. Vi kristdemokrater har drivit på frågan om en kulturkanon och menar att den bland annat kan vara ett sätt att skapa förståelse för Sveriges historia. En debattör uttryckte det på följande sätt: Listan skulle åtminstone ge mig något att börja med, och sedan kunde jag söka mig vidare på egen hand.

Men politiker ska inte avgöra vad som ska ingå i en kulturkanon. Det överläts åt kunniga personer på området. Jag har personligen tidigare föreslagit att Skolverket ska ha huvudansvaret i samarbete med de litteratur- och idéhistoriska institutionerna vid universiteten.

Fru talman! Till sist vill jag önska mina kollegor i kulturutskottet och vårt fantastiska utskottskansli en god jul och ett gott nytt år med Stig Dagermans ord.

Jorden kan du inte göra om.
Stilla din häftiga själ!
Endast en sak kan du göra:
en annan människa väl.

Men detta är redan så mycket
att själva stjärnorna ler.
En hungrande människa mindre
betyder en broder mer.

Anf. 119 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag begärde replik för att få chans att lugna Roland Utbult. Han lät så orolig över att vår kulturbudget är för stark och kommer att skapa problem i svensk ekonomi. Jag tänker att det absolut inte behöver

Prot. 2022/23:38
14 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

vara på detta sätt, utan det är en mycket ansvarsfull budget som Vänsterpartiet har presenterat.

Ledamoten beskriver här sitt engagemang kring ensamhet och social utsatthet. Det har vi diskuterat i många budgetdebatter. Jag och Roland Utbult står väldigt nära varandra i analysen om att vi behöver värna de barn och unga som har det tufft och svårt att komma in i föreningsverksamhet och även värna de människor som lever i social utsatthet av olika anledningar.

Jag tycker att det är lite problematiskt med den budget som Roland Utbults parti har ställt sig bakom när man säger sig stå för dessa värden. Det är framför allt de som inte har ekonomiska resurser som riskerar att hamna i isolering och ensamhet för att de inte har medel för att kunna delta i aktiviteter, vara ute och träffa människor och vara en del av sociala sammanhang.

Därför satsar vi i Vänsterpartiet på dem som har de minsta marginalerna, och vi ser också till att vi nu har en stark kulturbudget. Det är en viktig del för att stärka välfärden.

Jag vill därför fråga Roland Utbult varför det skulle vara ett stort problem att vi till exempel vill höja medverkanssättningen för konstnärer som ställer ut. De har väldigt låga inkomster i dag. Och varför skulle det vara ett problem att vi vill satsa på skolbibliotek, när Roland Utbults parti i denna budget sänker skatterna med 13 miljarder kronor för dem som tjänar över 50 000 kronor i månaden? De kan gå direkt till privatkonsumtion och sätta fart på inflationen, som Roland Utbult är orolig för. Men vi har förslag på riktade satsningar på att stärka kulturen, till exempel att se till att barn i skolan får ta del av scenkonstföreställningar två gånger om året. Detta kommer att skapa jobb bland kulturarbetare. Menar Roland Utbult att det vore bättre om kulturarbetare fortsätter att vara arbetslösa för att det annars riskerar att höja inflationen?

Anf. 120 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Det som skiljer oss på regeringssidan och Vänsterpartiet åt är att ni har så mycket mer pengar att röra er med. Då är jag jätteintresserad av att veta varifrån ni får dessa slantar. Det handlar om nästan 2 miljarder kronor mer än vad regeringen så att säga har.

Jag har en hel lista på skatter som ni vill höja. Det som oroar mig när det gäller familjer är naturligtvis att detta, enligt mig, drabbar hushållen genom att inflationen spås på – vilket jag kanske inte har bevisat, men det är möjligt – men framför allt att man lägger pålagor som är ganska svåra att bära på familjerna.

Jag är därför inte alls övertygad på något sätt om att Vänsterpartiets budget skulle gynna barn och unga som lever i utsatthet. Höjda skatter drabbar nämligen i princip alla människor. Jag menar därför att hushållens ekonomi redan nu är väldigt pressad på grund av drivmedelspriser, elpriser och så vidare och att höjda skatter skulle förvärra deras situation ännu mer.

Anf. 121 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Roland Utbult för svaret som jag inte riktigt tyckte var svaret på min fråga, som handlade om hur de satsningar som vi föreslår skulle spå på inflationen. Nu vill Roland Utbult prata mer om att det kanske är våra skattehöjningar som skulle vara ett problem. Men

skattehöjningarna skulle i så fall vara ett sätt att dämpa inflationen. Jag hänger därför inte riktigt med i resonemanget här.

Anledningen till att vi har mer pengar i vår budget är att vi till exempel låter bli att sänka skatten för höginkomsttagare. Det handlar om 13 miljarder kronor som vi har möjlighet att se till att stärka välfärden med. Vi ser till att kommuner och regioner får ökade resurser så att de både kan behålla befintlig personal och göra personalförstärkningar som verkligen behövs.

Dessa 13 miljarder kronor skulle verkligen behövas i budgeten. Flera ledamöter från regeringspartierna har tidigare pratat om att de tycker att det är kris och ett tufft läge. Men se då till att ha resurser för att möta de problem som vi står inför!

När det gäller inflationen drivs den på väldigt mycket av höga elpriser. Det är där man ska sätta in krutet, inte gå in och kapa i kulturbudgeten för att man är orolig för att konstnärer som tjänar 13 000 kronor i månaden skulle leva något lyxliv och spä på inflationen. Jag tycker att det är ett jättekonstigt resonemang som förs i denna debatt i dag.

Vi har en tydlig profil i vår budget, nämligen att det är de som tjänar allra mest, som har de stora marginalerna, som har stora förmögenheter och som klarar sig väldigt väl både i dag och med högre priser som får vara med och bidra lite mer, så att de som har det tufft och redan lever på marginalen kan klara sig igenom denna kris.

I den svåra situation vi står inför vill vi alltså se till att de prisökningar och problem vi ser fördelas på ett sätt så att de som har det gott ställt får vara med och bidra lite mer och de som har det riktigt tufft får hjälp igenom krisen. Det tycker vi är en bra politik.

Anf. 122 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Vasiliki Tsouplaki för inlägget. Vi har ofta hittat varandra i synen på barn och unga som lever i utsatthet.

Jag har inte sagt att konstnärer ska lida särskilt eller något sådant; tvärtom vet jag faktiskt hur det är att vara musiker, att frilansa och att försöka få ekonomin att fungera utifrån den verkligheten. Det är ingen lätt verklighet. Jag vet alltså mycket väl hur det känns och hur man kämpar med sådana saker. Jag vill naturligtvis att vi ska ge konstnärerna alla möjligheter att utveckla sin verksamhet och sin ekonomi, och här tror jag att det finns väldigt mycket att göra framöver. Kanske kan Vasiliki Tsouplaki och jag hitta varandra där också.

Jag är dock övertygad om att vi har lite olika syn på verkligheten. I min värld är höjda skatter inte rätt väg att gå för att skapa större utrymme för människor. Det ger i stället mindre utrymme. När vi införde jobbskatteavdraget fick människor 1 000 eller 1 500 kronor mer per månad, det vill säga mer att röra sig med. Man sänkte så att säga skatten, och människor fick i stället ett bidrag per månad.

Vi har alltså olika syn på skatterna, och det är kanske det som skiljer oss åt egentligen. Jag har en hel lista över skatter ni vill höja, Vasiliki Tsouplaki, och det är faktiskt en ganska dryg lista. Vi har en annan syn där, och det gör att vi kommer till lite olika slutsatser emellanåt. Så är det.

Anf. 123 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Det är första gången på länge som vi har att ta ställning till ett budgetförslag utan pandemistöd eller återstartsstöd till kulturen, idrot-

Prot. 2022/23:38
14 december

Kultur, medier,
trossamfund och fritid

ten och civilsamhället. Regeringen har kommit fram till att det inte längre behövs.

Det vore ju fantastiskt om det var på det sättet, men tyvärr finns det fortfarande verksamheter inom kulturutskottets område som fortfarande inte är tillbaka på de nivåer som de hade innan pandemin. Det gäller såväl de ekonomiska nivåerna som antalet deltagare på träningar och publik på matcher eller föreställningar. Pandemin visade också vilka hål vi hade i våra trygghetssystem och hur svag ställning många kulturarbetare hade gentemot sina uppdragsgivare.

Vi kan därför inte gå tillbaka till den budget eller den politik som fanns före pandemin. I Vänsterpartiets förslag till budget finns en del återstartsmedel kvar – vi gör en stegvis nedtrappning. Vi ser också att vissa ersättningar till konstnärer behöver bli permanent högre och att de fasta anställningarna inom scenkonstallianserna behöver bli fler.

Det är uppenbart att kulturpolitiken behöver trygga kulturarbetarna med bättre villkor för att vi inte ska tappa ännu fler till andra branscher. Vi måste också snabbt som ögat säga till kommande generationer konstnärer att det finns möjlighet att vara föräldraledig, betala hyran och gå i pension även inom kultursektorn. För att dagens unga ska orka lägga tid och kraft och för att de ska våga låna pengar till de långa utbildningar som krävs för att man ska bli en riktigt duktig musiker, dansare eller bildkonstnär behövs tydliga besked.

Fru talman! För oss är kulturen en del av välfärden. Den är inte grädden på moset eller bara en liten extra guldkant i tillvaron utan en viktig del av vår vardag och en betydande beståndsdel av konceptet att vara människa. Som varelser är vi kreativa, analyserande och uttrycksfulla. Vi skulle ha kultur i vårt land även utan en kulturbudget, men kulturen skulle inte vara så bred, så tillgänglig eller hålla så hög kvalitet som i dag. Det är den här förståelsen som ligger till grund för att vi år efter år satsar på att kulturen ska kunna nå ut till fler.

Därför skjuter vi till medel för att rusta upp samlingslokaler där föreningar kan mötas, där professionella scenkonstgrupper uppträder eller där konstnärer kan ställa ut. Vi såg under pandemin att många kulturarrangemang på mindre orter arrangerades genom det ideella kulturlivet. Det var en väldigt bra modell för att fördela pengar, och därför avsätter vi nu resurser som hamnar riktigt nära människors vardag.

En bärande del av vår kulturpolitik är också att alla barn och unga ska få uppleva kultur som utövare, som medskapare och som publik. I dag kan tyvärr många barn gå genom hela sin skolgång utan att besöka en teater eller ett museum – detta trots att det är tydligt i barnkonventionen, i våra nationella kulturmål och i skolans styrdokument att barn har rätt att ta del av kultur och att det särskilt ska prioriteras.

Därför menar jag att det behövs ett nationellt grepp – ett kulturlyft för skolan som innebär att alla elever ska ha tillgång till ett bemannat skolbibliotek, att det ska vara hög kvalitet på de estetiska ämnena, att alla elever ska garanteras två scenkonstföreställningar om året och att varje skola ska ha tillgång till en kulturpedagog som kan vara bryggan mellan skolan och kulturlivet. Det behövs en tydlig struktur för att på allvar kunna säga att alla barn i vårt land får de kulturupplevelser de har rätt till.

Fru talman! Inom kulturutskottets område finns också medel för folkbildningen. Även den verksamheten är viktig för att vi ska få kultur i hela

landet. Studieförbunden finns i landets alla kommuner och erbjuder såväl kulturprogram som studiecirklar och kurser inom en stor spännvidd av kulturella uttryck. Detsamma gäller folkhögskolorna, som i stor utsträckning finns på mindre orter där de är viktiga mötesplatser för kulturutövandet. Många deltagare får varje år chansen att läsa konstnärliga utbildningar och utbildningar inom hantverk och journalistik.

Själva grundidén med folkbildningen, att människor ska lära sig tillsammans med andra, har visat sig vara ett både framgångsrikt och populärt koncept de senaste hundra åren. Hela vår demokrati hänger tätt ihop med den bildningsverksamhet som har funnits inom olika folkrörelser från vänster till höger.

Folkbildningen finns nära människor och kan enkelt utgå från de frågor som känns relevanta här och nu. Det visade sig till exempel när många människor på flykt kom till Sverige runt 2015 och 2016. Då kunde man snabbt rigga en organisation för att erbjuda verksamheten Svenska från dag ett och genomföra många meningsfulla aktiviteter på boenden. När nästa stora våg med flyktingar kom från Ukraina fanns det redan väl utprovade metoder för att möta upp dessa människor.

Studieförbunden har också haft ett fint riktat arbete mot föräldralediga och insatser för dem som står långt från arbetsmarknaden.

Alla dessa insatser vill regeringen nu ta bort, utan en ordentlig konsekvensanalys. Det som blir kvar är runt 30 miljoner som man har tänkt sig ska räcka till Svenska från dag ett för flyktingarna från Ukraina. Det är inte tillräckligt.

Här kan man se att regeringspartierna tyvärr verkar ha anammat SD:s syn på integration. Man pratar gärna om att människor som kommer hit ska lära sig svenska, anpassa sig till svenska värderingar och skaffa ett jobb – men i praktiken försvårar man för dem. Det är en läpparnas bekänelse. Förslag efter förslag syftar till att försvåra för människor med annan bakgrund, och sedan insinuerar man – eller säger ibland rakt ut – att problemet ligger hos invandrare som inte vill lära sig och inte vill skaffa jobb. Människor på flykt ska inte få kosta oss någonting; det är väldigt tydligt. Möjligen kan empatin sträcka sig till människor från Ukraina – till dem kan man tänka sig att rikta bistånd och några studietimmar i svenska.

Fru talman! Låt mig också säga någonting om viktiga insatser inom den andra grenen av folkbildningen, nämligen folkhögskolorna och vad de står för.

Den bredd av kurser som landets 155 folkhögskolor erbjuder skapar stort värde för alla som får chansen att delta. Många deltagare uppger att utbildningen har ökat deras chanser till jobb, även om det inte är ett mål i sig från statens sida att de ska göra det. Det är också många som har kunnat läsa vidare på högre utbildningar efter avslutad folkhögskola.

I en undersökning av de rörelsedrivna folkhögskolorna uppgav så många som 94 procent av de intervjuade att studierna hade haft en positiv inverkan på deras personliga utveckling. Det är väldigt fina siffror. Det är tydligt att den pedagogik som bygger på deltagarnas egna behov och förutsättningar är ett väldigt lyckat recept som borde erbjudas fler, särskilt i tider av hög arbetslöshet.

Nu väljer regeringen att göra precis tvärtom. De extraplatser som skapades under pandemin vill man ta bort, trots att alla här inne vet att det är stor risk för högre arbetslöshet det kommande året. Många är till exempel

de kommuner och regioner som kommer att få skära ned på personal när regeringen inte i tillräckligt hög grad skjuter till pengar för att trygga välfärden. Vi hör också om oro från många företag som inte klarar de höga elpriserna och behöver stänga ned sin produktion i väntan på besked från regeringen om när stöd kan tänkas komma.

Fru talman! De arbetslösa som har fått möjlighet att bli hänvisade av Arbetsförmedlingen till en folkhögskola har i stor utsträckning kunnat ta sig vidare till fortsatta studier eller jobb. Så har det sett ut under lång tid.

Men de senaste åren har någonting hänt. Arbetsförmedlingen har inte jobbat på samma sätt med att hänvisa deltagare. Man säger att detta har att göra med den senaste kaosprivatiseringsreformen, som vi brukar benämna den, som den förra regeringen tyvärr kom överens med Liberalerna och Centerpartiet om. Kontor lades ned, och det blev stora bekymmer när personalen inte hade möjlighet att jobba så aktivt med de arbetslösa. Det fanns inte administrativt stöd eller tillräckliga kunskaper om de nya regelverken för de privata utförarna. Det var många som inte fick chans att gå på folkhögskolor som hade behövt det.

I Vänsterpartiets budget ligger de extra utbildningsplatserna kvar. Vi höjer även ersättningen per utbildningsplats eftersom bidraget har urholkats över tid. Deltagarna har dessutom större behov av särskilt stöd än tidigare, så detta är väldigt viktigt.

Vi i Vänsterpartiet har så väldigt många satsningar i vår budget. Jag går vidare till den del som rör idrottsliv och friluftsliv, som är en viktig del av kulturbudgeten.

Det råder platsbrist på många ställen i landet. Det behövs satsningar för att kommunerna ska ha möjlighet att bygga nya hallar, och Vänsterpartiet har ett investeringsstöd för detta.

Vi tror att det också behövs satsningar på att fler personer med funktionsnedsättning ska komma in i idrottslivet, så vi vill se särskilda satsningar på parasport och tillgängliggörande av lokaler. Vi vill också se över färdtjänsten och reglementena för dessa delar, så att fler ska kunna delta.

Jag vill avslutningsvis gå in på frågan om höga avgifter, som vi har varit inne på. Detta gäller såväl idrotten som kulturskolan. Väldigt många barn hamnar utanför. Det är tydligt att Vänsterpartiet har medel i sin budget: 300 miljoner till kommunerna för att sänka avgifterna i kulturskolan.

Jag vill säga någonting positivt här på slutet utifrån replikskiftet med Roland Utbult tidigare. Jag tycker att det är ett litet ljus i mörkret att ett fritidskort kanske är på väg fram. Det kanske kan möjliggöra för fler att delta i föreningslivet framöver. Det är en liten ljusglimt i en annars ganska mörk tid.

Anf. 124 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag reagerade på någonting som ledamoten Vasiliki Tsouplaki sa. Det handlade om att vi drar ned så väldigt mycket på folkbildningen.

Först vill jag säga att vi värnar folkbildningen. Vi ser värdet av den när det gäller personer med låg utbildning som har möjlighet att komma igen och få en nystart. Det handlar om språksvaga personer som får möjlighet att lära sig språk. Det handlar om en väg in i samhället. Det handlar om integrationsarbete och om en andra chans för väldigt många, vilket jag tycker mycket om.

Det jag hör om att vi drar ned stämmer inte. Vi värnar det grundanslag som finns och som fanns före pandemin. Vi följer helt enkelt den plan som den tidigare regeringen har lagt fram. Ungefär som med resonemanget om kulturskolan tidigare kan det lätt bli så att människor som lyssnar på detta tror att vi drar ned väldigt mycket. Det redde vi ut förut.

När det gäller folkbildningen följer vi den plan som den tidigare regeringen har lagt fram. Det är detta som gäller för oss.

Anf. 125 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Tack, Roland Utbult, för chansen till replik!

Saker förändras. Om det för tre år sedan lades fram en plan för hur länge ett bidrag ska finnas måste man kunna ompröva planen. När vi ser att det fortfarande finns ett behov av insatser som Svenska från dag ett och att det fortfarande finns många asylsökande som inte får chansen att läsa sfi måste vi ompröva och fundera på vad som krävs för att människor ska få chansen att lära sig svenska och få en meningsfull verksamhet. Man skulle till exempel kunna tänka sig en högre ambitionsnivå som ett politiskt initiativ.

Det är så vi i Vänsterpartiet ser det. Här behöver det funderas politiskt. Hur ser verksamheten ut i dag, och vad är det som krävs för att den ska kunna bli ännu bättre?

Jag tycker nog att jag var tydlig med att det som försvinner är de extra pandemiplatserna. Vänsterpartiet säger att de fortfarande behövs. Arbetslösheten är hög, och det behövs extra platser på folkhögskolorna. Vi ser också att det finns många asylsökande som behöver Svenska från dag ett. Det finns många föräldralediga och människor som står långt ifrån arbetsmarknaden som behöver dessa insatser från studieförbunden, som har fått riktade pengar under ett antal år.

Det handlar om 600 miljoner som ni skär ned, Roland Utbult. Även om du kallar det att värna folkbildningen är det 600 miljoner mindre i verksamhetsmedel som ändå har funnits. Då måste man politiskt bestämma sig: Är detta verksamhet som ska fortsätta, eller tycker man att det är bra om den upphör? Vi från Vänsterpartiet tycker att den ska få fortsätta.

Anf. 126 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Som flera talare har uttryckt tidigare handlar det ju om prioriteringar. Vi satsar väldigt mycket på välfärden, hälso- och sjukvården och fler vårdplatser. Vi satsar på att bekämpa kriminaliteten och så vidare. Vi har ett stort antal reformer som vi prioriterar. De gäller psykisk ohälsa, hemlöshet, ensamhet, som jag var inne på, idrottslyft i utsatta områden och så vidare.

De 500 eller 600 miljoner som det handlade om under pandemin löpte ut 2022. Vi följer den tidigare regeringens strategi på detta område.

Vi har kvar Svenska från dag ett. Det var en idé från – tror jag – socialdemokratin och vänstersidan. Den finns ju kvar med 30 miljoner, och jag tror att det är en viktig del att man inte ska behöva vänta på sfi utan kan få snabb hjälp med språket. Detta stöder vi.

Än en gång: De nedskärningar som det fanns oro för kom ju inte. Med dessa ord vill jag lugna Vasiliki Tsouplaki.

Anf. 127 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Det är sant att många hade befarat mycket större nedskärningar; så är det ju. Roland Utbult kanske känner att man har värnat om detta, men det är ändå 600 miljoner mindre. Jag håller med om att det kunde ha blivit värre, till exempel sett till hur Sverigedemokraternas budget har sett ut tidigare, men jag tycker inte riktigt att det som Roland Utbult säger om att man i stället för att göra detta har satsat mycket på sjukvården och välfärden stämmer.

Det SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, har sagt att de behöver bara för att hålla samma nivå och inte behöva skära ned var ju 20 miljarder. Inte ens det skrapar ni ihop, Roland Utbult, utan det kommer ju att bli stora nedskärningar i kommuner och regioner. Då kommer, som vi hörde i tidigare replikskifte, många av de frivilliga verksamheterna troligtvis att få stryka på foten. Kulturskolan kan vara ett sådant exempel. Jag är alltså oroad.

Om det är i linje med vad tidigare regeringar har tänkt har inte med det som ligger på bordet nu att göra. Det här är er regerings förslag. Ni har alla möjligheter att titta ut och fundera på vad ni vill och på hur verkligheten ser ut. Ni kan fundera på vilka satsningar som behövs för att säkra välfärden, för att stärka kulturen och för att se till att vi har bra folkbildning och möjligheter för människor att ta del av utbildning i svenska, till exempel när man är asylsökande.

Roland Utbult säger att det ligger kvar pengar för Svenska från dag ett. Det stämmer att det ligger kvar 30 miljoner. Men studieförbunden säger att det är inte tillräckligt. Det har oroat oss. Det är därför vi har lagt in pengar. Vi har tittat i de budgetäskanden och de volymer som man har räknat med. Det är svårt att veta hur många som kommer från Ukraina. Men det är bättre att ligga lite i överkant än att skära ned utan att göra konsekvensanalyser. Det hade jag velat höra eller se i dag.

Hur har man tänkt att det ska gå till? Vad är beräkningarna gjorda för? Det känns tyvärr som ett önsketänkande.

Anf. 128 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik:

Fru talman! Det är med anledning av Vänsterpartiets inledningsanförande jag begär replik. Man antyder att regeringens och Sverigedemokraternas politik skulle vara dålig för flyktingar och för integrationen. Det väcker frågan: Hur har det gått med integrationen med de rödgrönas politik, mer specifikt kulturpolitik? Av allt att döma har det inte gått särskilt bra. Om man menar det motsatta skulle det vara intressant att få höra vilka belägg det finns för det, siffror eller någonting alls. Det är den första frågan.

En annan fråga är hur mycket pengar som är rimligt att lägga på invandringen utifrån kulturbudgeten. Det man har påpekat här är nog en artefakt från just den misslyckade politik som vi har sett och en del av det som har lett till misslyckandet med integrationen. Det är också en viktig anledning till att svenska folket faktiskt har velat byta regering.

Anf. 129 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Det jag påpekade i mitt anförande var just att Sverigedemokraterna inte har haft någon ambition att ha en integrationspolitik utan har alltid pratat om assimilering. Alla integrationsinsatser har man alltid

strukit ur budgeten på kommunal nivå, på regional nivå och på nationell nivå. Det tycker jag mig nu se att regeringspartierna har anammat i ert samarbete, Leonid Yurkovskiy. Jag uppfattar inte att det har varit något som Sverigedemokraterna har hymlat med. Det har varit en egenart, en inriktning att vi inte ska ha en integrationspolitik utan en assimileringspolitik.

När ni tittar på hur samhället ser ut är det genom era glasögon och utifrån era värderingar. Mitt parti står för helt andra värderingar. Vi tycker att människor som kommer hit ska få ett välkomnande som är stabilt, gott och tryggt och där vi erbjuder bra språkinsatser, utbildade lärare och engagerade människor som möter upp och välkomnar människor.

Den politik som regeringen nu genom Tidöavtalet har slagit fast tillsammans med Sverigedemokraterna är en politik som syftar till att göra det svårare för människor på flykt som har kommit till Sverige och söker skydd här. Man vill avskräcka människor från att komma till Sverige. Det har varit en uttalad ambitionssänkning. Man vill försämra trygghetssystemen och försämra mottagandet för att människor inte ska tycka att det är attraktivt att komma till Sverige utan söka sig till andra ställen.

Så har debatten varit under lång tid. Den uttalade ambitionen är att människor inte ska komma hit. Därför får det inte vara för attraktivt att vara flykting och invandrare i Sverige. Jag tycker att det är en mycket tydlig ambition från Sverigedemokraterna, som man nu tyvärr har fått med sig de andra borgerliga partierna på.

Anf. 130 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik:

Fru talman! Det stämmer inte att vi aktivt vill försvåra. Det stämmer däremot att vi har identifierat misslyckade integrationsåtgärder och nu arbetar på att städa upp dem. Det stämmer också att vi städar upp i och får ordning på kulturpolitiken.

Frågan kvarstår: Vad i de rödgrönas och specifikt Vänsterpartiets kulturpolitik har bevisligen fungerat? Vilka medel har lett till resultat? Det är fortfarande ett stort frågetecken som hänger i luften.

Jag vill veta hur mycket pengar det är rimligt att lägga på integrationsåtgärder som bevisligen inte har fungerat. En följdfråga kan vara vilka nya åtgärder Vänsterpartiet kan tänka sig.

Anf. 131 VASILIKI TSOUPAKI (V) replik:

Fru talman! Om jag ska bli lite konkret när det gäller det som ligger inom kulturutskottets område är det till exempel kurserna som finns inom folkbildningen och de insatser som studieförbunden har ansvarat för. De har gett goda resultat. Människor har efterfrågat ännu mer progression. Man skulle till exempel kunna satsa ännu mer på Svenska från dag ett för att få fler timmar. Det har efterfrågats just eftersom man har sett att det har gett mycket. De insatserna har varit värdefulla.

Det gäller också de insatser som jag beskrev att Arbetsförmedlingen har ansvarat för i fråga om att hänvisa människor som står långt ifrån arbetsmarknaden till kurser för att få introduktion till studier och arbete. Det är motivationshöjande insatser för dem som har varit arbetslösa länge. Det har varit lyckade insatser med goda resultat. De har utvärderats, och vi och andra partier föreslår att de ska få fortsätta. Arbetsförmedlingen har också

tyckt att samarbetena med folkhögskolorna har varit lyckade. Det finns många goda exempel.

Vi är kritiska till att inte fler flyktingar från Ukraina kan få till exempel sfi i stället. Det är en etablerad utbildningsform där det finns kursplan och en annan struktur. Där skulle man kunna satsa ännu mer, om man vill att människor snabbt ska lära sig svenska och komma in i det svenska samhället.

Hela privatiseringsvågen och marknadiseringen av sfi och vuxenutbildning har inneburit att skolor har ljugit om att man har utbildade lärare för att kunna lägga anbud. Sådant sänker kvaliteten i svenskundervisningen. Vi hör kritik på många ställen i landet, till exempel där vi är med i kommunfullmäktige, där sådant har skett. Vi bevakar noga att människor ska få rätt stöd för att lära sig språket.

Det ska inte finnas diskriminering på arbetsmarknaden. Vi behöver vara medvetna om att det sker i dag. Människor som har lång utbildning kommer till Sverige, söker 70 eller 100 ingenjörsjobb och har rätt utbildning men får inte ens komma på intervju.

Det finns mycket att göra för att människor ska komma in i vårt samhälle. SD:s politik är tyvärr inte vägen framåt.

Anf. 132 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Nika Shakarami var 16 år gammal. Jag vill att ni minns hennes namn. Hon är en av många unga som islamistdikaturen i Iran har mördat sedan revolutionen påbörjades. Den 20 september försvann hon. I sitt sista samtal ringde hon en vän och berättade att moralpoliserna förföljde henne. Sedan stängdes hennes mobil av. I tio dagar letade hennes familj frenetiskt efter henne. Till slut bad myndigheterna familjen att identifiera en död kropp. Det var Nika. Hon hade en sönderkrossad bröstorg och hade blivit våldtagen. Hennes inre organ var stulna ur kroppen. Hon hade helt enkelt blivit mördad. Det här är bara ett av väldigt många exempel på brott mot mänskligheten som den iranska diktaturen just nu begår mot sitt eget folk.

Demonstrationerna i Iran är de ungas uppgörelse med politisk islam som i decennier styrt landets kultur och människor. Nika slogs, och Irans unga slåss fortfarande, för friheter som de flesta etniska svenskar här tar för givna. Det handlar om rätten att dansa, rätten att sjunga, rätten att idrotta, rätten att samlas i föreningar, rätten att yttra sina åsikter, rätten att häda och rätten att kritisera sina politiska ledare.

Fru talman! Även i Sverige i dag fråntas framför allt hedersutsatta flickor och pojkar rätten att leva och forma sig själva och delta i den svenska kulturen som man själv vill. Jag växte upp i en av Göteborgs förorter där unga flickor tvingades bära slöja, inte fick delta i idrotten, inte fick dejta och inte heller fick häda. Dessa svenska barns hela liv omgärdades av förbud.

Fru talman! Sverige ska vara en demokratisk förebild för resten av världen. Då är det vårt uppdrag att inte bara värna den fria kulturen i Sverige utan också säkerställa att våra friheter även omfattar svenskar med utländsk bakgrund. Det är bara då Sverige är en förebild för Irans frihetskämpar.

I Sverige ska kulturen vara fri. Armlängds avstånd ska gälla för politiker. Public service ska vara oberoende, och mediernas frihet ska värnas.

Men den nya borgerliga regeringen kommer inte bara att försvara kulturens frihet utan också säkerställa att den omfattar alla i vårt land, i vårt Sverige.

Det handlar framför allt om två principer som jag tror att vi behöver lägga till i kulturpolitikens område. I varje fall behöver vi säkerställa att det blir på riktigt.

Den första principen är att inte en skattekrona ska gå till extremism. Att radikal islamism har fått fäste i Sverige beror inte på invandring. Det är exempelvis svenskarna med iranskt påbrå och iransk bakgrund ett bevis på. De är väldigt lyckade här. Radikal islamism har vuxit på grund av en feghet att bekämpa separatism. Det har berott på en bristande insikt om att vår frihet bygger på att det finns gemensamma grundläggande demokratiska värderingar, såsom jämställdhet mellan könen, en gemensam lagstiftning som vi alla följer, inte hederslagar, och ett gemensamt språk som vi alla kan prata med varandra, vilket för oss är det svenska språket. Svenska myndigheter idkar enligt min mening i dag själv censur när det kommer till islamism på ett sätt som man inte gör när det kommer till kommunismens och nazismens brott mot mänskligheten. Jag kommer personligen att kämpa för en förändring av detta.

Denna islamistiska separatism har även börjat organisera sig genom att ta del av skattebetalarnas stöd till föreningsliv. Svenska skattepengar som skulle ha gått till folkbildning, läxhjälp och kulturprojekt har i stället gått till koranskolor och extrema homofoba talare och slussats vidare till våldsbekämpande organisationer runt om i världen. Det är totalt oacceptabelt.

Liberalerna är stolta över att regeringen den här mandatperioden kommer att reformera pengarna som går till folkbildning och stärka demokratikraven för ekonomiska bidrag. Jag vet att vi har tagit tillbaka den lagstiftning som fanns. Den kommer att komma tillbaka i en ännu starkare version. I framtiden ska inte en enda skattekrona gå till fuskare, skojare eller extremister.

Den andra principen är att alla barn som växer upp i Sverige måste få tillgång till den svenska kulturen och det svenska språket. Många inom kulturvärlden har uttryckt sig kraftigt negativt till en kulturkanon sedan förslaget presenterades i Tidöavtalet. Det är lätt att raljera över en kulturkanon när man tillhör kultureliten. Men i stället menar jag, fru talman, att det avslöjar någon form av snålhet. Kultureliten besitter ett massivt kulturkapital som de med självklarhet förmedlar till sina egna barn, som därigenom får ett försprång i att framgångsrikt kunna navigera i det svenska samhället. Varför missunna förortens ungdomar kulturens makt, fru talman? Det är min fråga.

Jag är uppvuxen i Tynnered i Göteborg med föräldrar som kommit till Sverige som flyktingar. De hade inte samma möjligheter att sätta mig i en kulturskola, som vi har debatterat i dag. Jag visste knappt vad det var innan jag blev politiker. Jag har gått i en av väldigt många stökiga kommunala skolor. De har många obehöriga lärare som inte har läst litteraturvetenskap och har därför inte heller verktygen att ge sina elever samma livschanser som skolor i Villa- och radhussverige.

Utanförskapet i Sverige handlar inte bara om ekonomi och jobb. Det är därför jag nu har kommit in på kulturutskottets område. Det handlar också om ett känslomässigt och kulturellt utanförskap som vi måste adressera. Alltför många ungdomar med utländsk bakgrund känner sig inte som

svenskar. De upplever sig inte vara delaktiga i samhällsbygget här. De får inte heller samma tillgång till våra viktigaste texter.

Det var ett stort misslyckande att man historiskt sett tog bort de läslistor som fanns här i Sverige i skolorna. Det behövs både en kulturkanon och bestämda läslistor för alla skolor i Sverige, vilket också glädjande nog är en del av Tidöavtalet. Det kommer att göra att barnen i alla Göteborgs förorter börjar läsa samma böcker som kulturreniten naturligt låter sina barn läsa.

Fru talman! Det är faktiskt så att svensk kultur inte främst finansieras av skattebetalarna utan genom ideella krafter, företagare och privatpersoner som betalar för kultur-, idrotts- eller fritidsaktiviteter. Med det sagt är den budget som vi nu debatterar bortsett från coronabudgetarna den största som en svensk regering lagt fram på kulturområdet. Det är imponerande med tanke på den lågkonjunktur vi är på väg in i och Rysslands invasion av Ukraina. Vi liberaler är särskilt stolta över satsningen på idrott i utsatta områden, fritidskortet som nu kommer att bli verklighet, Svenska från dag ett för ukrainska flyktingar och de längre stipendierna för kulturarbetare.

Liberalerna yrkar bifall till den nya borgerliga regeringens och Sverigedemokraternas budgetförslag inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Avslutningsvis vill jag säga: Jin, jiyen, azadi! Kvinna, liv, frihet! Sverige ska vara en förebild.

Anf. 133 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Kultur, medier, idrott och civilsamhälle behöver finnas tillgängligt för alla i hela landet. Alla dessa områden har stor betydelse för att ta till vara och säkra möjligheterna till ett starkt demokratiskt samhälle. Staten behöver naturligtvis vara med och bidra för att skapa goda förutsättningar.

Att möta kultur i olika former, både professionellt, buren kultur och amatörers skapande, är berikande på många sätt. Det väcker vår nyfikenhet att lära mer och få nya perspektiv. Alla, oavsett bostadsort, bakgrund, funktionsnedsättning och livssituation, ska ha möjlighet att delta i ett kulturliv. Kultur stärker självförtroende och gör att fler tar till vara yttrande- och friheten. Det i sin tur stärker delaktigheten och demokratin i vårt samhälle.

För att lyfta kulturlivet i hela landet vill Centerpartiet stärka och utveckla kultursamverkansmodellen med syftet att regionerna ska få ett större inflytande. Därför är regionernas kulturplaner viktiga.

Fru talman! År 1985 utvecklades initiativet med att utse europeiska kulturhuvudstäder, bland annat för att framhäva rikedom och mångfalden av kulturer i Europa, öka EU-medborgarnas känsla av att tillhöra ett gemensamt kulturområde och främja kulturens bidrag till stadernas utveckling.

Detta skulle vi också kunna göra nationellt. Vi skulle kunna stärka kulturlivet i hela landet genom att inrätta ett system för ett nationellt kulturhuvudstadsår, där en ny svensk stad vartannat år skulle få status som nationell kulturhuvudstad. Då kan också mindre städer få uppmärksamhet och chans att visa upp och särskilt utveckla sitt kulturliv. Det har visat sig att man i de europeiska kulturhuvudstäderna förbättrat bilden av städerna i ögonen på deras egna invånare. Stadens kultur har fått nytt liv, och man har fått ökad turism.

Kulturen kan också vara en viktig del i integrationen för dem som kommer nya till vårt land. Här skulle jag vilja lyfta fram folkbildningen, som några tidigare talare gjort. Jag vill lyfta fram studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet och arbete. Studieförbunden har redan infrastrukturen klar. Den finns i varje by, om vi så önskar. Studieförbunden har betytt otroligt mycket för Svenska från dag ett.

Våra folkhögskolor är 155 till antalet, har vi lärt oss i dag. De är väl spridda över hela landet. Där möts deltagare med vitt skilda bakgrunder. Har man någon gång besökt en folkhögskola kan man inte ta miste på vad denna unika utbildningsform har för betydelse för deltagarna. Ett av målen för folkhögskolan är att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället. För många människor som behöver få en nystart eller omstart, ta nästa steg i livet och i utbildningstrappan eller närma sig arbetsmarknaden kommer folkhögskolorna fortsatt att vara viktiga.

Vi står mitt i en kompetensbrist inom många olika yrken. Vi bör som land vända på varje sten för att få människor att hitta sin väg till mer bildning eller till rätt utbildning. Landets folkhögskolor spelar här en viktig roll.

Det är olyckligt att regeringen sänker anslaget till folkhögskolorna under nästa år. Jag skulle vilja se mer pengar till just folkbildningen.

Fru talman! Till sist: Kulturens frihet är vår frihet. Den handlar om demokrati och samtalet i samhället. Att vi politiker håller minst en arm-längds avstånd från kulturens innehåll måste vi ständigt bevaka i dag och varje dag framöver.

Med det vill jag ställa mig bakom vårt särskilda yttrande från Centerpartiet.

(forts. § 14)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU11 Höständringsbudget för 2022

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 134 AMANDA LIND (MP) replik:

Fru talman! Jag begärde replik på Catarina Deremars anförande först och främst för att säga att jag verkligen uppskattar den tydliga markeringen för principen om armlängds avstånd och konstens och kulturens frihet. Det är smärtsamt tydligt att den typen av markeringar behövs här i kammaren, och det gläder mig att Centerpartiet så tydligt står bakom denna princip.

Jag reagerar ändå lite på det Catarina Deremar säger om vikten av att kultur ska finnas i hela landet och så vidare. Jag delar naturligtvis den synen; det är en väldigt viktig ambition. Men min fråga till Catarina Deremar är: Hur bidrar Centerpartiets kulturbudget till detta? Tyvärr ser jag mer än tidigare år och i tidigare budgetar tydliga neddragningar inom en mängd områden. Det gäller allt från konstnärsstipendier till hemslöjden, för att ta några exempel.

Catarina Deremar nämner att det är viktigt att förstärka folkbildningen, men samtidigt gör man det med en ganska blygsam summa: 85 miljoner. Det kan man jämföra med de stora neddragningarna på nära en halv miljard.

Min fråga är därför: Hur bidrar Centerpartiets budget till att förstärka tillgången till kultur i hela landet?

Anf. 135 CATARINA DEREMAR (C) replik:

Fru talman! Tack, Amanda Lind, för frågan! Jag förstår verkligen. Jag tackar först för de värmande orden. Vi delar denna syn, och jag tror inte att vi kan påminna oss tillräckligt ofta om hur viktigt det är med armlängds avstånd.

Budgeten är naturligtvis en helhet, och vi ser den som en helhet. Centerpartiet har varit noga med att vår budget ska vara finansierad. Vi har också prioriterat hela landet i en mängd olika frågor som inte finns inom kulturutskottets ramar, men däremot vill vi öka de generella statsbidragen med 10 miljarder kronor. Det är vår förhoppning att kommuner och regioner ska vara med och bidra till detta där de kan göra det på lokal nivå.

Vi vill inte öronmärka pengar; det har vi som tradition. Det är ganska centerpartistiskt att låta varje nivå besluta om sina pengar, och därför vill vi också skicka de generella statsbidragen i större utsträckning än andra partier.

Anf. 136 AMANDA LIND (MP) replik:

Fru talman! Så är det absolut, och det tycker jag var positivt med Centerpartiets budget – just förstärkningen av de generella statsbidragen. Vi har debatterat i kammaren flera gånger under eftermiddagen hur viktigt det är för att det inte ska bli neddragningar på vare sig kulturskolan, folkbiblioteken, stöden till den ideella kulturen, samlingslokalerna eller idrottsrörelsen. Det är allt sådant som är viktiga saker och som kommunerna och regionerna i huvudsak finansierar.

Jag tolkar Catarina Deremars anförande som att man kanske ändå hade velat se lite större kultursatsningar, till exempel på kultursamverkansmodellen, från nationell nivå. Jag kan bara hoppas att Centerpartiet höjer

ambitionerna under mandatperioden så att vi gemensamt kan sätta tryck på regeringen i de här frågorna.

Före valet uttryckte Centerpartiet i en enkät att Sverige behöver växla upp arbetet med digitaliseringen. Det är ett sådant område där jag också är lite förvånad över att Centerpartiet inte har med några nationella satsningar. Man talar ju om att det både behövs resurser för att kommuner och regioner ska kunna göra sitt jobb och en tydlig nationell satsning. Det här är också något som Återstartsutredningen lyfter fram som viktigt. Vi behöver ta detta krafttag under ett antal år och satsa ganska stort på digitaliseringen, för Sverige ligger efter jämfört med andra länder.

Personligen ser jag att vi här har en möjlighet att se detta som en del i vårt säkerhetsarbete. Vi vet att kulturarvet är någonting som är sårbart i händelse av kris och krig.

Min fråga är hur Centerpartiet ser på digitaliseringssatsningar och varför man inte har med det i sin budget.

Anf. 137 CATARINA DEREMAR (C) replik:

Fru talman! Tack, återigen, ledamoten Amanda Lind, för denna viktiga fråga! Ledamoten ska inte ta miste på vår ambition. Vi kulturpolitiker i Centerpartiet är som kulturarbetare i stort; vi får slåss för varje krona.

Digitaliseringen är viktig i flera aspekter, inte minst när det gäller att värna kulturarvet och att veta vad vi faktiskt har i våra samlingar. Jag ser denna strävan som förmodligen långsam. Men den ska gå åt rätt håll. Det är inte bara så att vi har svarat så här, utan även vår partiledare har sagt i intervjuer att vi behöver öka takten när det gäller detta. Om inte det har kommit med i den här budgeten ska jag verkligen jobba för att det kommer i framtida centerpartistiska kulturbudgetar.

Anf. 138 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Jag vill börja med ensamheten. Man brukar säga att vi svenskar är det mest ensamma folket i hela EU. En del ensamhet är faktiskt självvald, men långt ifrån all. Den stora del som är ofrivillig är den som vi behöver prata om och sätta ljuset på i den liggande budgeten. Jag tror att både du och jag känner någon i vår närhet som sitter helt ensam.

Det har sagts tidigare i dag, men det är fortfarande aktuellt: Forskning visar att den ofrivilliga ensamheten påverkar den psykiska och fysiska hälsan negativt. Vi människor behöver vara en del av ett sammanhang för att må bra och känna mening.

När det gäller den fysiska hälsan går det tyvärr också åt fel håll. År 2021 var andelen överviktiga i Sverige över 50 procent, och andelen som har drabbats av fetma har mer än tredubblats på 50 år. Vi vet att övervikt är vanligare bland vissa grupper såsom män, äldre och dem som bor i socialt utsatta områden. Dessutom slår barnfetman olyckliga rekord. Det är hög tid att vi tar den frågan på allvar.

Svensk idrottsrörelse, vars framgångsrika idrottstradition sträcker sig många generationer tillbaka, ser i dag stora utmaningar. Även om uppemot 80 procent av alla svenska barn och unga har anslutit sig till eller på annat sätt någon gång har varit med i en idrottsklubb droppar de av allt tidigare. Det är också svårt att nå barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden, och det är tufft att engagera ideella som är viktiga för att leda och stötta upp idrottsrörelsen och göra detta möjligt.

Prot. 2022/23:38
14 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Idrott som helhet är oerhört effektivt när det gäller hälsoeffekter, men det är också brottsförebyggande. Idrotten ger inte bara färdigheter som förbättrad kondition, koordination och uthållighet. Idrottsrörelsen och detta att vara med i en idrottsförening lär oss att samarbeta, ta ansvar, komma i tid, sätta upp mål och fungera i en social kontext.

Barn som idrottar regelbundet brukar också vara bättre på att planera sin tid, och ibland lyckas de också bättre i skolan. Därför satsar den här regeringen just på att stötta upp där det behövs som allra mest. Vi ger inte allt till alla, utan vi prioriterar det som behövs just här och nu för att motverka ensamhet, för att stärka folkhälsan och för att fler ska kunna engagera sig i idrotts- och föreningslivet.

Som vi redan har pratat om tidigare inför vi en satsning på fritidskortet. Det är lätt att glömma att det är en väldigt effektiv investering. Varje satsad skattekrona på idrotten ger 30 kronor tillbaka till samhället i form av samhällsnytta.

Men pengar ensamt är långt ifrån lösningen. Det behövs också annat som inte kostar pengar men som kräver fokus: information, inspiration och organisation. Kunskap om att till exempel mat, fysisk aktivitet, sömn och stress är faktorer som påverkar vår hälsa och livskvalitet behöver förmedlas. Att idrotta bidrar till bättre hälsa men också till glädje och gemenskap. Därför behöver fler komma till, men fler behöver också stanna kvar och fler behöver återvända och återupptäcka något nytt. Det hade varit fantastiskt att se att fler tränade tillsammans som familj och över generationer.

Jag vill också i det här sammanhanget passa på att lyfta svenskt friluftsliv som en viktig pusselbit till att motverka den ofrivilliga ensamhet och psykiska och fysiska ohälsa som vi ser i Sverige. Tyvärr visar mätningar att vi nyttjar denna stora tillgång allt mindre. Det är färre som regelbundet spenderar tid i skog och mark.

Ute i vår fantastiska svenska natur väntar roliga och lärorika äventyr på fjäll, i vatten, på sjön, på isen och i skogar – året runt, för alla. Det kostar ingenting. Jag vill också passa på att uppmärksamma Skogsmulle, som i år fyller 65 år. Skogsmulle har sedan 1957 inspirerat över 2 miljoner barn att komma ut och upptäcka den svenska naturen. Det är viktigt att också nästa generation barn får upptäcka glädjen i ett aktivt friluftsliv för sin hälsa, men också för förståelsen och respekten för djur, natur och miljö.

Jag är stolt över denna välavvägd budget där vi trots tuffa ekonomiska tider väljer att prioritera viktiga områden: ensamheten, idrottsrörelsen och mycket mer. Att bidra till att stötta idrotten är en positiv kraft som kan motverka dagens utmaningar.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 139 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Fru talman! I dag debatteras kulturutskottets betänkande KrU1 som behandlar utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Jag vill inledningsvis hänvisa till Socialdemokraternas särskilda yttrande.

Alla människor har rätt till kultur och bildning. Våra kulturvanor skapas redan i barndomen. Tillgången till musik, teater, bildkonst och konstnärlig gestaltning kan inte tas för given. Här har kulturskolan en otroligt viktig roll i att ge barn och unga möjlighet till kulturutövande. Kulturskolan måste vara tillgänglig på jämlika villkor i hela landet för alla barn oavsett bakgrund.

Den kommunala kulturskolan är fantastisk. Den öppnar dörrar och vidgar vyer. Den lyfter människor, och den utvecklar. Den är en viktig verksamhet för den enskilda eleven och dennes utveckling men faktiskt också för Sveriges ställning som en stark musikexportnation. Grunden till ett konstnärligt yrkesval lägger vi inte sällan i den kommunala kulturskolan. Vi är så många som har kulturskolan att tacka för så mycket!

Behovet av nationell samordning, eventuell lagstiftning och kompetensförsörjning har varit en ständigt återkommande diskussion sedan kulturskolans tillkomst. För även om kulturskolan är i grunden ett kommunalt ansvar är den också en nationell angelägenhet, menar vi socialdemokrater. Riksdagen har därför beslutat att staten ska bidra till en mer tillgänglig och jämlik kulturskola av hög kvalitet i såväl utbud som undervisning.

För det är tydligt att deltagandet i kulturskolan är ojämlikt, fru talman. I en rapport framtagen av riksdagens utredningstjänst framgår att 81 procent av eleverna i kulturskolan har minst en förälder med eftergymnasial utbildning. Det ska jämföras med siffran för riket som helhet som är 60 procent. Det finns också en underrepresentation i deltagandet av elever med utländsk bakgrund.

I budgeten för 2021 förstärktes det statliga bidraget till kulturskolorna och uppgår sedan dess till 200 miljoner kronor årligen. Utvecklingsbidraget är till för att främja den kommunala kulturskolans möjligheter att erbjuda såväl fördjupning som bredd i undervisningen. Uppföljningar som Statens kulturråd har genomfört visar att bidraget har använts just för att utveckla kulturskoleverksamheten och bredda den befintliga verksamheten, till exempel genom att nyanställa pedagoger som startat uppsökande verksamhet eller erbjuda nya kultur- och undervisningsformer för att nå barn och unga som inte tidigare hittat till kulturskolan. Detta är också något som bekräftas i mina samtal med kulturskolor hemma i Hälsingland om hur utvecklingsbidraget har använts.

Att nå nya elevgrupper är av stor vikt för att nå ett mer jämlikt deltagande i kulturskolan. Det är därför glädjande att en stärkt verksamhet i glesbygd samt i områden med socioekonomiska utmaningar har prioriterats av Kulturrådet vid bidragsgivningen till kulturskolorna.

Fru talman! Jag hoppas att vi alla är överens om att det behövs en medveten och långsiktig politik som skapar förutsättningar för att kulturen ska bli en naturlig del av barns och ungas vardag. Den kommunala kulturskolan når många barn och unga i hela landet och har potential att nå ännu fler och bidra till elevers utveckling och möjlighet att utforska sin kreativitet.

Därför är jag orolig för den utveckling vi nu ser. Regeringens politik riskerar att slå dubbelt mot landets kulturskolor när man halverar det statliga utvecklingsbidraget till barnens kulturskola samtidigt som kommunernas ekonomi blir mer och mer ansträngd då regeringen inte ger kommunerna tillräckliga statsbidrag för att klara det tuffa ekonomiska läge vi står inför. Med ett halverat statligt utvecklingsbidrag blir det svårt att nå ut till fler barn och unga, och utan en tillräcklig grundfinansiering till välfärden riskerar den kommunala finansieringen av kulturskolan att påverkas.

För oss socialdemokrater är det självklart att prioritera kulturskolan och kommunernas finansiering. Båda delarna är nödvändiga för att kulturskolan ska kunna utvecklas och fler kulturskollärare ska kunna anställas och för att man ska kunna nå dem som ännu inte tagit del av kulturskolans

fantastiska verksamhet. I vårt förslag till budget sker ingen halvering av utvecklingsbidraget till kulturskolan. Vi ser också till att öka de generella statsbidragen till kommunerna för att säkra välfärdens finansiering.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill värna förutsättningarna för fler barn och unga att hitta kulturskolans verksamhet. Det är också i överensstämmelse med vår ambition att bryta segregationen och öka delaktigheten i samhället. Därför menar vi att kulturskolan bör behålla utvecklingsbidraget på nivån 200 miljoner kronor. Det är viktiga resurser som gör skillnad för de kommunala kulturskolorna och barns och ungas tillgång till kulturutövande.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lawen Redar (S).

Anf. 140 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen införde fri entré på statliga museer första gången 2005. Ambitionen var att tillgängliggöra våra gemensamt ägda museisamlingar för fler.

Reformen blev lyckad. Museernas besöksantal ökade kraftigt. Den borgerliga regeringen som tillträdde 2006 avskaffade den fria entrén varvid antalet besökare sjönk.

År 2016 införde den socialdemokratiskt ledda regeringen åter fri entré på 18 statliga museer – återigen en lyckad satsning.

I den budget som de högerkonservativa nu presenterar slopas satsningen återigen. Redan från den 1 januari ska museerna bygga upp entrésystem och spärrar och kontrollera biljetter. Detta sker i en tid då kulturen fortfarande lider av sviterna efter pandemin och då inflation, elpriser och lågkonjunktur förändrar människors livsvillkor och beteenden. Ett museibesök är definitivt inget som prioriteras bland landets barnfamiljer eller pensionärer kommande vinter. Dessutom blir museerna dubbelt bestraffade i de högerkonservativas budget eftersom även återstartsstödet till kulturen försvinner.

Fru talman! Detta sker i en tid då tillgänglig kultur blir alltmer viktig och museernas roll som samhällsbärare inte nog kan betonas.

Våra museer är en källa till kunskap om vårt förflutna och om vår samtid. De är en mötesplats där barn och vuxna över generationsgränserna kan dela glädjen över en kulturupplevelse som genom sina berättelser för människor närmare varandra.

För nya och ovana besöksgrupper, för barnfamiljer och för dem som inte har möjlighet att ekonomiskt prioritera ett museibesök har fri entré-reformen gjort skillnad. Trösklarna har sänkts. Möjligheten att slinka in på ett museum om så bara för en liten stund, upptäcka *en* tavla eller *ett* föremål för att sedan gå ut igen och komma tillbaka inom en snar framtid för ytterligare ett besök är något som både varit uppskattat och möjliggjort för fler besök.

Alla vi som gått på museum med barn kan också vittna om att det där museibesöket mer än en gång har fått avbrytas i förtid för att små magar kurrade, för att någon ramlade eller helt enkelt för att energin plötsligt försvann.

Den kritik som under åren framförts från högerpartierna har bland annat varit att reformen främst gynnat Stockholmsbor. Men vi har Marin-

museet i Karlskrona, Järnvägmuseet i Gävle, Skoklosters slott i Håbo kommun, Världskulturmuseet i Göteborg och Flygvapenmuseet i Linköping. Trots det: Ja, de flesta av våra statliga museer har sina utställningslokaler i Stockholm.

Det faktum att många statliga museer ligger i Stockholm utgör också en spegling av den historiska utvecklingen. Det kan därmed inte vara ett argument för att minska en kulturbudget. Med sina 2,4 miljoner invånare i länet, och med 15,2 miljoner gästnätter på hotell och vandrarhem, är Stockholm förstås också den folktätaste regionen i landet.

Fru talman! Debatten kring fri entré-reformen förefaller i stället visa på gamla och djupt ideologiska skillnader, inte bara genom den pingpong-politik som förts vid de senaste regeringsskiftena utan också rent historiskt. Det traditionella museet, så som det utvecklades i Europa, var ursprungligen en elitistisk institution direkt utformad för att begränsa tillträde för alla som inte tillhörde de privilegierade klasserna.

Fru talman! För oss socialdemokrater finns en stark drivkraft att genom kulturen öka bildningen hos befolkningen för att åstadkomma ett demokratiskt samhälle och adressera den ojämlika strukturen. Upplysta, bildade människor kan ta makten i egna händer och vägra acceptera en underordnande struktur.

För oss socialdemokrater har därför kulturen och demokratin gått hand i hand, varigenom en aktiv kulturpolitik alltid varit demokratins katalysator. Vi socialdemokrater menar att våra museer, våra gemensamt ägda kunskapsinstitutioner, ska vara öppna och inbjudande verksamheter. Museerna ska utifrån sina ämnesområden främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Detta är en del av vårt gemensamma kulturarv i Sverige, som människor av demokratiska skäl ska ha tillgång till.

Fru talman! Vi vill att satsningen på fri entré på statliga museer permanentas och förstärks. Ska det verkligen vara så att museerna återigen ska bli en exklusiv plats för några få i stället för en öppen plats för alla? (Applåder)

Anf. 141 CARL NORDBLOM (M):

Fru talman! År 2017 fick ett trettiotal ungdomar på en chanukkafest i Göteborg ta skydd och gömma sig när ett flertal personer attackerade synagogan med så kallade molotovcocktailar. År 2017 beslutade också Judiska föreningen i Umeå att lägga ned sin verksamhet på grund av hot, hat och skadegörelse. Det var också just 2017 i Malmö som vi i samband med demonstrationer kunde höra att judar ska skjutas.

Fru talman! Detta är bara några exempel på att antisemitismen fortsatt existerar och verkar i Sverige. Att ett tidigare kommunalråd i Malmö beskyllt den judiska minoriteten själv för antisemitismen, att Simon Wiesenthal Center utfärdat varningar till judiska besökare i Sverige om att iakttä extrem försiktighet när de besöker södra Sverige, att nio av tio svenska judar i en EU-rapport 2019 uppgav att de anser att antisemitismen ökar och att en av tre svenska judar i samma rapport uppger att de utsatts för antisemitiska trakasserier är inget annat än pinsamt, en skam och ett misslyckande med att hantera detta problem i Sverige. Jag tror att vi alla oavsett parti kan känna en stor samsyn på detta område.

Med anledning av exempel som dessa kan det förhoppningsvis glädja oss alla, fru talman, att vi i regeringens budgetproposition kan läsa att arbetet mot antisemitism ska prioriteras, att bland andra vår kulturminister i måndags presenterade ytterligare satsningar från regeringen gällande just kunskapsfrämjande åtgärder mot antisemitism och för levandegörandet av minnet av Förintelsen med fokus på fortsatta hågkomstresor samt att det inom översynen av strafflagstiftningen också ska utredas hur antisemitiska hatbrott kan straffas hårdare. Allt detta är bra och tydliga signaler från regeringen om att den här frågan prioriteras genom handling och inte bara genom ord.

Det är också glädjande att vi i budgetpropositionen kan läsa att regeringen tillför ytterligare medel för att just stärka säkerheten kring judiska synagogor, institutioner och evenemang och att regeringen inser att säkerheten är grunden för att trossamfund i Sverige ska kunna bedriva en religiös verksamhet.

Vi är nog många här inne som anser att samhället är större än staten. En stat ska vara stark, inte stor. En för stor stat kväver det fria och frivilliga i samhället och hindrar civilsamhället från att verka och växa.

Trossamfunden är en viktig del av civilsamhället som på många sätt bidrar och utvecklar Sverige som land. I budgeten kan vi se att regeringen också prioriterar dem i form av ökat anslag till Myndigheten för stöd till trossamfund.

Men samtidigt som vi bör uppmuntra och stötta civilsamhället att verka och växa måste också den starka staten ingripa när organisationer eller personer inte sköter sig, när extremismen får fäste och hotar gemensamma demokratiska värderingar. Det är glädjande att regeringen nu, samtidigt som den med ena handen ger stöd till de samfund och organisationer som sköter sig, med andra handen ska utreda hur man ska försvåra för de samfund och organisationer som inte sköter sig, detta bland annat genom att utreda ett förbud mot utländsk finansiering av trossamfund med kopplingar just till extremism och islamism. Regeringen är också väldigt tydlig med att i denna budgetproposition markera, vilket är glädjande, att offentliga medel inte ska betalas ut till sådana samfund.

Fru talman! Jag tror att vi på detta sätt, med en kombination av frihet, stöd, ordning och reda, värnar det svenska civilsamhället på det allra bästa sättet.

Anf. 142 AMANDA LIND (MP) replik:

Fru talman! Tack, Carl Nordblom, för anförandet! Jag har en fråga som jag egentligen hade velat ställa till kulturministern, men eftersom Carl Nordblom nu tar upp de satsningar som kulturministern presenterade i måndags tänkte jag ställa den till honom i stället.

Först och främst vill jag säga att jag välkomnar engagemanget mot antisemitism. Det är jätteviktigt, och det är viktigt att vi kan jobba vidare och bygga vidare på de satsningar som har gjorts och se till att det sker på ett strukturerat och strategiskt sätt. När Carl Nordblom nu lyfter fram att det är viktigt att agera och inte bara ha tomma ord hoppas jag att han inte avser den rödgröna regeringen, för de facto har vi gjort väldigt stora, konkreta satsningar under den mandatperiod som har gått, inte minst under Stefan Löfvens ledning. Han hade själv ett stort personligt engagemang för detta. Det har handlat om ett förintelsemuseum, hågkomstresor och de

åtaganden som gjordes efter Malmöforum – alltifrån språk till att tillsätta utredningen om en strategi för judiskt liv och också ett antal kunskaps-höjande insatser inom skolväsendet.

Jag delar riksdagsledamotens uppfattning att mer behöver göras. Därför var jag väldigt glad när det kom besked om att hågkomstresorna får en fortsättning nästa år. Jag delar den bild som har framförts här i kammaren tidigare att detta var ett misstag och att man nu har hittat pengar för att rätta till det. Det är bra.

Min första fråga är: Vet riksdagsledamoten varifrån dessa pengar tas – är det någon annan del av budgeten där man nu skär ned? Detta framgick inte av kulturministerns anförande i måndags. Min andra fråga är: Vad är det mer för konkreta nya satsningar man har? Det nämdes en utbildnings-satsning. Kan riksdagsledamoten berätta lite mer om den, och är det nya friska pengar det handlar om där?

Anf. 143 CARL NORDBLOM (M) replik:

Fru talman! Tack, Amanda Lind, för frågorna! Jag kan bara instämma i vad Amanda Lind säger. Jag tror att detta är en viktig fråga för oss alla, och åtminstone jag själv anser att det inte finns något större utrymme för debatt eller diskussion oavsett vilket parti man tillhör.

Jag tror att samsynen i den här frågan är tillräckligt stor för att vi alla ska kunna lägga partibeteckningarna åt sidan. Jag kan absolut instämma i allt det goda som den rödgröna regeringen och andra tidigare regeringar har gjort i den här frågan genom historien. Amanda Lind lyfte själv fram Stefan Löfven, och även den socialdemokratiska statsministern Göran Persson har gjort stora och viktiga insatser för just levandegörandet av Förintelsen.

De frågor som egentligen riktas till kulturministern är det nog bäst att hon själv får svara på. Men jag tackar för frågorna.

Anf. 144 AMANDA LIND (MP) replik:

Fru talman! Då ska jag inte förlänga debatten. Jag ser fram emot fortsatt dialog i de här frågorna, inte minst när det gäller strategin för att främja judiskt liv. En del sådana frågor kan komma att falla på kulturutskottet, till exempel satsningar på judisk kultur och judiskt språk, men också på andra utskotts områden.

Jag vill också avslutningsvis säga att jag tycker att det är positivt med initiativet att se över om det går att skärpa det straffrättsliga skyddet när det gäller hatbrott. Den utredningen kommer jag att följa noggrant.

Anf. 145 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Fru talman! Som det ofta heter i sådana här långa och spännande debatter hade jag egentligen inte tänkt gå upp i debatten till att börja med. Men det har sagts en del saker som jag skulle vilja kommentera. Jag vill dock börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Sverigedemokraternas inriktning på det här området har redan presenterats föredömligt av min partikollega Bo Broman. Men de rödgröna har nu under debatten målat upp ett nästan skrämmande scenario av något slags kulturell omstörtning. Men även om det uppenbarligen finns många problem att städa upp efter tidigare regering saknas det faktiskt belägg för vänsterns oro i den budget som vår majoritet presenterar.

Prot. 2022/23:38
14 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Armlängds avstånd är fortfarande ingen fast definierad och vedertagen term. Det är en välvillig princip som vägleder den nya regeringen, men det är inte ett frikort för att göra vad som helst med skattebetalarnas pengar. Här har faktiskt politiken ett förvaltningsansvar för såväl inriktning som resurser, utan att styra enskilda kulturutövers arbete. Väljarna har faktiskt också rätt att förvänta sig att vi politiker tar ansvar för detta.

Vad vi såg när det gäller armlängds avstånd under de rödgrönas styre var en väldigt kort och ganska otränad arm som väldigt löst och slarvigt håller i skattebetalarnas plånböcker. Vi har alla läst rapporten om konstens frihet som Myndigheten för kulturanalys publicerade. Där visade man tydligt att den då rådande kulturpolitiken begränsade kulturutövarnas arbete genom sin värderingsstyrning. Det måste vi komma ifrån.

Därutöver har miljarder kronor gått till islamism och fuskande studieförbund. Det är också ett väldigt stort problem. Det förstnämnda är då ett bevis på att armlängds avstånd inte har fungerat i praktiken för de rödgröna, och det sistnämnda är ett bevis på att vi andra behöver ta tag i situationen, vilket vi också avser att göra.

Sedan har jag bara en kort kommentar gällande de olämpliga sagostunderna. Det är faktiskt en kommunal fråga. Från kommunernas sida både kan man och bör man ha synpunkter på om detta faller under det budgeterade uppdraget för biblioteken.

Fru talman! Man ska fråga sig vad allmänheten tjänar på att normbryta barn. Man ska också fråga sig varför vuxna män vill ha barn som målgrupp för sitt normbrytande.

I detta anförande instämde Jonas Andersson (SD).

Anf. 146 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Det är inte min ambition att förlänga den här debatten, men jag måste ändå få framföra några korrigeringar till anförandet.

Det är riktigt att man analyserade den bidragsgivning som fanns på statlig, regional och kommunal nivå. Myndigheten för kulturanalys fick i uppdrag av den tidigare regeringen och den dåvarande kulturministern Amanda Lind att titta vidare på detta.

En rapport föreslog ett flertal åtgärder. Åtgärder vidtogs direkt av kulturminister Amanda Lind och den S-ledda regeringen för att ta bort de skrivningar som fanns i regleringsbrevet.

En annan punkt som fanns med i rapporten var att man skulle vidta åtgärder för kunskapshöjning avseende de delar som handlar om regionala och kommunala verksamheter för att upprätthålla principen om armlängds avstånd. Det arbetet åligger den nuvarande regeringen och dess samarbetspartier.

Men med kunskaper från Myndigheten för kulturanalys ser jag att det nu är helt andra ambitioner som man har på kommunal och regional nivå. Man lägger ned populära sagostunder som har pågått sedan 2017. Det är ingen som har reagerat på dem. Tvärtom har mammor, pappor och föräldrar kommit dit. Det har varit populära sagostunder. Det har varit intressanta samtal som man har bjudit in till. De har skett öppet på folkbiblioteken i Kalmar, Malmö och flera andra städer. Men nu plötsligt tycker en sverigedemokratisk kommunal företrädare att de ska läggas ned.

Under gårdagen skulle ett luciatåg ha ägt rum. Man hade planerat och vidtagit åtgärder för att det skulle få lyfta verksamheten. Men det kom en sverigedemokrat och ville avbryta den verksamheten. Det var en regional företrädare. Detta understöds också av nationella företrädare, inte minst ledamoten själv, som i talarstolen uttryckt att man har problem med dessa.

Hur tänker Sverigedemokraterna leva upp till principen om armlängds avstånd när man nu uttrycker att man vill stoppa dessa verksamheter, mot bakgrund av det som också framfördes i rapporten från Myndigheten för kulturanalys?

Anf. 147 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik:

Fru talman! Rapporten visade att man till exempel villkorade bidrag till film baserat på filmens förmåga att representera hbtq och olika mångfaldsperspektiv, vilket resulterade i att filmskaparna kände att det inte fanns någon mening med att söka bidrag. Detta om något är ju politisk styrning och en ganska direkt sådan. Det har fått förekomma under väldigt lång tid, och att det krävdes att Myndigheten för kulturanalys påpekade detta för att man skulle få till stånd en förändring säger ganska mycket om hur de rödgröna ser på detta med armlängds avstånd.

Regionerna kvoterar också utifrån kön. Det ser vi också att man gör inom public service med Sverigespegligen. Detta är alltså ett problem som ligger kvar, och vi kommer att behöva arbeta vidare med det.

Detta med sagostunderna är det bara skrämmande att politikerna inte har uppmärksammat tidigare. Då är det bra att Sverigedemokraterna har blivit invalda och kan uppmärksamma sådana saker.

Det vi kommer att göra från den nya koalitionen sida är att faktiskt få till en fast, tydlig och logisk definition av en armlängds avstånd. Det är det första steget, så att det inte bara blir en vag paragraf som leder till de problem som vi har sett tidigare.

Anf. 148 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Det finns mycket att oro sig över. I dagens debatt har det framförts att det ska göras ett alexanderhugg. När det gäller nästa budget, för 2024, ska vi nog vänta oss att Sverigedemokraterna har ännu mer att säga till om och att det inte kommer att vara en budget motsvarande den som nu har presenterats.

Nu framförde också ledamoten att man ska definiera en armlängds avstånd utifrån Sverigedemokraternas reflektioner och värderingar. Det tycker jag känns mycket oroväckande. Det behöver inte göras några större definitioner av principen om en armlängds avstånd. Åtgärder för hur man ska tolka och förstå detta vidtogs av historiska företrädare, inte minst Winston Churchill i hans ambition att demokratisera Europa efter andra världskriget.

Principen har legat fast i förvaltningsstrukturen. Den har legat fast i många av de västerländska demokratierna. Den förra regeringen har redan utrett och tittat vidare på frågorna genom att ålägga Myndigheten för kulturanalys att ta fram den här rapporten. Därefter vidtogs åtgärder. Dessa kunskaper finns. Rapporten finns. Åtgärder har vidtagits.

Där man inte har vidtagit åtgärder är väl på kommunal och regional nivå. Där möter man nu också stort motstånd av sverigedemokrater. De går in i kulturella verksamheter och säger att detta ska stoppas. Om vi inte ser till att detta får ett slut här och nu är jag oroad över att de kommer att börja stoppa fler verksamheter och fler kulturella innehåll som inte är i enlighet med det som Sverigedemokraterna tycker är kultur.

Låt kulturen vara fri! Låt konsten och kulturen vara baserade på en armlängds avstånd! Vi politiker ska inte definiera innehållet. Vi ska understödja verksamheten så att våra medborgare nås av en mångfald av kulturella yttringar och själva får kapacitet att ta ställning till vad de gillar och vad de inte gillar. Den värderingen behöver inte Sverigedemokraterna sätta på verksamheter.

(Applåder)

Anf. 149 LEONID YURKOVSKIY (SD) replik:

Fru talman! Vi har blivit valda av en anledning, och det svenska folket har faktiskt inte röstat på Winston Churchill utan på Sverigedemokraterna.

Det alexanderhugg man pratar om har redan diskuterats i den budgetdebatt som har pågått under dagen. Det är en återgång till mer av ett normalläge efter corona. Det är en anpassning till ett mycket svårt ekonomiskt läge som kräver prioriteringar.

En definition av armlängds avstånd behövs uppenbarligen, för det har inte de rödgröna lyckats med. Att denna debatt fortfarande äger rum är ett bevis på det. Men det är korrekt uppfattat att Sverigedemokraterna kommer att spela en avgörande roll med sitt inflytande. Det är en naturlig konsekvens av det demokratiska statsskicket.

Anf. 150 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Fru talman! Idrotten får samhället att hänga ihop. Det är en del av det ideella Sverige som är kittet mellan oss människor. Det är många gånger helt oberoende av bakgrund, ekonomiska förutsättningar, om man har bott i Sverige hela livet eller i flera generationer eller om man har levt en kort tid i Sverige. Idrotten för människor samman.

Idrottsföreningar finns över hela landet, och de flätar effektivt ihop olika delar av samhället. Det är förmodligen viktigare än någon av oss kan ana. Till det kommer all den glädje och samhörighet som idrotten ger, den integrationsmotor som idrotten är och allt den bidrar till gällande folkhälsan.

Nästan 150 000 barn och ungdomar går till träning varje dag. Det är en fantastisk folkrörelse.

Riksidrottsförbundet har uppskattat att om man skulle ersätta ledarna med en fritidsledarlön skulle kostnaden uppgå till omkring 20 miljarder. Varje investerad krona i idrottsrörelsen ger mångfalt tillbaka till samhället.

Det viktigaste politiken kan göra är att underlätta för föreningar att bedriva sin verksamhet. Därför behövs det enklare och bättre anpassade regler för hur idrottsrörelsens samarbete med det offentliga ska se ut.

Centerpartiet vill förbättra möjligheterna för det civila samhället att göra samhällsinsatser. Ett sätt handlar om bättre kunskap om de utmaningar som finns i samhället. Här kan det offentliga bli mycket bättre på att samarbeta med det civila samhället.

Det måste också finnas tillgång till samlingslokaler till rimlig kostnad även i städer för att möjliggöra denna typ av aktiviteter. Därför behöver det offentliga på alla nivåer bli bättre på att tillgängliggöra sina lokaler för föreningslivet på tider som annars är outnyttjade.

Fru talman! Jämlikheten är en annan viktig fråga att lyfta fram. I dag slutar flickor idrotta alltför tidigt. Sökljuset är satt på frågan, men än mer ljus behövs för att man ska komma till rätta med detta. Flickor och pojkar ska med självklarhet ges lika förutsättningar för sitt idrottande.

Lagstiftningen när det gäller sponsring av idrott är fortsatt ojämlik. Den behöver göras om och, som sagt, anpassas för att fungera i ett jämlikt samhälle.

För personer med funktionsnedsättning kan det ibland vara svårt att hitta en lämplig idrottsaktivitet. Parasport kan vara en väg in i fysisk aktivitet. Men det är långt ifrån alla ungdomar som har möjlighet att delta i den idrott som finns på orten eller i den idrott som de brinner för. Har man en funktionsnedsättning kan man till exempel behöva färdtjänst för att komma till träningen. Man kan behöva en ledsagare för att kunna delta. Man kan behöva speciella hjälpmedel. Man kan också behöva en ledare som är kunnig i parasport.

Det är såklart väldigt svårt att sätta ett exakt pris i kronor och ören för idrotten. Men ett är säkert: Idrotten behöver de allra bästa förutsättningarna för att ge möjligheter till både elitsatsningar och OS-medaljer men kanske mest för folkhälsans, samhörighetens och glädjens skull.

Anf. 151 JONAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut i detta betänkande. Det är mycket glädjande att Sverigedemokraterna och regeringspartierna nu ser till att genomdriva fler och fler beslut i riksdagen i linje med Tidöavtalet.

Det kulturpolitiska budgetbeslut som vi nu debatterar är en del av det politiska paradigmskifte som vi fyra partier ska genomföra tillsammans de kommande åren. Tidöavtalet domineras egentligen inte av frågor som rör kulturpolitik, utan det har snarare områden som energipolitik, kriminalpolitik och så vidare i fokus. Men även på kulturpolitikens område återfinns en rad viktiga punkter i avtalet. Även kulturpolitiken kommer att få se stora och nödvändiga reformer under denna mandatperiod. Det finns mycket för oss att städa upp efter att de rödgröna har fått lämna över departementen.

En viktig fråga som vi fyra samarbetspartier kommer att ta tag i ordentligt är folkbildningen, något som också lyfts upp här i budgeten. Det är ett område som negligerades när de rödgröna styrde. Här vill vi med kraft se till att skärpa uppföljning, kontroll och transparens vad gäller statsbidraget.

Vi ser också över frågan om att överföra ansvaret för statsbidraget till en riktig myndighet för att slippa jäv, självgranskningar, timjakt, skattepengar till islamism och andra stora problem som vi har sett gällande folkbildningen. Sedan flera år tillbaka har Sverigedemokraterna här i Sveriges riksdag på egen hand motionerat om att ansvaret för statsbidraget till folkbildningen ska flyttas över till en riktig myndighet. Således är det givetvis en stor seger för oss att denna punkt nu återfinns i Tidöavtalet.

Fru talman! Det är uppseendeväckande att vänstersidan kan stå här i dag och debattera i ett så högt tonläge med tanke på hur de själva helt har struntat i att ta kontroll vad gäller folkbildningen. Det är ett stort anslag på över 4 miljarder kronor som utgör en mycket stor del av den totala kulturbudgeten. Bara till studieförbunden handlar det om miljardbelopp.

När dessa partier styrde blev folkbildningen känd i medierna för problem med skattemedel till islamistiska studieförbund, studieförbund som tillåts granska sin egen verksamhet och studieförbund som fuskas och blåsar upp sina siffror för att få mer pengar från skattebetalarna. Det har haglat sådana fall i den mediala rapporteringen de senaste åren.

Men nu är det slut på det här. Vi fyra samarbetspartier som har majoritet här i riksdagen kommer att sätta stopp för att skattebetalarnas pengar sugas upp i svarta hål av fuskande, islamism och så vidare. För mig är det här en viktig fråga. Det handlar om respekt för skattebetalarna och hur deras pengar används.

Vi kommer att se till att det blir ordning och reda i folkbildningspolitiken och på kulturpolitikens andra områden. Vi sverigedemokrater utövar nu mycket riktigt ett betydande inflytande över svensk kulturpolitik, och vi kommer att vara en garant för att så blir fallet.

I detta anförande instämde Leonid Yurkovskiy (SD).

Anf. 152 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag hade tänkt prata kulturarvsfrågor, men jag måste bara få kommentera det här med ett svart hål.

Det är väl ändå så att det pågår så mycket bra folkbildningsarbete runt om i vårt land. Jag tycker att ledamoten verkligen skåpar ut allt som görs dagligen av ideella aktörer och studiecirkelledare. Ledamoten ignorerar så mycket fin verksamhet på våra folkhögskolor och studieförbund. Jag vill bara markera mot det, för jag tycker att det är väldigt konstigt.

Under de fem år som jag har suttit i kulturutskottet har jag noterat ett förslag från Sverigedemokraterna som jag har tyckt varit bra, så det tänkte jag passa på att ta upp. Det är ett förslag som har legat väldigt nära Vänsterpartiets politik när det gäller hur vi skulle kunna utöka fri entré-reformen till att gälla hela landet. Ledamotens företrädare Aron Emilsson lyfte ofta att vi behöver se till att det blir fri entré även på kommunala och regionala museer. Det finns det dock inte ett spår av i den här budgeten. Man har snarare gått åt andra hållet och tar nu bort fri entré-reformen.

Det är väldigt beklagligt, för det försvårar verkligen tillgängligheten till vårt gemensamma kulturarv. Från Vänsterpartiet ser vi att det är just vårt gemensamma kulturarv som ska vara tillgängligt för ännu fler, men här har Sverigedemokraterna gått med på att gå åt ett helt annat håll.

Min fråga till ledamoten är om man helt har släppt sina ambitioner på kulturarvsområdet och köpt den syn som kanske framför allt Moderaterna har drivit här tidigare, nämligen att det behövs avgifter framför allt för de vuxna till museerna. Vi ser att detta kommer att försvåra även för barn att besöka museer, eftersom de behöver en vuxen att hålla i handen vid sitt besök. Det här är därför en mycket beklaglig utveckling.

Anf. 153 JONAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är kul att höra att Vänsterpartiet ändå vill ge sken av att bry sig om kulturarvsfrågor. Det är inte någonting jag har sett så mycket av förut vare sig här i Sveriges riksdag eller i någon annan politisk församling där jag har varit aktiv. Jag välkomnar det givetvis; det vore kul om Vänsterpartiet nu vill visa både i ord och handling att man bryr sig om kulturarvet.

Det är mycket riktigt så att vi sverigedemokrater gör det. Det har alltid varit en viktig fråga för oss. Precis som varit aktuellt i många andra debatter om den här statsbudgeten måste man förstå att det här bara är ett första steg i genomförandet av Tidöavtalet och de viktiga frågor som vi har däri. Jag tror därför att Vasiliki Tsouplaki kan vara lugn. Vi kommer naturligtvis att verka för att genomföra de punkter som står i Tidöavtalet, och självklart kommer vi också att i samtalen med våra samarbetspartier lyfta viken av kulturarvsfrågor.

Det finns mycket att se fram emot den här mandatperioden när vi tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna genomför punkterna i Tidöavtalet. Jag tror att det kommer att vara till glädje för väldigt många där ute i Sverige och förhoppningsvis även för Vänsterpartiet.

Anf. 154 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Det finns en rad satsningar på kulturarvet i vår budget i år liksom det gjorde förra året och även året innan det. Vi har gjort stora satsningar på kulturarvsdelen, men jag hann inte nämna dem alla i mitt anförande tidigare.

Till exempel finns det en digitaliseringssatsning på 65 miljoner som sträcker sig över flera år för att vi ska kunna digitalisera samlingarna och göra dem tillgängliga både för allmänheten och för forskare. Vi har lagt pengar på kulturarvsmiljöer så att länsstyrelserna ska få mer bidrag att fördela ut för att underhålla och tillgängliggöra kulturarvet ute i landet. Vi har pengar för att dokumentera romska bosättningar och för att ta hand om arkeologiskt material som kommer in till staten från regionerna. Vi har genom åren också föreslagit en höjning av den kyrkoantikvariska ersättningen. På punkt efter punkt föreslår vi olika typer av satsningar och fokus på kulturarvsfrågorna.

Det som ledamoten inte svarade på var just hur man kan ha gått med på någonting som går på tvärs mot det man har drivit tidigare. Det blir ett väldigt stort steg om det är så att ledamoten fortfarande menar att ni vill utöka fri entré till hela landet. Att ta bort den fria entrén för en väldigt stor grupp är verkligen att börja i fel ända.

Vi har sett tidigare när man har gjort den här förändringen att det innebär väldigt stora omställningskostnader. Vi hörde från socialdemokraten tidigare här i talarstolen hur snabbt museerna nu måste agera för att bygga spärrar och ordna nya betalningssystem. Det är väldigt kostsamt för museerna med de tvära kasten varje gång det kommer en högerregering till makten. Det är verkligen inte bra, för museerna behöver satsa på att ta hand om sina samlingar, vårda dem, göra dem tillgängliga och se till att fler kan besöka våra museer. Man försvårar verkligen med den drastiska neddragning som gäller från årsskiftet.

Anf. 155 JONAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag kan garantera ledamoten att vi inte har släppt frågan om den reform som ledamoten tidigare pratade om och som berör kulturarvet. Vi tycker givetvis fortfarande att det är ett mycket bra förslag. Det är viktigt och helt i linje med vår kulturarvspolitik för övrigt.

Det är i varje fall intressant att höra om Vänsterpartiets kulturarvspolitik. Den är inte speciellt känd där ute bland folket. Men nu har vi fått höra lite mer om den här i Sveriges riksdag.

Mitt anförande handlade egentligen om folkbildningen och de stora problem vi har sett gällande folkbildningen. Nu kan inte ledamoten svara, men det jag tog upp var de enorma problem vi sett med pengar som går till fuskande, islamism och så vidare. Är det inte konstigt att Vänsterpartiet inte har agerat tidigare i riksdagen för att sätta stopp för detta? Det har i alla fall inte hänt under de år som jag har varit med. Ni har snarare understött den utveckling som har möjliggjort att pengar kan gå till detta. Ni har inte på något sätt visat respekt för skattebetalarnas pengar eller tagit folkbildningspolitiken på allvar.

Det här är ett stort problem som hotar hela legitimiteten i folkbildningspolitiken. Inte minst Riksrevisionens rapport som kom tidigare under hösten har visat hur enorma problemen är. Den punkt som vi har med i Tidöavtalet är därför helt i linje med vad vi behöver för att komma till rätta med dessa problem.

Jag beklagar verkligen att ni inte har tagit ansvar för folkbildningspolitiken. Jag kan också försäkra ledamoten om att vi kommer att driva kulturarvsfrågorna. Vi har inte släppt den reform som ledamoten pratar om. Självklart hoppas jag att vi ska kunna genomföra våra ambitioner på det här området under mandatperioden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Socialförsäkringsutskottets betänkande
2022/23:SfU4 Utgiftsområde 8 Migration

Socialutskottets betänkande
2022/23:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Civilutskottets betänkande
2022/23:CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning
och byggande samt konsumentpolitik

Näringsutskottets betänkande
2022/23:NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Följande interpellation hade framställts:

den 13 december

2022/23:110 Sveriges åtagande enligt Parisavtalet
av *Elin Söderberg* (MP)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 december

2022/23:159 Elstöd till företagen
av *Aida Birinxhiku* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)
2022/23:160 Fördelningen av produktionsincitament
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)
2022/23:161 Åtstörningsvården
av *Anna Wallentheim* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)
2022/23:162 Läget för Kriminalvården ur ett brottsofferperspektiv
av *Sanna Backeskog* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 14 december

2022/23:104 Kompensation för höga gaspriser
av *Monica Haider* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)
2022/23:113 Kalmar flygplats som beredskapsflygplats
av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2022/23:120 Ombyggnad av riksväg 41 mellan Björketorp och Sundholmen
av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2022/23:131 Ersättningsfärja från Öland i händelse av brostopp
av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 10 anf. 44 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 77 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 118 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Välkomsthälsning	1
Anf. 1 TALMANNEN.....	1
§ 1 Information från regeringen om regeringens prioriteringar och arbetsprogram inför ordförandeskapet i Europeiska unionens råd våren 2023	1
Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	1
Anf. 3 MATILDA ERNKRANS (S)	5
Anf. 4 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	5
Anf. 5 MATILDA ERNKRANS (S)	6
Anf. 6 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	6
Anf. 7 MARTIN KINNUNEN (SD)	6
Anf. 8 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	7
Anf. 9 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	8
Anf. 10 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	8
Anf. 11 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	9
Anf. 12 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	9
Anf. 13 MALIN BJÖRK (C).....	9
Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	10
Anf. 15 MALIN BJÖRK (C).....	10
Anf. 16 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	11
Anf. 17 PER BOLUND (MP).....	11
Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	12
Anf. 19 PER BOLUND (MP).....	12
Anf. 20 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	13
Anf. 21 HANS WALLMARK (M)	13
Anf. 22 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	14
Anf. 23 HANS WALLMARK (M)	14
Anf. 24 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	14
Anf. 25 MAGNUS BERNTSSON (KD)	15
Anf. 26 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	15
Anf. 27 MAGNUS BERNTSSON (KD)	16
Anf. 28 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	16
Anf. 29 ELIN NILSSON (L).....	16
Anf. 30 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	17
Anf. 31 REBECKA LE MOINE (MP).....	17
Anf. 32 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	18
Anf. 33 HÅKAN SVENNELING (V).....	18
Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	19
§ 2 Justering av protokoll.....	20
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	20
§ 4 Utökning av antalet suppleanter.....	20
§ 5 Val av extra suppleanter	20
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	21
§ 7 Anmälan om faktrapromemoria	21
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	21
§ 9 Höständringsbudget för 2022	22
Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU11.....	22

(Beslut fattades under § 13.)	22
§ 10 Rikets styrelse	22
Konstitutionsutskottets betänkande 2022/23:KU1	22
Anf. 35 VICTORIA TIBLOM (SD).....	22
Anf. 36 IDA KARKIAINEN (S).....	23
Anf. 37 ERIK OTTOSON (M)	25
Anf. 38 IDA KARKIAINEN (S) replik	27
Anf. 39 ERIK OTTOSON (M) replik	27
Anf. 40 IDA KARKIAINEN (S) replik	28
Anf. 41 ERIK OTTOSON (M) replik	28
Anf. 42 JESSICA WETTERLING (V) replik.....	29
Anf. 43 ERIK OTTOSON (M) replik	29
Anf. 44 JESSICA WETTERLING (V) replik.....	30
Anf. 45 ERIK OTTOSON (M) replik	30
Anf. 46 JESSICA WETTERLING (V)	30
Anf. 47 ANDRE VICE TALMANNEN	34
Anf. 48 ERIK OTTOSON (M) replik	34
Anf. 49 JESSICA WETTERLING (V) replik.....	34
Anf. 50 ERIK OTTOSON (M) replik	35
Anf. 51 JESSICA WETTERLING (V) replik.....	35
Anf. 52 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	36
Anf. 53 MALIN BJÖRK (C).....	37
Anf. 54 MALIN DANIELSSON (L)	39
Anf. 55 JAN RIISE (MP).....	39
Anf. 56 AMANDA LIND (MP).....	41
(Beslut fattades under § 13.)	43
§ 11 Internationell samverkan.....	43
Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU1.....	43
Anf. 57 ARON EMILSSON (SD).....	43
Anf. 58 MORGAN JOHANSSON (S).....	46
Anf. 59 HÅKAN SVENNELING (V) replik	50
Anf. 60 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	50
Anf. 61 HÅKAN SVENNELING (V) replik	51
Anf. 62 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	51
Anf. 63 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	52
Anf. 64 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	52
Anf. 65 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	53
Anf. 66 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	53
Anf. 67 ARON EMILSSON (SD) replik	54
Anf. 68 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	55
Anf. 69 ARON EMILSSON (SD) replik	55
Anf. 70 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	56
Anf. 71 MARGARETA CEDERFELT (M).....	56
Anf. 72 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	59
Anf. 73 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	59
Anf. 74 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	60
Anf. 75 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	60
Anf. 76 HÅKAN SVENNELING (V) replik	60
Anf. 77 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	61
Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	61
Anf. 79 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	62

Anf. 80 HÅKAN SVENNELING (V).....	62
Anf. 81 MAGNUS BERTSSON (KD)	64
Anf. 82 ANNA LASSES (C).....	65
Anf. 83 MARTIN MELIN (L)	66
Anf. 84 JACOB RISBERG (MP).....	67
(Beslut fattades under § 13.).....	70
§ 12 Kultur, medier, trossamfund och fritid	70
Kulturutskottets betänkande 2022/23:KrU1	70
Anf. 85 BO BROMAN (SD).....	70
Anf. 86 LAWEN REDAR (S) replik.....	72
Anf. 87 BO BROMAN (SD) replik.....	72
Anf. 88 LAWEN REDAR (S) replik.....	72
Anf. 89 BO BROMAN (SD) replik.....	73
Anf. 90 AMANDA LIND (MP) replik.....	73
Anf. 91 BO BROMAN (SD) replik.....	73
Anf. 92 AMANDA LIND (MP) replik.....	74
Anf. 93 BO BROMAN (SD) replik.....	74
Anf. 94 AMANDA LIND (MP).....	74
Anf. 95 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	77
Anf. 96 AMANDA LIND (MP) replik.....	78
Anf. 97 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	78
Anf. 98 AMANDA LIND (MP) replik.....	79
Anf. 99 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	79
Anf. 100 AMANDA LIND (MP) replik.....	79
Anf. 101 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	80
Anf. 102 AMANDA LIND (MP) replik.....	80
Anf. 103 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	81
Anf. 104 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	81
Anf. 105 LAWEN REDAR (S) replik.....	82
Anf. 106 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	82
Anf. 107 LAWEN REDAR (S) replik.....	82
Anf. 108 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	83
Anf. 109 AMANDA LIND (MP) replik.....	83
Anf. 110 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	84
Anf. 111 AMANDA LIND (MP) replik.....	84
Anf. 112 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	85
Anf. 113 LAWEN REDAR (S)	85
Anf. 114 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	88
Anf. 115 LAWEN REDAR (S) replik.....	88
Anf. 116 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	89
Anf. 117 LAWEN REDAR (S) replik.....	89
Anf. 118 ROLAND UTBULT (KD)	90
Anf. 119 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	91
Anf. 120 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	92
Anf. 121 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	92
Anf. 122 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	93
Anf. 123 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	93
Anf. 124 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	96
Anf. 125 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	97
Anf. 126 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	97
Anf. 127 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	98

Anf. 128	LEONID YURKOVSKIY (SD) replik	98
Anf. 129	VASILIKI TSOUPAKI (V) replik	98
Anf. 130	LEONID YURKOVSKIY (SD) replik	99
Anf. 131	VASILIKI TSOUPAKI (V) replik	99
Anf. 132	ROBERT HANNAH (L).....	100
Anf. 133	CATARINA DEREMAR (C)	102
	(forts. § 14).....	103
Ajournering.....		103
Återupptaget sammanträde.....		103
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....		103
	FiU11 Höständringsbudget för 2022	103
	KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	103
	UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	103
§ 14 (forts. från § 12) Kultur, medier, trossamfund och fritid (forts. KrU1)		104
Anf. 134	AMANDA LIND (MP) replik.....	104
Anf. 135	CATARINA DEREMAR (C) replik	104
Anf. 136	AMANDA LIND (MP) replik.....	104
Anf. 137	CATARINA DEREMAR (C) replik	105
Anf. 138	EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	105
Anf. 139	KRISTOFFER LINDBERG (S).....	106
Anf. 140	LOUISE THUNSTRÖM (S).....	108
Anf. 141	CARL NORDBLOM (M).....	109
Anf. 142	AMANDA LIND (MP) replik.....	110
Anf. 143	CARL NORDBLOM (M) replik.....	111
Anf. 144	AMANDA LIND (MP) replik.....	111
Anf. 145	LEONID YURKOVSKIY (SD).....	111
Anf. 146	LAWEN REDAR (S) replik.....	112
Anf. 147	LEONID YURKOVSKIY (SD) replik	113
Anf. 148	LAWEN REDAR (S) replik.....	113
Anf. 149	LEONID YURKOVSKIY (SD) replik	114
Anf. 150	ANNE-LI SJÖLUND (C)	114
Anf. 151	JONAS ANDERSSON (SD).....	115
Anf. 152	VASILIKI TSOUPAKI (V) replik	116
Anf. 153	JONAS ANDERSSON (SD) replik	117
Anf. 154	VASILIKI TSOUPAKI (V) replik	117
Anf. 155	JONAS ANDERSSON (SD) replik	118
	(Beslut skulle fattas den 15 december.).....	118
§ 15 Bordläggning.....		118
§ 16 Anmälan om interpellation		119
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar		119
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor		119
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 16.59.		120